בית ינאי

ירחון לעניני חינוך, ספרות ומחשבה

גליון 196/197

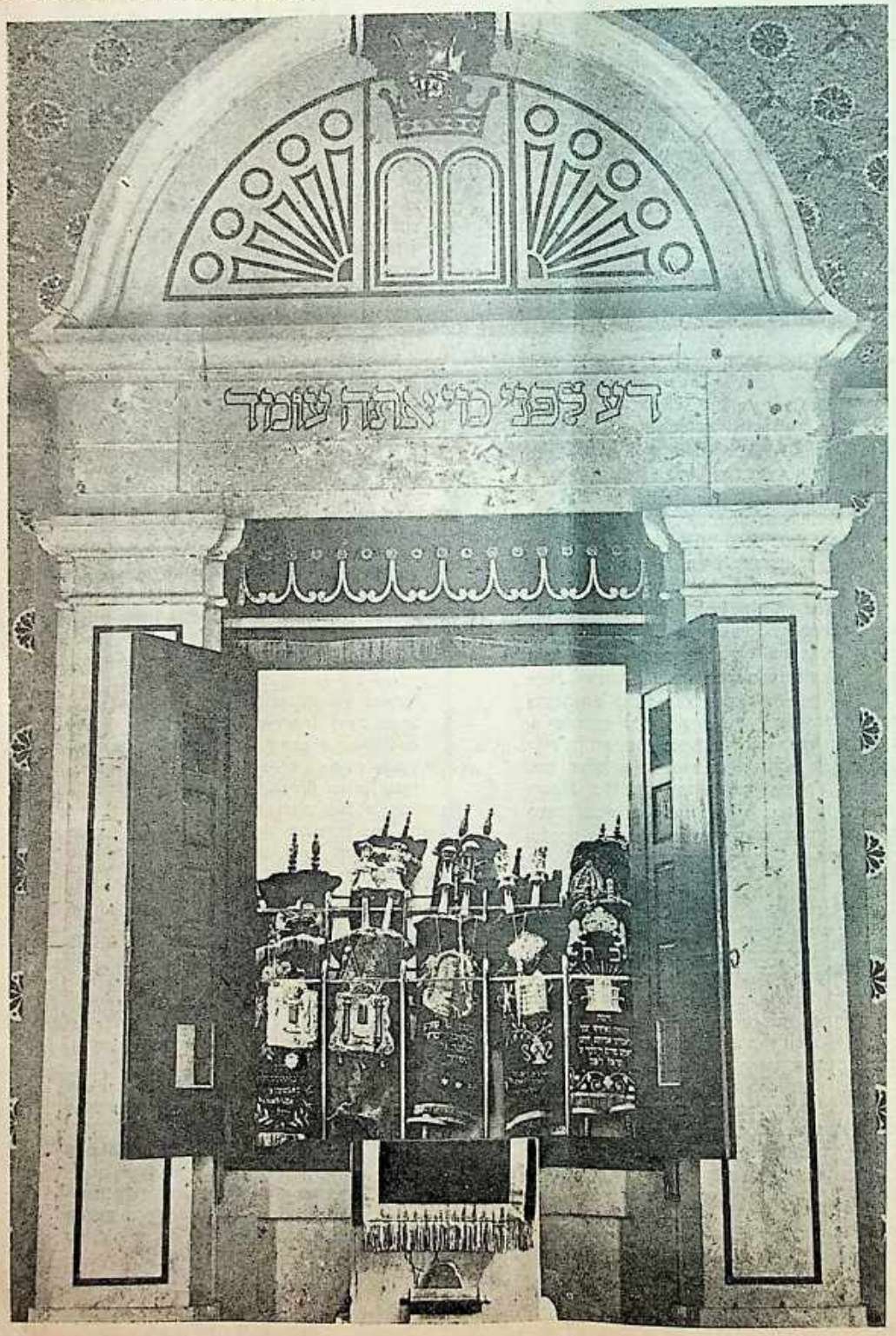

כאשר גלגל שיני־הזמן דוחק ומעביר את המציאות החיה והמתחלפת קרימה קשה למצוא פנאי לי הגיף מבט לאחור ולהתבונן האם אמנם צועדים אנו אל המטרה הנכספת, שהאבנו לעצמנו.

במשך שבע־עשרה שנה המיסות, פוטיע ברבי־מות ירחינו הנכבד „בית יעקב" ואין זה סוד כי תפוצתו המניעה לממעלה מעשרת אלפים עתקים, הוגדה לקחל קוראים רב ומעון החל בארץ ח־קודש וכלה במקומות נדחים ברחבי תבל. על כך יעידו מכתבי הקוראים ש־מגיעים אלינו מ־אוסטרליה הר־חוקה ומקנדה, מארצות הברית ומאירופה. גם

בפתח הגליון

במדור „דקור ומכומרת" משתתפים מגיבים רבים מחרי המעניינים לשתף את הקוראים בחוויותיהם.

עם ההכנות לחוגאת גליון ה־200 של ירחונו – אנו עורכים מעין „חשבון נפש" עם עצמנו ו־בודקים את המשימות לעתיד לאור לקחי העבר.

והאמת ניתנת להיאמר, שדווקא מכתבי ה־קוראים ובפרט מכתבי הביקורת שנשלחים אלינו הם־הם הנוסכים בנו את ההרגשה כי תפיתתנו לשלימות אכן נושאת פרי.

מתוך רגשי סיפוק והוקרה לקחל הקוראים הצועד יחד עם המערכת דרך 200 הגליונות אנו מגישים לכבוד גליון ה־200 פרס נדיר ויקר־ערך ספר אנציקלופדי לקורות 2000 שנות היסטוריה יהודית על אדמת אירופה, פרי עטו של סופרנו הנכבד ר' משה פראנו. הספר הנו פרי מחקר של שנים על אודות 65 קהילות גדולות ומפורסמות באירופה בלווי מאות תצלומים ומן מרקי־מחקר וסדור מיוחד לגוף הצלת התורה בימינו.

מנויי הירחון יוכלו לקבל את הספר במחיר ש־למסה מהקורן פרטים — בעמודים המרכזיים של הגליון.

*

בין קבוצטי היהדות החרדית בתקופה האח־רונה ממקימי עולה של תורה תפס מקום נכבד הגאון רבי אלסן סורוקין זצ"ל גאביד לוצק. החל מהקמת ועד הישיבות בוילנא שם הוא היה מראשיו, דרך ועד הישיבות בארץ ישראל והחינוך העצמאי שהוא היה ממייסדיו ושימש כיו"ר הדירקטוריון וכן מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל שאף בה אבה לכהן כיו"ר.

עם מלאת עשר שנים לפטירתו אנו מקדישים לכבודו את המדור „בעיות הזמן באספקלרית הנצח".

*

ככל שמתרחקים אנו מימי השואה האיומה שנתבצה על עם ישראל באירופה, נראה כאילו הבוצא מוצה כולו עד תום ונשאר נחלת התיסטוריה.

והנה למעע באקראי כאילו מתגלה לפניך אותר יקר, של גבורת־נפש יהודית שהיה ספור סמון בנני הנפש של יהודי פשוט, אחד מ„עובדי הכפיה" בצבא ההונגרי שיחד עם רעיו שמר על חלות היהודי וזכה להתפלל בראש השנה בבית המדרש שבעיירה נו־י. פרק מופלא זה — בגליון.

*

זעקת־השבת המחוללת מתפרצת מתוך גרונם של יהודים סאמיים אשר במשך כל שנות הגלות שמרו עליה כאל בבת־עינם.

עד מה כואב הכב שבעיר כבני ברק, עיר התורה והחסידות, תחולל שבת קודש בראש כל חוצות וכל מוטות המושבים, אשר רובם ככולם חנם תרדים, נוסלות על אוניים אטומות.

והעלבון צורב שבעתיים כאשר המשטרה, אשר תפקידה הוא להרגיע את הרוחות, מוצאת לנכון לפגוע בתושבים החרדיים הכואבים את כאב השבת.

תמונת השער:

„הן הוקם בחדש עולם חתורות" — ולזכר רבבות ספרי־תורה שחוללו והושחתו בחצות סתנים שורחים בשנים האחרונות אלפי שרידים לקיים בפועל מפש את המצוה: „ועתה כתבו לכם..."

מה אל נכון אופיה וטיבה של אומה זו? — זוהי שאלה מכאיבה וצורבת, עד שלעתים באה איזו מכת־בזק וממעמקים בוקעת הקריאה הנצחית: „שמע ישראל"!

לעתים הרגשת העלבון לנוכח סני המציאות המביטה מגיעה עד כדי כך, כי תשאלה הנוקבת הזאת נחקק באיבה ואיש בעל הכרת היסטורית אינו מגיע להמלותה על השפתיים. האיך זאת? הא ביצד? שאומה זו, אומה ותיקה ועתיקת־נמין, תשפיל את עצמה ותכפיש את עצמה, תשקיע את עצמה בין מצולה של מעשי שחיתות ושפיכת רצח, מעשי תיעוב ומעשי כיעור ותשיחוה אל „הסקולקלים שבהם", אל המסקולקלים שבגויים!?

הנה כבל שמתרחקים מאותה חזיה עזה ומסעירה של מבצת „מרון שבמרון" ממלתעות החיות המורשות, המכונים „מחבלים ערביים", כבל כשמתרחקים מאותו מעשה־הצלה — הולכת ומתעמקת יותר ויותר החזיה הנצומה בבחינת: „מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ".

ומאמנ־כן יש ויש רגעים בעלים ונשגבים שבאלה. אשר הם שארבים ממעינות־המחר של נשמת האומה; ומשזוכים להתפצח של רגע כזה, משזוכים לחוות בעת־רצון שכזו, משזוכים לחזיה מרשיה מחמרת של שעת־התעלות שכזו — הפנים כולם במשב רוח מפרומים וכולם נענים ואומרים בקול אחד ובהכרה אחת „מאת ה' היתה זאת — היא נפלאת בעינינו"——

הנסיון הנפשי הנורא והאיום והנס הכביר שנתגלה בעקבותיו — ואולי אותה זעקה למרומים מלבות החטופים היא שהוללה את התרחשותו של „הנס המופלא מן השמים"!

הנס הושב בצירון הרעמד במבחן חסור — ויצא בכבוד ובנאון מן המבחן הזה. והמבחן הזה מה משמעותו? במה הסתכם המציאת חזיותיו? כמה הסתתרה תכליה מיצויו בעיני עם ועולם?

בשאון הילוני לוחם כדוגמת „הארץ", מעבא לבשר לציבור במהדורה מיוחדת של מעשה־הילון והמופלא באוגנדה סיכם זאת בשורות מרטיטות־לב כגון אלו:

„מעוקה נוראה ירדה מלבנו — בהיעה ובתושיה ללא הקדים כן צהיל וטוהר את ישראל והעולם כולו מן הסיוט של כגיעת לסחטנים הרצחנים... והחיה לצוד ישראל שחטליה בירחם...

„צוד ישראלי" — נפרצה קריאת הזיה זו אף מלבותיהם של החילונים, והחכם הפרלמנטארי של „מעריב". לאחר שמבלה הוא יחד מטפח מעצמת הסיכונים של מאמץ־הצלה זה, מציין בקצור נמרץ: „זה היה גם מן השמים!"

ולאיכך אין כולל לחמת, שגם ירוד הכנסת מר ישראל ישעיהו, משקם לפתוח את מושב הכנסת להצרכת אירוע זה — הבט לראשו כיפה וקרא בהשעמה כל מלה ומלה:

„הודו לה' כי טוב — כי לעולם חסדו... מן המיצר קראתי יה.

ענני במרחב יה... זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו" — — —

ואולי, אולי, עצם הנס הכביר הזה, עצם ההתרחשות הפלאית, בבעו, צמחו, נתבלו, נתשמו דווקא הודות למבחן הנפשי החמור הזה, מתוך שסוף המעוקה הנוראה, כי אז כאיש נדנדעונה הרשות היהודית, הרי מתוך תעצומת המעוקה ללא מוצא כאילו, נפרצה שלבותיהם של החטופים אותה אמת אכזרית „כי אין לנו להרשען אלא על אבינו שבשמים"!

„עם ישראל" באוגנדה, של „אוגנדה" — הכריח המאמון ההילוני הנפוץ ביותר בפדינה.

מלם הופתעו מן החזיות המרגשת הזאת באותם הרגעים, שהיו כמעט בין החיים והמוות:

„בא ליל השחרור... כי שבשמנם ומי שזשמנם „שבוע טוב". לפתע — התפוצצות ומטח אש. הזינו בטחים שהחבלנים ביצעו את זממם. טפריחים אחזו הקטמה... הסכנו את הילדים ורבנו... שכבנו על הרצפה, ומם שטמעת אני את בני בן שלוש־עשרה, שומעת אני את בני מתפלל, הוא קורא: שמע ישראל"——

זו לא היתה כלל וכלל „תפילה הפרטית" של הבבר הצעיר, מכיון שזו היתה כפי הנראה תרדה כללית וכן ההרגשות כללית. ועל זאת העידו זוג צעיר מבין הטחופים הישראלים, יומף ולימה חדיד:

„בני המחבלים הערבים הזיו בחתונות שמירה. מעצמיל פרץ הם ההלו לירות ולזרוק רימונים. פשוט־מה תמסתי כמא ההזקתיו מעל לראשי. החבלנית הערבית האכזרית עתמה לירות לעברי, ואני כבר זעקתי: „שמע ישראל". חשבתי שנפרמנו עם הזיים. פתאום ראינו את הערבים מתבוסמים ברחם, ופתאום אנחנו כבר הזינו כחיים" — — —

לכן מה חבל שהעם הישוב בציון לא יסיק את מלוא המסקנות מהזעזוע העצום והלוא אף בעולם הגדול הזכיר מעשה מדהים זה חוויות דתיות מתוך ספר תהלים

ומה שמפתיע ביותר בכל ההתרחשות הפלאית הזאת של הבלה החטופים הודות למבצע־גבורה הישראלי, שלא יאושל כי יסופר — אף בעולם הגדול, עוררה חזיה זו התרגשות דתית עצומה — ומעיד על זאת אחד הכתבים בתחנות הזיהילונית (בגריאל צפרוני — „מעריב" מיום ז' הסון):

„באת אלי קריאת טלפונית מפתיעה מאשלמנה. כירת מדינת גרמניה בארצות הברית, אשר עם עשיתי בשליחות המבבר מטעם המוסכנות הזיהודית לפני שנים אחדות... הנשיא תגובר אלי בטלפון, מטרחק של שבעת אלפים קילומטרים, נוצרי אמריקאי, שמע לפני שעה קלה מה עשתה ישראל לחטבלים ולמסרון שלהם אירי אמיץ, והמבנו נז לדבר בעת עם ישראלי, על מנת מאנות הטלאים שמשמנו. מה שמשיחים זו אגדה מאמאמטית. מאו טיול האמטרמאנט האמריקאי לעולם אין מתמוחנו של פרק קמ"ד בספר תהלים: הישראלים הללו הציגו אל נכון מן הראוי להתעמק בפסוקים של אותו פרק תהלים:

„——חסדי וסגלותי,
מעגבו ומפלטי לי,
מגיני, ובו חסיתי..

בעיות הזמן באספקלרית הנצח

קנאות לשם שמים, המביאה שלום על ישראל

מאת: רבי זלמן סורוצקין זצ"ל מלוצק

(א)

גם מעשה הקנאות צריך להיות בתוך כלל ישראל

קנאות לשם שמים — מידה חיובית היא והתורה משבחת את הקנאות בפרשת פינחס: „בקנאו את קנאתי בתוכם".

הפלה „בתוכם" אומרת דרשני. ויש לחשוב ב־דבר, משום שלמלה זו משמעות כפולה. המשמעות המשוטה, שפינחס איפוד קם לקנא את קנאת ה' לא עשה זאת במסתרים, רק לעיני עם ועדה. הוא הרג את זמרי בן סלוא לעיני כל ישראל. ובעיקר לעיני אנשים משבט שמעון, שהם עמדו להגן על „הנשיא" שלהם.

בספר נאמר שהם שאלו: „איך כאן אדם שיתרגז ויהרגו?" — פינחס, שקנאתו של פינחס היתה כרוכה במסירות־נפש, הוא ראה את עצמו במסכנה גדולה ולכן זכה לשמרע מפי הנבואה: „הנני נותן לו את בריתי שלום".

המשמעות הנוספת של המלה „בתוכם" מהווה לומר, שמעשה גבורתו של פינחס נתקבל אצל עדת בני ישראל. ומעשה זה עורר רושם עז ונעלה בלבם. וזה המכון „בתוכם", שנכנס בלבותיהם. ומעשה זה של קידוש שם שמים לעיני העם הצליח להעיר את המסורה הנעלה, להגיע את בני ישראל לתשובה וחרטה.

כל השקרא הזה, כל פרטי הענין של מעשה פינחס באו ללמד איך להתנהג בקנאות ולהגיל כבוד שמים וכבוד ישראל.

הזיל הרחיבו להסביר, למה זכה פינחס דוקא לכהן גדול כזה לקבל מאת רשם יתברך „בריתי שלום". וגם „ברית כהונת עולם" לו ולזרעו אחריו. ולמה לא זכה לזאת משה רבנו, בשעה שעשה בפרץ במעשה העגל? ולמה לא קבל שכר זה אהרן הכהן בשעה העגל? ולמה לא קבל שכר זה אהרן הכהן בעצמו הבעשה במחלוקת של קורח ועדתו? גם אז היו מעשים כבירים לקידוש שם שמים ברבים, בני ישראל נמצאו במצב המוד ויראה. ולמה לא קיבלו תורה מיוחדת כפי שקיבל פינחס?

ענין זה מסביר את החשיבות המיוחדת של פינחס, אשר קם מתאוים לעמוד בפרץ. מבלי שעליו היתה מוטלת חובה האחריות לעשות זאת. לו היו קמים מוטלת חובה האחריות לעשות זאת. לו היו קמים המשכן וכל כליו, וגם אם אהרן ובניו. וכח הקדושה בנמצר לבני ישראל לקדש בשמם את ראשי חדשים וזמני המועדות. ועוד זאת, כי כל איש מישראל יכול להקרים מממונו ולהפריש תרומות ומעשרות וחלה. וכל דיני הנזירות מוכרחים. מה גדול כוחו של איש מישראל לקדש את עצמו.

זה ליסוד גדול. וזיל דרשו אל הפסוק: „ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך" — אסר הקביה למשה. לך ומנה לי כהן גדול. ולמה לא מנה הקביה בעצמו את הכהן הגדול? סמיחון שמסר גם את הזכות לקדש את הכהן הגדול לעם סגלתו.

(ב)

מה גדול כוחו של איש מישראל לקדש את עצמו

משום כך מעיר המחבר: „פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן"... וכל מלה ומלה דורשת ביאור.

„בן אלעזר בן אהרן" — והלוא אהרן הוכתר בתואר של „אהוב שלום ורודף שלום" והיה מתנהג בדרכי נועם לקרב את בני ישראל לאביהם שב־שמים. מזה טובן שלנכדו, פינחס, לא היה לו לקום ולנקום, לקחת רומח בידו, ולצאות למלחמה בלוחה ענין עמוק בגדר קדושת בני ישראל.

„לכן אמר: הנני נותן לו את בריתי שלום" — לכאורה הנו המיוחד הזה שנאמר למשה — „ודבר ה' אל משה לאמר" — כבר נכתב מקודם ומה כא להדגיש עוד פעם: לכן „אמר"? ויש לפעמים בזאת ענין עמוק בגדר קדושת בני ישראל.

כאשר מדקדקים בכתוב בתורתנו הק', רואים שרק ביחס לשבת־קודש נאמר במפורש: „אל כל בדר ה' את יום השבת ויקדשהו". ואולו בכל יחר הקרושות, קדושת המקום (אוהל־מועד והמשכן), או קדושת הזמנים (חגים ומועדים), וכן קדושת הנפשות (של הכהנים) — בכל פעם נמסרה הפעולה בדרך־שות למשה, לאהרן ולראשי בני ישראל.

מאו הכתיר הקביה את בני ישראל בתואר „בני קדוש" לצת מתן תורה ומעכל הר סיני. נתן גם לקנא את קנאת ה' מעה ואהרן — הרי הם דרעי ישראל, שיני העדה, ועליהם מוטל לגדור גדר ולער־מוד בפרץ. לעומת זאת מי דרש זאת פינחס? הוא בעצמו שאפילו לא נמשח כהנו, והוא ראוה מסביב שאין אחד אחר אינו מתעורר בגלל מעשה גבלה של נשיא שבט מישראל.

(ג)

קנאות של אמת — ובכל זאת „ואו" קטיעה

לפיכך מובן היטב, שגם לאחר מעשה הגבורה של פינחס כשרצה הקביה לזכות אותו בברית כהונת עולם, מסר השליחות הזאת למשה רבנו. וזה מרמוז בפסוק: „לכן אמר: הנני נותן לו... ולזרעו אחריו ברית כהונת עולם". ואין נתקרים פינחס במתנות בריית כהונת עולם, ואין נתקרים פינחס בזכות נגלות כאלו: „בזכות מיל משה רבנו: „לכן אמר"...

„הנני נותן לו את בריתי שלום" — עד מה בבחו דרכי ה' יתברך מדרכי בשר ודם. בסי הבריות בסה נחסב פינחס כקנאי לחם כאיש מלחמה. בכעל ריב ומדון אם אפילו מתנתו לשם שמים. בסי אנ־שים מכנה „איש שלום" דוקא מי שמחרים ואינו מתקנים. מוקע הכל ומבליג. מתיחד בפינתו ובוחה מכל דיב וקטטה.

זה סדרכו של בן אדם. אבל האמת אומרת ההיפך מזה. דין אמת הוא. שהאמת מרבה שלום בעולם. ושרנחס אשר קנא את קנאת ה'. ביער את הרע. קם ונתעורר לקיים בפו יחיו „ובגבורת הרע מקרבך". לו ניתנה ההבטחה: נותן לו את בריתי שלום".

„שלום" — נכתב בוא"ו קטיעא... גם זה לימוד ומוסר־השכל. שהיות ו„שלום" זה נרכש ע"י שפיכת דמים. ואף שזה נעשה בשלוחו במסירות־הנפש ובת־קדים שם שמים כמעשה זה. בכל זאת אין הקביה שמח בשלומם של רשעים. וזה צערו של אדון כל הוצרים שאף שנותן לו. לפינחס „את בריתי שלום". הרי כרוכו שזה שלום עם ואו" קטיעא...

(ד)

„אשר קנא לאלקיו" — זה כלל גדול בקנאות

„תחת אשר קנא לאלקיו" ויכפר על בני ישר־אל" — זה פרבן היטב לאור דברי התוספות (יומא י"ט, דברי המחולל: „מי איריא"). „שאפשר לומר שהחנגים הם גם שלוחי דלהמנא" וגם „שלוחי דידן", ואין מתירה בזאת.

וזה המיבון של המפוק בטעם הכפול: (א) „תחת אשר קנא לאלקיו" — הוינו סהוא עשה זאת בהוראת „שלוחי דרחמנא"; (ב) „ויכפר על בני ישראל" — הכונה שעשה זאת לכפר על בני ישראל וזה בכחי־נת „שלוחי דידן".

„תחת אשר קנא לאלקיו" — בכדרים איתא. שבשעה שהשכינה היתה שורה על פינחס הוי מניו בדעורה כלפידים דומה למלאך ה'. ושם נאמר שזה היה כאשר פינחס היה נכנס לקדשי־הקדשים היתה השכינה שרויה עליו ופניו דומים למלאך ה'. אבל זה לא־ר־רוקא פינחס. אלא שכך הוי מניו של הכהן הגדול הנכנס לפני ולפנים. וזה מבואר. שהוי זה צו מפורש: „וכל אדם לא יהיה באהל מועד בבואו לכפר בקודש". ואם כן הכהן הגדול. בהיכנסו לי־קדשי־הקדשים יצא מכלל „אדם" והיה מקבל תואר כמלאך ה'.

בכל אופן לא מובן במה היה ייחודו של פינחס. מאחר שכל כהן גדול היה בדומה לו שפניו בערות כלפידים דומה לאלוה אשר לומר. שמעלה יתירה היתה לפינחס. שפניו הוי בערות כלפידים גם בשעה שהיה נכנס לאוהל הוטמה. חדל אמרו. שהשכינה היתה שורה על הכהן הגבאל (יומא ע"ג).

רש"י בפירושו כותב שם. שאם הכהן הגשאל היה כהן כשר וראוי שתחרה שכינה עליו — הוי האותיות בולטות כו'. אך רש"י לא נתן בנאת את הטיבן של „פניו בערות כלפידים". יתכן לומר. שזו לא היתה מידתו של כל הגשאל. כי אם רק אצל פינחס שונה בטיחוד לזאת. וזה אפשר לקשר בענין של מדה כנגד מדה. הוינו. שעל הקנאי. הקם לעמוד בפרץ. נאמר „חלקה ואין מורין כך". וזה פשוט. שאם הקנאי יכול להבליג על קנאתו ויש לו זמן ללכת לשאול את ההלכה ולהתיעצם בדעת. אם לעשות או לא — כזה אינו בבחינת קנאי כל עיקר.

לעומת זאת הקנאי. אשר קנאת ה' בערה בקרבו האחבת ה' והרגון הוי לקדש שם שמים פגורדים אותו למעשה של גבורה — מוזדים לו כפרתה. הוא קפ ויצא מגדר. גדלקה כו' אש קודש של מסירות־נפש. מוזדים לו. שבפגיו משתקפת אש קר דש ואז „מניו בערות כלפידים".

תנועת אגודת ישראל בארץ הקודש יוצאת למרחב

פנחס יעקב הכהן לוין, ירושלים

עם התורה נתון למרותם של מועצת גדולי התורה

כזו תמצית ייחודה של אגודת ישראל

(א)

הבחירות לוועידה הארצית של אגודת ישראל שנערכו ברוב עם הריפו בסייעתא דשמיא את כבוד דת של הנוטה אגודת ישראל בעיני הציבור כולו. תוצאות הבחירות איפרו את הנהגת־היסוד, שעליה פרשתה היהדות הנאמנה המאורגנת כעם התורה. הבחירות הוכיחו שזו הנהגה היה ותוסכת. המקיפה המגיעים המגיים מבית ישראל. מכל הגלויות ומכל העדות.

הלקח הנוקב שנראה בציבור הטוב במיוחד — הוא שהמוני בוחרים הברי אגודת ישראל הסכו ברעי־מות, שהעדיפו בחירות שהן מקבלות ללא הגאר וללא ערעור את סמכותה ופרוטה של מועצת גדולי התורה.

(ב)

מועצת גדולי התורה של אגודת ישראל — היא הפוסד העליון של ההנהגה.

כל ייחודה של אגודת ישראל, הוא קיומה של מועצת גדולי התורה. הבריה — הם הקובעים את דרכיה של אגודת ישראל.

כל החלטה של מועצת גדולי התורה מחייבת את כל חברי אגודת ישראל. בלי יוצא מן הכלל. המסרב להבהה של מועצת גדולי ההודה מוציא את עצמו מן הכלל ואין לו שום שייכות לאגודת ישראל.

חברי אגודת ישראל מרים לחרות ומציתים לכל החלטות מועצת גדולי התורה מבלי לצאת מן הכלל. לא קיימת חלוקה של כאלה ס„מצייתים" וכאלה שאינם מצייתים. ולכן האומר: אעשה את הנראה לי מתוך בחירה חופשית ואישית. בה ומתי לציית — אין לו זולק באגודת ישראל. הכלל הוא ברור: אי שיומעים לכל אז שאין נשמעים לכלום.

מעולם לא קרה שמוסדות אגודת ישראל לא נש־מעו לחחלטות מועצת גדולי התורה. אם אמנם קרה שגם אחת שחלק חשוב בתנועת אגודת ישראל לא נשמע — הרי הוא חוצא ממחנה אגודת ישראל. הרחוק ומאז עומד הוא מחוץ לתנועה.

בשל כך אין זה סן הראוי ואין זה מן הרצוי — ויוחר מכן: אסור — לחלק מחברי אגודת ישראל ראל מתייבת את השואל בלבד אבל לא את הציבור המאורגן באגודת ישראל. לכן, אי אפשר לכוף על אגודת ישראל דעות פרטיות. תחיינה אישר תהיינה.

כל החלטה של מועצת גדולי התורה, בין שנתי קבלה ע"י הסכמה כללית ובין שנתקבלה ע"י הרוב. מחייבת את חברי אגודת ישראל.

כמובן, יש גם דעות שונות בין חברי מועצת גדולי התורה. יש מהם הגורסים לקיים קהילות נפרדות ויש מתנגדים לכך. יש הרוצים איחוד מלא עם מא"י ויש המתנגדים לזה — אבל אסור לפסול את מי שהוא בעל דעתו בנושא מסויים. בעת שדנים בדבר מוגדר יש המיימנים ויש המשמאילים. מתוזכרים ומחליטים ברוב דעות — ודעת המיעוט מתבטלת בפני דעת הרוב. ולאחר מכן ההחלטה מחייבת את כולם. לציות ולקיום.

וכל מי שחוזר מתחת להחלטות של מועצת גדולי התורה, אז מעריע להתיצאן לפרנל, ואפילו בעת שנתקבלו רק ברוב דעות — הרי הוא חורס את אגודת ישראל.

זהו אחד הדברים הטסורים לב. ועל זה נאמר: „יראת מאלוקיך" — —

ראל — ואנו מצטערים על כך מאוד, כי רצוננו הוא שכל גדולי ישראל יימצאו בסמגרת אגודת ישראל — ואם מי שהוא רוצה לשאול דשתם של גדולי ישראל אלה — הזכות ביזה.

אולם להנהגת אגודת ישראל ישנה מועצת גדולי התורה אשר לקולה בלבד נשמעים. החלטתיה מחיי בות את כולם — כך זה היה מאז ומעולם. מאז נוסדה אגודת ישראל. דעה פרטית של גדול בישי־ראל מחייבת את השואל בלבד אבל לא את הציבור המאורגן באגודת ישראל. לכן, אי אפשר לכוף על אגודת ישראל דעות פרטיות. תחיינה אישר תהיינה.

עקרא כזה של חיסר ציות אין לו מקום בתנועת אגודת ישראל, כי שאינו מציית להחלטות מועצת גדולי התורה — ולא חשוב מה גימוקו — אין לו שום שייכות לאגודת ישראל. בכן, בקיום כלל זה. אין הכרל אם אותו מרבן־ציות הוא מה„קנאים" או מה„חרדים", כיון שכולם שוים בחובתם לשמוע בקולה של מועצת גדולי התורה, כמות שהיא.

(ג)

בשורות אגודת ישראל מאורגנים כל היהודים החרדים לדבר ה, גדולי־תורה, בני־תורה, בני ישי־בות, חסידים, פרושים, מתנגדים, אשכנזים מכל זי הוגים, ספרדים מכל העדות. לכל אחד ואחד יש אדמו"ר משלו. רב משלו. ראש ישיבה משלו או חכם משלו. שאלותם נקשרים. מהם לזמרים ובעצתם שואלים — הכל עוב וישר בענינים פרטיים. אבל בעמדת הכלל, בעניני אגודת ישראל, יש לנו רק מועצת גדולי התורה. אותה שואלים ולה נשמעים.

מצויים גם גדולי תורה, שאינם חברי אגודת ישר־

תמונה היסטורית של נשיאות מועצת גדולי התורה בכנסיה הגדולה השלישית שהתקיימה בשנת תרצ"ז במאריינבאד

בשורה הראשונה נראים: האדמו"ר רבי דוד שטיבנר הי"ד; האדמו"ר רבי אברהם מרדכי מטור זצ"ל; האדמו"ר רבי יצחק מנחם מאלכסנדר הי"ד;
האדמו"ר רבי אברהם יעקב מסיגיטראט זצ"ל; האגון רבי יהודה ליב צירלסון מקיטינג הי"ד והגאון רבי אהרן לוין מטישא הי"ד.

אגרת מאוששת ממטה או"ם

מאת: יצחק בן־שי

מעגל־השיטנה הערבית החל להתמוטט

„זה עונש מן השמים" - לחש את סודו אחד הדיפלומאטים הערבים

וגילה מה מתרחש מאחורי הקלעים

הבנין הראשי או"ם בניו־יורק. שוקעים מצד מזרח של האי מאנהאטן מסיש על גדות „איסט ריווד". בעת נחשב כאחת מנקודות־המשיכה עבור הירדים ואם מי שהוא רוצה לשאול דשתם של גדולי ישראל אלה — הזכות ביזה.

אולם להנהגת אגודת ישראל ישנה מועצת גדולי התורה אשר לקולה בלבד נשמעים. החלטתיה מחיי בות את כולם — כך זה היה מאז ומעולם. מאז נוסדה אגודת ישראל. דעה פרטית של גדול בישי־ראל מחייבת את השואל בלבד אבל לא את הציבור המאורגן באגודת ישראל. לכן, אי אפשר לכוף על אגודת ישראל דעות פרטיות. תחיינה אישר תהיינה.

כל החלטה של מועצת גדולי התורה, בין שנתי קבלה ע"י הסכמה כללית ובין שנתקבלה ע"י הרוב. מחייבת את חברי אגודת ישראל.

כמובן, יש גם דעות שונות בין חברי מועצת גדולי התורה. יש מהם הגורסים לקיים קהילות נפרדות ויש מתנגדים לכך. יש הרוצים איחוד מלא עם מא"י ויש המתנגדים לזה — אבל אסור לפסול את מי שהוא בעל דעתו בנושא מסויים. בעת שדנים בדבר מוגדר יש המיימנים ויש המשמאילים. מתוזכרים ומחליטים ברוב דעות — ודעת המיעוט מתבטלת בפני דעת הרוב. ולאחר מכן ההחלטה מחייבת את כולם. לציות ולקיום.

וכל מי שחוזר מתחת להחלטות של מועצת גדולי התורה, אז מעריע להתיצאן לפרנל, ואפילו בעת שנתקבלו רק ברוב דעות — הרי הוא חורס את אגודת ישראל.

זהו אחד הדברים הטסורים לב. ועל זה נאמר: „יראת מאלוקיך" — —

„הנקודה היהודית" שלא נותנת מנוחה לכתבים דיפלומאטיים המייצגים את העתונות העולמית — ודיפלומאט מוצרי שדווקא הצית את הגאווה היהודית אצל יהודי מתבולל

„הכל מן השמים?" — נאחזתי בקריאתו הכאו־בה — של הדיפלומאט המצרי — אולי אתה באמת צודק, שמן השמים עושים אתכם ללעג ולקחוק. זו הגאווה הערבית שהוגדה אתכם! הטפלה המופרזת הזאת של המחבלים שלכם באומאגדה, של אידי אמין. כל זה באה בגלל הגאווה שלכם, שהשבתם שכבשתם כבר את העולם ואתם מצפצפים על כך לם. וכל האומות יפקידו את היהודים. וגם מן השמים יפקידו אותם — לא נכון?

„לא אוכל לספר לך הכל — חזר והדגיש הדיפלו־מאט המצרי — גם אתביים לספר הכל מה שעל הלב. מה שטוגה על הלב זה לא רק הטוק המבים עם תגיבא אידי אמין רגם הבורה הטרוריסטים, אשר הטיראלים למדו אותם „לקח". זה היה מעשה חד־שמעי ועם כל הכאב והצלבון שבדבר, זה לא גרסם של השבוגן של מדינות ערב. זה לא הרס את האגדה של „האחדות הערבית". יחד ברגע ז' ענין הסמוסך של הסכה בלבנון. שם נשפך דם רב. שם נקבר הכבוד הערבי. שם נהרס לתקופה ארוכה כל מיתי לאחדות ערבית. ואל תמשוך אותי בלשון. סיפרתי לך כבר הרבה פרי. הכיאוסיף לדבר עוד תוכל לחשוב אותי לבוגד בענין הערבי...

והכתב הבינלאומי שסבר לי את „הסוד" הזה מיד עם כניסתי לבנין או"ם, כאשר סיפר לי על הוויתו עדיין היה נרגש לפרי הסבירה לי זאת כך:

„לא יכולתי להבין למה מצשדק כל־כך הדיפלומאט הפצרי. וכל הזמן רק חושש שלא אראה בו „בוגד". למה זה? רציתי לדעת את התגלותה. רציתי לחסוס מה ששיגק עליו. חשבתי באושן ברור. שהעסק הרש־ראלי עם מבצע הצלת המבויים היהודיים, שנחטפו בידי הטרוריסטים מרמיה אותו הוא שואף לחת־חק מן הנושא. ולכסוף — לאחר שימוש בכמה תחבולות שתוגאות שלי. הצלחתי להוציא ממנו את „העיקר". ומה תחבור?

„באמת קשה להאמין בזאת. אבל זה מה שגורם לי מעין. מתבר. שחברת התעמולה „אייל שראנס" שדואגת כל השנים לטשוך לקחות יהודים. בשרם הירים מארצות־הברית. חיפשה כל מיני עצות בדר־כים חסאיות לסרוח ולהציל את היהודים שנחטפו במטוס שלהם. הם ידעו היטב. שאם חלילה יאונה דבר רע ליהודים שסבר באוירון־הנגב של „אייר יום־כיפור". הנסיא שלנו סאראה וכל הנעם המצרי הגדול שלנו קראו או בתחלבות עצומה: „אלילה אכבאר", (אלקים אדירים) וכילנו בחתנו. שמן השמים הפקידו לנמרי את „יהוד". (היהודים). ולאחרונה לא אוכל לספר לך הכל. הכל. מכיון שהיית חושב עלי. שאני בוגד בעמי. בוגד בתפקידי... מסמיך שאביר לך בקצרה. שהקצרה נתחפכה. כל הנצחון הערבי הבבור יוצא להיפך. הכל הולך בהתהוך מסה שתסבנו. חשת לא אוכל להסתיר מפניך ידידי שלבי ניכא שחוזרת. חושש אני. שמן השמים עוזרים שוב עמם ליהודים. ל„איזראל" שלכם. לצאת מן הבוץ. מן השמים מרחמים על „יהוד". ואותנו. את הערבים עושים ללעג ולצחוק" — — —

„הנקודה היהודית" שלא נותנת מנוחה לכתבים דיפלומאטיים המייצגים את העתונות העולמית — ודיפלומאט מוצרי שדווקא הצית את הגאווה היהודית אצל יהודי מתבולל

„הכל מן השמים?" — נאחזתי בקריאתו הכאו־בה — של הדיפלומאט המצרי — אולי אתה באמת צודק, שמן השמים עושים אתכם ללעג ולקחוק. זו הגאווה הערבית שהוגדה אתכם! הטפלה המופרזת הזאת של המחבלים שלכם באומאגדה, של אידי אמין. כל זה באה בגלל הגאווה שלכם, שהשבתם שכבשתם כבר את העולם ואתם מצפצפים על כך לם. וכל האומות יפקידו את היהודים. וגם מן השמים יפקידו אותם — לא נכון?

„לא אוכל לספר לך הכל — חזר והדגיש הדיפלו־מאט המצרי — גם אתביים לספר הכל מה שעל הלב. מה שטוגה על הלב זה לא רק הטוק המבים עם תגיבא אידי אמין רגם הבורה הטרוריסטים, אשר הטיראלים למדו אותם „לקח". זה היה מעשה חד־שמעי ועם כל הכאב והצלבון שבדבר, זה לא גרסם של השבוגן של מדינות ערב. זה לא הרס את האגדה של „האחדות הערבית". יחד ברגע ז' ענין הסמוסך של הסכה בלבנון. שם נשפך דם רב. שם נקבר הכבוד הערבי. שם נהרס לתקופה ארוכה כל מיתי לאחדות ערבית. ואל תמשוך אותי בלשון. סיפרתי לך כבר הרבה פרי. הכיאוסיף לדבר עוד תוכל לחשוב אותי לבוגד בענין הערבי...

והכתב הבינלאומי שסבר לי את „הסוד" הזה מיד עם כניסתי לבנין או"ם, כאשר מיפר לי על הוויתו עדיין היה נרגש לפרי הסבירה לי זאת כך:

„לא יכולתי להבין למה מצשדק כל־כך הדיפלומאט המצרי. וכל הזמן רק חושש שלא אראה בו „בוגד". למה זה? רציתי לדעת את התגלותה. רציתי לחסוס מה ששיגק עליו. חשבתי באושן ברור. שהעסק הרש־ראלי עם מבצע הצלת המבויים היהודים, שנחטפו בידי הטרוריסטים מרמיה אותו הוא שואף לחת־חק מן הנושא. ולכסוף — לאחר שימוש בכמה תחבולות שתוגאות שלי. הצלחתי להוציא ממנו את „העיקר". ומה תחבור?

„באמת קשה להאמין בזאת. אבל זה מה שגורם לי מעין. מתבר. שחברת התעמולה „אייל שראנס" שדואגת כל השנים לטשוך לקחות יהודים. בשרם הירים מארצות־הברית. חיפשה כל מיני עצות בדר־כים חסאיות לסרוח ולהציל את היהודים שנחטפו במטוס שלהם. הם ידעו היטב. שאם חלילה יאונה דבר רע ליהודים שסבר באוירון־הנגב של „אייר

ישראלי ותשתחרר הפוצלה של החטופים היהודיים. והוא נשבע להתנקם בישראל. זה היה בעיניו הדבר הבריקל — להאשים את מדינת ישראל בסני מוצעת הבחתן של או"ם וכולם בפה יוקיעו את ישראל. זה היה כמוח כמאה אחוז. משום שכל הצעת אנטי־ישראלית מתקבלת באו"ם בעזרה אוטומאטית. וכאן התרחש כשלון מחפיר בזה. האו"ם לא רוצה לגזור בישראל. „תאם זהו או"ם?" — תמהים הטירוריסט־ים ככל העולם. ובגלל זה נשחפר במקצת הסרצוף של או"ם בעיני היהודים.

והתוצאה. שגם אני חוזתי לבקר באו"ם.

אך בימים אלה קבלתי הזמנה מפתיעה בטלפון. מאת מכר שלי. כתב דיפלומאטי המכוסה לעניני או"ם. שיש לו שם סוגשיון בעולם כולו. זהוא מנה אלי בקריאה דחופה:

— הכל. סאיגך בא לראות ולהגיה מה שמתרחש בירייך הבינלאומי. תראה שבעוך זה דווקא יהיה מעניין למאוד. אני מאמין אותך שניסבש יחד הבוקר בכניסה הראשית. ואני מבטיח לך המתעות נעימות!

מיד בכניסה לבנין או"ם התברר לי שהתכתב הדיפלומאטי בעל המעמד הבינלאומי לא הגזים בהצגת הדברים. את מה שסמר לי בקול מפתקפ. מפה לארץ אצמצם בכמה שורות:

— אתה יודע שאיגני „בזיק" גדול. אולם „דאס פרטפעלע אירד" (הנקודה היהודית) לא כבתה אצלי. רבעתי לי כמה יזיזים אצל הנציגים הערבים בבנין זה. רוח דרוש לי מאד בפקנוס שלי וגם הם לא מסמיזים של הקשרים אתי. ולאחרונה. קשרים אלה הלהיבו את הנקודה היהודית שבי. דיפלומאט מצרי מתרגש הבינוני. שיושב הרבה שנים באו"ם. ואני חושב שהוא איש מהימן. הוא מוסלמי קנאי מאוד. הזמין אותי לשיחת תשאים באיזו מסעדה קטנה. לא רחוק מהבנין הזה. ומה היה הסוד שלהם לי? תחוקל לנחקי?

„אני מתחיל שוב לאחר מפני היהודים הללו — הוא התוודה — פחד בזה לא הרגשתי מאז „מלחמת ראמדן". שאתם קוראים לה „מלחמת

ולפתע אירע „מעצה יוצא־דופן" אחד. שהפסיד את הקערה על פיה. מרכז הארים אשר התבלגים הער־ביים עם מוסקבה וכל „העולם השלישי" העזור לזהם. הטבר שבעזו אותו. הכזיב אותם באופן גורא.

מה קרה? הרחוק מאפריקה שיש לו רצון וחשק להרות כמו „הטלר הדום". ושמו אידי אמין. נתבונה לעיני העולם בגלל הפשיטה הנועזת של הצבא ה־

„המבצע הבלתי־אפשרי" — כך הוגדר בעתונות הבריטית שליחות־ההצלה לאוגנדה כותרת ראשית בעתון הלונדוני „דיילי מייל" שהוגיזה את „הנתון הטרוטי" ה„פלומאטי" אידי אמין

פראנס". החברה הצרפתית תסיסת הטון, הטון כסף, פסני שהיהודים יחרימו את החברה. הם שחיפשו דרכים אל דיפלומאטים ערבים שיפשיעו על ראשי החבלנים, שיסכימו להיכנס למשא־ומתן לשרות את החטופים תמורת כסף. והוא. הדיפלומט המצרי במרכז אדם היה אחד מן המתווכים בעסק זה, רק ראשי המחבלים התעקשו: לא רצו לשפוך. משום שחיו בשחוים בנצחונם המלא. על התעלומה הזאת ידע הדיפלומאט המצרי, ומה שהוא הפליט באזניי, זה היה רק הדים קלושים מכל העסק...

— מה יש להאריך? הבינותי הישב שכל „הי־תיריי הזה קשור בתסבוכת הערבית האיומה בלבנון, ולכן הלכתי לחקור בדיוק מה שקורה מאחורי הקלי־עים. לפרטי הרבה דברים, ובאתי לפסקנות מרעישות משלי. שתיזקו בחרבה את „הגאוות היהודית" שלי. לכן אני אומר למה לך לשמוע אותו „נציג ערבי" המסתר לגלות את הכל? בוא ונסתובב קצת בבנין ארם, ואתן בסקום תיחדש דברים חשובים!

„מועצת הבטחון" — שם שלטו עד לאחרונה שונאי ישראל מכל האומות, ועכשיו התברר כי „אין לרמות את כל העולם כל הזמן"...

הביקור הזה בבנין ארם נמשך מספר שעות ואת מה שלמדתי ונרחתי אנסה למסור בדיקנות, משום שכל זה מאלף ומעורר.

פגישה קצרה על רגל אחת בסרוחדר הארם. בקומה שמה מתבנה „מועצת הבטחון". הוסיפה מעקל של מחיקות לכל זה שמפעתי מסיו של הכתב הדיפלומאטי. בלכתנו במסדרון נתקלנו בנציג יהודי דוגל ומפורסם (שביקש לא לפרסם את שמו במקרה זה), המעיל בחדרת ארם כמעט מאז יום הקמתה. נציג מכובד זה אמר לנו. שהוא חושב שהמצרים נמצאים כעת במצוקה נוראה, והוא ביסס זאת על עובדה אחת־יחיה. שלפני כמה ימים פנה אליו הדיפלומאט הראשי של מדינה מסוחרה בארם. בארחדי. הנודע לשיפעה בכל העולם בהתנשלרותו הנמרת של היהודים והוא. בארחדי הצהיר במפתיע שהוא אינו כלל „שונא יהודים" והוא אף ביקש להתיידד עם הנציג היהודי. ולשוחח עמו מלב ללב.

„אם דבר זה קרה לפסית אנשיפשי כפו בארחדי. סיכון שחיית השיפנה הערבית נגד היהודים נזרעזעה עמוקות ואינה במהה בנצחונותיה". אמר הנציג היהודי הנרמסן.

מאחר יותר נהקל הכתב הדיפלומאטי. שליווה אותי בבנין ארם. בחבר לסקנרע. נבה־קומה. צנום וחיוכר־פנים. המעשן מקסרת.

— זה. „המחדרה" הכי מסוכן שלי באיים — הציג אותו הכתב יהודתי — וזה בוי נסור. ארי מהור. מסרצא ארחי. אבל יש לו „ארדיטיר קאס" (ראש יהודי). אולי בכלל שלמד תנ"ך ויודע כל התנ"ך בעל־פה והוא מסרת מה סוכנות שלבראסית עולמית. מהגדולות בהבל. והוא יודע הכל. אורבא. תשמע. מהי דעתו של אודות המצב בדיפלומאטיה הבינלאומית?

— כל זה רק הענדרסנים — הסיב אים הי סוכנות הבינלאומית שם בפנים. באולם של „מועצת הבטחון" היהודים בדרדים. ויישראל מדבריה את עצמה

קטעי עתונות החושפים את כל עומק חזוועות של הטבח הערבי הכדדי בלבנון — והלקח ההיגיוני המתבקש מתסבוכת רווית־דמים זו

קודם־כל, הוציא מתוך תיקו צרור עתונים וביר לטינים שהיו מסומנים באדום והגיש אותם לציני. לעיון מלשהו.

„כל הצרור הזה נאסף תוך יומיים בלבד". — אמר הכתב.

קטע מספר אחד: „אמר עראפת מאיים, כי נשיא סוריה אסאד בנוד במחסבה הפלשתינית ודוצה להתבע אותה בדם?" —

קטע מספר שתיים: אסאד, אחיו של הנשיא הסורי, העומד בראש הסרדיון הסורי, מאיים על תגרה המחבלים הפלשתינים ומכריז כי בלבנון חוסלו עד כה כבר תשעת אלפים מחבלים פלשתינים. מתברי אש"ף, ועליהם להפסיק מיד את המבה בלבנון?"

קטע מספר שלוש: „מאדאה תוקף את אסאד ומצהיר שאם הבאא הסורי לא יפוג מלבנון מוסו יהיה כמיסם של חלוחמים האמריקאים בווייטנאם. שהם יפגיזו הכל. ובמוף יסתלקו בבושת פניים".

קטע מספר ארבע: „הנוצרים בלבנון מצלים אכזבות מרהיבות כנגד חזית הסיפאל ביחד עם אש"ף שהם עדכו „נוסייר" (רצח עם) בנשים וילדים נגד ריים. והתגללו בהם על סי הסיפות הנאציות".

קטע מספר חמש: „הנוצרים הגיעו של קראפי בלוב מסרגים ידיעות. שסורייה ברחה ברית סודית עם ישראל בתוחכה בין ישראל ולבנון, ומסתרת הוא לחסל את המחבלה הפלשתינית".

קטע מספר שש: „מלחמים לפדיונות הקרטלין מסכלים, שמבעוניו של ראש־המסלה הסוביטית קוסיגין לא הביאו את התוצאות הצפויות ומוסקבה נתאכזבה קצת גם מהיריב הנאמן שלה ביומר, סוריה".

קטע מספר שבע. „למוסקבה הגיע לביקור המלך חוסין ממלכת הירדן, ונתקבל בכבוד: מלי כים בשדה־התעופה. ונפגשו שפעות. שמנהיגי הקר־מלין מנסים לקנות את חוסין „בידיד נאמן" המוות אמסקת נשק מתוחכם. מטוסים ושליחי"...

לאחר שהגשים לי את לקח קטעי העתונות ניגש הכתב להסביר את השקפתו המאלמת אשר לכל אותה מסין של הנציג הדיפלומאטי הערבי — שכל אלה האירועים אין להם בעצם הסבר הגיוני אלא בדרה עלוהה אבל בחוץ, האירועים בעולם. נראה המצב הזה להלוטין. ביעיבות מעצה המסתון הערבים עם ניבוי מלא מ מוסקבה מעלים על הערבים את ענין „השמחים הכבדשים" ואת „הי־דרוים הם ענין „השמחים הכבדשים" ואת „הי־דרוים" של ישראל על הפלשתינים. ויש להם רוב מוחלט והם מחלישים מה שרוצים. אבל בו בזמן העולם בחוץ רואה את האמת שהיא ההיפך מכל זה. ודעו לכם. ש„הקסר הגדול" הזה. לא יצליח להחזיק מעמד זמן רב מדי. הסתגם הנעמד צדק באוטו: „תוכל לרמות אדם אחד כל הזמן, אך לא תוכל לרמות כל הזמן את כל העולם!" — —

כך אמסר „רשמים המופים". אחר־כך הסיבנו הכתב הדיפלומאטי שמה לפני את סברותיו והס־ברותיו. באוזן שסבנע ביותר.

„מלחמת יום־הכיפורים" — „אחדות הערבים" — „יום־הדין לישראל" — „אין ברירה אלא לכבוש מחדש את ירושלים"

„ישראל אשמה בכל" — טוענים התעמו־לנים הערביים, והם דורשים שאמריקה „תרסן את ישראל" — אבל המציאות בלבנון מוכיחה את ההיפך הגמור

הגבול בין לבנון וישראל שנפתח לטובתם של הלבנונים שנשארו בעירום וחוסר־כל. החבלנים איימו על תושבי לבנון שהם יתנקמו בהם, אם יבקשו עזרת אצל הישראלים

שכל הסתבכות הבלתי־רצויה מחוה „אות מן השמים".

ואני החלטתי דווקא להציג לו שאלות שרדניות, משום שרציתי להוציא ממנו הסברים יחד סמנים, חיות שנוכחתי שהאיש לסד על כורסן את כל הנסיבות של התסבוכת הערבית הסדרתית את העולם. ואנסה לנמח את הסקנות שלו באורח תמציתי, סקיר אחרי סקיר.

— נקודת־המוצא שלי היא, שאין לראות בסה שמתחולל בלבנון איזו אפיזודה חולפת. היום — עורכים שם מלחמת־אזרחים הנוצרים והמוסלמים הורגים אלה את אלה, ולמחרת עורכים „שלחה" בנוסח ערבי וחבל הדור לסה שהיה. מי שחושב כך, אינו מבין כלל את רצינות המצב ראת האופי המתמכני של ההתפתחויות בלבנון. אולי מותר לומר שהעניינים בלבנון הולו כך — בהתנגשויות בין שתי העדות, בין „הפלאנגות" הנוצריות מצד זה ובדרגני השמאל הקיצוני והנערות המחבלים הפלשתינים מצד זה. אולם מכיון שעברה שנה של קרבות־דמים, שעלו ברבבות הרוגים בתרבה רבבות פצועים וכתרם מחלש של מדינת־השסע בלבנון — צריך לשרוך מאזן יותר רציני. ולבדוק מה זה אומר מנקודת־ראותה של מדינת ישראל, במחנה ועתידה.

— מתי לדעתך, המסקנה הכי חשובה?

— הכי חשוב, שכל „רודפי השלום" הבבוע לא

„מועצת הבטחון" — שם שלטו עד לאחרונה שונאי ישראל מכל האומות, ועכשיו התברר כי „אין לרמות את כל העולם כל הזמן"...

יפלו יותר לטעון, כי „היהודים אשמים בכל" ורק „מדינת ישראל העקשנית" מסריבה להסדר של שלום במזרח התיכון, ושעמה כותבת זו נשמעת לא רק במוסקבה. ולא רק אילי־הנפט הקשורים באינ־טרנאציונאל מסרבן זה מה של יצרני הנפט הנקרא אופ"ק הוזרים על שלילת זו ללא הרף, אלא שגם בארצות הברית מרח מבנגנון התעמולה הערבי להחדיר ודעו לכם. ש„הקסר הגדול" הזה. לא יצליח להחזיק מעמד זמן רב מדי. המתגם הנעמד צדק באוטו: „תוכל לרמות אדם אחד כל הזמן, אך לא תוכל לרמות כל הזמן את כל העולם!" — —

כך אמסר „רשמים המופים". אחר־כך הסיבנו הכתב הדיפלומאטי שמה לפני את סברותיו והס־ברותיו. באוזן שסבנע ביותר.

קטעי עתונות החושפים את כל עומק חזוועות של הטבח הערבי הכדדי בלבנון — והלקח ההיגיוני המתבקש מתסבוכת רווית־דמים זו

קודם־כל, הוציא מתוך תיקו צרור עתונים וביר לטינים שהיו מסומנים באדום והגיש אותם לציני. לעיון מלשהו.

„כל הצרור הזה נאסף תוך יומיים בלבד". — אמר הכתב.

קטע מספר אחד: „אמר עראפת מאיים, כי נשיא סוריה אסאד בנוד במחסבה הפלשתינית ודוצה להתבע אותה בדם?" —

קטע מספר שתיים: אסאד, אחיו של הנשיא הסורי, העומד בראש הסרדיון הסורי, מאיים על תגרה המחבלים הפלשתינים ומכריז כי בלבנון חוסלו עד כה כבר תשעת אלפים מחבלים פלשתינים. מתברי אש"ף, ועליהם להפסיק מיד את המבה בלבנון?"

קטע מספר שלוש: „מאדאה תוקף את אסאד ומצהיר שאם הבאא הסורי לא יפוג מלבנון מוסו יהיה כמיסם של חלוחמים האמריקאים בווייטנאם. שהם יפגיזו הכל. ובמוף יסתלקו בבושת פניים".

קטע מספר ארבע: „הנוצרים בלבנון מצלים אכזבות מרהיבות כנגד חזית הסיפאל ביחד עם אש"ף שהם עדכו „נוסייר" (רצח עם) בנשים וילדים נגד ריים. והתגללו בהם על סי הסיפות הנאציות".

קטע מספר חמש: „הנוצרים בלבנון מצלים אכזבות מרהיבות כנגד חזית הסיפאל ביחד עם אש"ף שהם עדכו „נוסייר" (רצח עם) בנשים וילדים נגד ריים. והתגללו בהם על סי הסיפות הנאציות".

קטע מספר חמש: „הנוצרים בלבנון מצלים אכזבות מרהיבות כנגד חזית הסיפאל ביחד עם אש"ף שהם עדכו „נוסייר" (רצח עם) בנשים וילדים נגד ריים. והתגללו בהם על סי הסיפות הנאציות".

קטע מספר חמש: „הנוצרים בלבנון מצלים אכזבות מרהיבות כנגד חזית הסיפאל ביחד עם אש"ף שהם עדכו „נוסייר" (רצח עם) בנשים וילדים נגד ריים. והתגללו בהם על סי הסיפות הנאציות".

קטע מספר חמש: „הנוצרים בלבנון מצלים אכזבות מרהיבות כנגד חזית הסיפאל ביחד עם אש"ף שהם עדכו „נוסייר" (רצח עם) בנשים וילדים נגד ריים. והתגללו בהם על סי הסיפות הנאציות".

„ילדים נורקו באוויר ונדקרו בכידונים" — „ילדים נתפרים מלבנון שהגיעו לקפרסין מספרים על פעולי־הזוועה במלחמת האזרחים. „מגרשים לבתים, שוחטים את הילדים ומחעללים בנערות"

„ערפאת: אם לא ייפסק טבח הפלשתינים בידי קלגסי סוריה - יתגלגלו ראשים בארצות ערב"

„על דאטפת אטפון" — אמת נוקבת וסוחצת זו מתגשמת הפעם על עורם של החבלנים הערביים עם עראפת בראש לקט כותרות בעתונות מיטים ספורים מוכיח מה גדולה ועצומה „האחדות הערבית"

„האחדות הערבית" — המופגנת יום יום בשדות־הקטל בלבנון, והכזבים השתצניים על אודות „רודפי השלום" הערביים ועל אודות „ממלכת השלום" הקומוניסטית במוסקבה

— ומהו הלקח הנוקב בענין „האחדות הערבית" שנתגלתה לא רק כאפשלת אלא כמעשה מרמה? — שאלתי.

— מבורני, שבגלל כך מתבישים הכי הרבה המנהיגים הערבים בכבודם ובעצמם. כאשר מאדאה היה באמריקה לא שכח אף בהזדמנות אחת להבעיר בבוחה על אודות „אחדות האומה הערבית". כל הוגדידות והכינוסים שיומו בשנים האחרונות הפ־דינות הערבית מתוך מומה ברורה להחריף את המצור על מדינת ישראל ולעזור שברה הנאים של חנק בלכלי ופוליטי — בכל יומות המסניות הללו מרחו הערבים למופע בשם „האחדות הערבית". ואת מיסמת האחדות הערבית ניצלה במיוחד מוסקבה. שהיא דיברבנה את הערבים הבטיחה להם מיוע בלתי־מוגבל ככל שהם „האחדות" יותר ויותר. ואז הם יכלו לסמוך על „הדידות האיתנה" של מוסקבה עבור האנין הערבי.

וכעת? איך רואה העולם את הדגמת הפירוד ההתפוררות של המחנה הערבי. עוד אתמול הנשק עראפת עם אסאד ברסשק. וזה לפני שנה היו חבורים יחד מאדאה עם עראפת בקהיר. ושעדיה הרשיעה את כל הצורה האמפרית למחבלים וזאבה תמכה גם בכל מדינה חלשה בחיית הערבית: אם זו ירדן ואם זו לבנון. ולוב. אף לאחר שנתפכסה עם מצרים. הוסיפה להעיד לאחדות ערבית בתוך „הליגה" ובלבנון עצמה — הלוא הצרה הנוצרית עצמה התגייסה לעזור למחבלים הפלשתינים בכל המזמינות המשלות כנגד מדינת ישראל — ומה בשאר לאורך ימים?" צחה. כאשר מישהו מבין „היוצרים" הללו יעיז לרמז אלי בנידון „חסיון המאסיבי לי ישראלי". אשיב לו בקיצור נמרץ: „תחדע כמה מיליארדים יוזרים אמריקה לספוך על מנת לשקם את הריסותיה של לבנון? באם תיסתה אמנם אפ־שרות כלשהי לבנות מחדש את המדינה הדיפלומאטית בלבנון. או שלבנון תתחלק ויוקם בה איזה שלטון נוצרי עצמאי. איזה חון תועמות צריך יהיה לגייס לעזור להם?"

„האחדות הערבית" — המופגנת יום יום בשדות־הקטל בלבנון, והכזבים השתצניים על אודות „רודפי השלום" הערביים ועל אודות „ממלכת השלום" הקומוניסטית במוסקבה

— ומהו הלקח הנוקב בענין „האחדות הערבית" שנתגלתה לא רק כאפשלת אלא כמעשה מרמה? — שאלתי.

— מבורני, שבגלל כך מתבישים הכי הרבה המנהיגים הערבים בכבודם ובעצמם. כאשר מאדאה היה באמריקה לא שכח אף בהזדמנות אחת להבעיר בבוחה על אודות „אחדות האומה הערבית". כל הוגדידות והכינוסים שיומו בשנים האחרונות הפ־דינות הערבית מתוך מומה ברורה להחריף את המצור על מדינת ישראל ולעזור שברה הנאים של חנק בלכלי ופוליטי — בכל יומות המסניות הללו מרחו הערבים למופע בשם „האחדות הערבית". ואת מיסמת האחדות הערבית ניצלה במיוחד מוסקבה. שהיא דיברבנה את הערבים הבטיחה להם מיוע בלתי־מוגבל ככל שהם „האחדות" יותר ויותר. ואז הם יכלו לסמוך על „הדידות האיתנה" של מוסקבה עבור האנין הערבי.

וכעת? איך רואה העולם את הדגמת הפירוד ההתפוררות של המחנה הערבי. עוד אתמול הנשק עראפת עם אסאד ברסשק. וזה לפני שנה היו חבורים יחד מאדאה עם עראפת בקהיר. ושעדיה הרשיעה את כל הצורה האמפרית למחבלים וזאבה תמכה גם בכל מדינה חלשה בחיית הערבית: אם זו ירדן ואם זו לבנון. ולוב. אף לאחר שנתפכסה עם מצרים. הוסיפה להעיד לאחדות ערבית בתוך „הליגה" ובלבנון עצמה — הלוא הצרה הנוצרית עצמה התגייסה לעזור למחבלים הפלשתינים בכל המזמינות המשלות כנגד מדינת ישראל — ומה בשאר

כזה פרצופו של מנהיג כנופיות המרצחים הערביים

בימים זה רואים את עראפת מנהיג אש"ף, כשחוא מדרין ומחנך קבוצות נוער ערבי „להוגקה ביאחדות" וחינוכים אלה, נופלים כיום בחטוניחם בידי אחיהם הערבים...

מכל הפגנות האחדות וההתלכדות? והמדובר אינו רק בנכוסים שחי חזיחות ערביות. שהן נלחמות אחת בשניה. הוגלה הגדול כבר השלים עם זאת לקבל את הקו המבדיל בתוכן האוריינטציה המדינית בין מדינות ערב הנוטות לסוקבה ובין אלו המפדיסות יחד להיטען על וואשינגטון. אך המציאות מחי?

העובדה המכרעת היא. שהחזית הערבית הת־מורדה לרסיסים. איזו הצגה מגוחכת של שנאה הדדית ובוזון מחלש. מטוט אין שחי מדינות ערביות שהחלכנה יחד. יום אחד סונר מאדאה את תחנת הראדיו של אש"ף בקהיר ושלוח החוצה את כל מנגנון־ההסתה של החבלנים. ולאן הם הולכים? לדמשק. ודמשק מפגינה את רוחב לבה ונוחנת לחבלנים הכל. הכל. עד שבוקר אחד הם זורקים אותם מדמשק. ולא זה בלבד משום שהם שולחים אחריהם פלוגות־סריון ונודדי הוחחים כבדים לרמוס את החבלנים. לחרוס את שמדות־הבוח שלהם. ול־הרגם מה שיחר מהם. ומה עושה עראפת? הוא עושה הפגנה הזה ללא שמץ של בושה. והולך לקביר הבחבק שוב עם מאדאה. ואף לסאדאה אין כל רגש של בושה וכלימה והם מרחים שוב ברית־אחים. כנגד מי? כנגד סוריה וכנגד לוב. אך אף אחד לא יודע. מה שוב יחרחש בין לוב ומצרים? הם איימים בפעם זו לוו. אבל... אבל אסאד מוסיע מרגע בפתחה יחר מסוכן למאדאה מאשר קדאפי. ואולי הם ישלמו ביניהם באורח מתאמר על השבוגנו של אסאד?

הקולונל המטורף בלוב, המוסלמי האדוק קדאפי, המשרת דווקא את מוסקבה, ובכל זאת הקרמלין אינו שמח למשור כל הקלפים בידי המטורף חזה

ההתנהגות הפרטיות עוד לא נגמרה. היכן עיקר? היכן סערוריה הטוחה? היכן ירדן של חוסין? ואל־ניר — הלוא אף היא ספינה בכל הזדמנות „אחדות ערבית" כוללת! את המצב ניתן לאחר תיאור קיצוני — כל אחד כנגד „כולם", „כולם" כנגד כל אחד. וכל אחד מבולבל כפלעצמו ואינו יודע אל מי להתחנן. המצב הכי רע מתפתח בתנועה החבלנית הערבית. הלוא אף אחד אינו חושב עליהם ברצינות. כל אחד מנסה רק לנצל אותם לצרכיו...

— ומה הן הפסקנות הפוליטיות מכל התסבוכת הנוראה הזאת? מה הוסבת מוסקבה של „האמנות

„חרב פתחו רשעים — חרבם תבוא בקרבם"

פסוק זה מספר תתי־לים נתקיים בפלואו בחזית לכנון, אשר שם נפלו בהמוניהם החבלנים הערביים.

עליו: „הקבל מאתנו כל מה שהנך הושק", הם אומרים וגם נותנים. אבל לשכנותיו של קראפי אין גבול ויום אחד הוא מסתבך באורגון המיכה בלתי־מצלחת במדינה כסו סודאן, למעל. וכאשר הוא נכשל והמיכה מתפוצצת והוא נעשה לצחוק בעיני העולם — מוסקבה לא רק מובלת מזה, אלא גם מקומצת נגדה את מודאן, למעל.

כך מצטייר המאזן הדיפלומאטי של מוסקבה בחטבוטת הערבית — ומה על אודות השתתפותה של ארצות הברית בכל המשחק המבוך הזה? הלוא גם וואשינגטון מנסה לאחרונה לשחק באופן די חזק עם הקלף הערבי, לא כן? — הצבתי שאלה כו בפקום, ואילו את התשובה קבלתי לאחר כמה ימים. לפת ביקור נוסף בבנין אוים.

*

החבלנים הערביים הם „סרטן" עבור ארצות ערב, כל הזמן חשבו הפונהיגים הערביים שהם יחזיקו את הרשן בידם, אך התפרעותם עברה כל גבול

שפעתי סעם עצה טובה מאיש בעל־נסיון, שבדאי לו לעתונאי ובפרט לכתב פוליטי לבדוק את כוח־רות העתונים, שהופיעו פלסני זמן קצר. או לאחר שעבר הרעש הגדול, רואים את הפירודים באור שונה, בצורה יותר מאוזנת ומפוכחת.

הלכתי איפוא, ובנין אוים על מנת להתרכז בשני הזה ובירודים בעצמן תגובת המחבלים הערביים. מספר ימים לאחר הפאורע המוצע של חטיפת מטוס „אייר פראנס" ושחרורו המפתיע, מרחתי שוב למצוא את הכתב הבינלאומי הלאיתתי, מכיון שרציתי לשמע הערכה „מן הצד" על כל הענין ועל השלכותיו בזירת המדיניות העולמית, ואשתדל להעתיק את הפנית הדברים הבאלפים.

— מבדיני, שליחודים צפויה הנקמה הכי־גדולה והכי־מכרעת בזירת הזיעמה הערבית, והתרעד מי יביא לכם את הנקמה הזאת? דווקא המחבלים הערביים!

„התנועה החבלנית הערבית זה „מרסן" בגופן של כל מדינות ערב. ואם אמנם בנסבא מה שהם מכנים „אומה ערבית", המרסן מרסס ואף מרעיל את האומה הערבית כולה. יהי להציג דוגמאות אחדות.

ארגון המחבלים הפלאסטיני המוסיע כמלא קיצוני ואכזרי בפיחוד, רואה בהלחמה עצומה שהצליח ללכד מה שנקרא „אינטרנאציונאל של טרוריסטים". זה באמת ארגון מתחרתי ביגלאומי, שפעתיליים אליו אנשים פראיים וסמורפים מכל קצוי תבל — מיאפן מדזום־אפריקה, מסודיקה ומגרמניה. ועוד כמה ארצות.

זו לכאורה הצלחה גדולה למחבלים. שיש להם רשת של סיוע בכל העולם, ומה שנכון שלא פחות פעולות החבלניות בוצעו רק הודות לעובדה זו, שהמחבלים הערבים נעזרו על־ידי פטורים בארצות שונות. במציאות עובדה זו מתנקשת בערבים, ומי קצצת להם את האפשרויות לרכוש אחדה נרחבה בעולם, הם אפילו מפירדים חלקים חשובים מדעת־הקהל בארצות שהם השכילו להדוד לחוכן.

הסיוע של ארגוני הטרוריסטים בזירה הבינלאומית — עשוי להתנקם באופן אכזרי ביותר במחבלים הערביים עצמם

הדוגמה האחרונה היא — גרמניה המערבית.

במשך שנים שרתו הערבים לרכוש עמדות רצי־ניות בפעילות הכלכלית של גרמניה. החלום הישן עוד של גרמניה הקיסרית היתה „הדחף אל המזרח" („דראנג נאך אוסטן"). המזרח זה תחום גדול ורחב. והגרמנים חיי מסתפקים בתקופה אחרונה להתבסס כסו שצריך „במזרח הקרוב". — הכוונה לפרינון ערב, סעודיה, עיראק, אלג'יר, מארוקו, מנוס וכדומה. גרמניה קונה הרבה אצל מדינות הפטיקה נפט, בפרט סעודיה ועיראק. ויש לה מה להציע — לא רק הוצרת תעשייתית אלא גם „תיעוד", הכוונה לספק מכונות הכי־מודרניות וגם לתקים בתי־מרי־מת בחיקף רחב, לצרכי האוכלוסיה המתרחבת ללא הרף במדינות ערב.

מדינות הלינה הערבית ידעו היטב את החשיבות הכלכלית שלהן עבור גרמניה המערבית, והם ביקשו אצראי זל אצל הגרמנים וניסו לגבל את הספקתם לפטרות פוליטיות. המסיטים להעלות גדול וחלכו. בפרה מעגל הינוקן הגרמני לארצות אלו.

עכשיו באו המחבלים הערבים והורסים בפר ידי־הם את מה שמדינות ערב הכינו בגרמניה. אילו התנועה הטרוריסטית הערבית היתה מתקיפה רק את מדינת ישראל — הגרמנים לא היי לוקחים את זה ללב. כלפי חוץ חיו מספיעים רבדי אחדה לישר־ראל המובלת. והיוהסים הכלכליים והפוליטיים עם מדינות ערב היו מתחזקים. אולם כאן מתנקמת מדה אותה אשותפות שהמחבלים עשו עם המסורשים של האנארכיסטים הגרמניים מקבוצת „באדר מיינהוף".

גרמניה המערבית ראתה בקבוצה זו אסוז לאומי. הטיירוריסטים הקיצוניים אינם מתחשבים בשום דבר והם נתארסמו באכזריותם שאין לה גבול. זו סכנה ממשית לגרמניה, ושמם כך ממשלת גרמניה הת־נגדה בתוף רב לכל „משא ומתן" עם חוטפי מטוס „אייר פראנס".

„שני גרמנים נמנו על חוטפי המטוס — ויכול להיות שעבור המחבלים היתה נחוצה מאוד עזרתם של אלה. אבל תמורת שירות זה המחבלים הערביים הרסו בסכה אחת את כל „אחדות" ואת כל „השת־ראי הפוליטי אשר אפיף צבר עבור עצמו בחוגים סמיימים בגרמניה.

— ויתכן — הוטיף וסיכם הכתב הדיפלומאטי — שגם בצדפת הסמידו מדינות ערב הרבה מאוד עזרתם לעגם חטיפת מטוס „אייר פראנס" ובגלל כל ההת־נהגות הפרובוקאטיבית של המחבלים ביחס לדגל הצרפתי, שהיה מתנוסס על המטוס, ובגלל הנזקים החמורים שהתנקשות זו הביאה לחברת התעופה הצרפתית.

בצדפת יש שני חשבונות — חשבון הרצוני וחש־בון פנימי. כלפי חוץ — שלטונות צרפת עושים הכל להתחנף הלאה לערבים „בעלי המסבעי". הם מפחדים מסני ועמם של הדרגים הערביים. אך כלפי פנים — גדל רוגזה של האוכלוסיה הצרפתית, שתגובת המחבלים מגלמת להם רעה רבה תחת עובה. והם הסכילו את כבודה של צרפת, כפי שלא עשה זאת אף אחד מגדולי אויביה.

התביעות של חוטפי מטוס „אייר פרנס" באוגנדה הוכיחו, שיותר משהם מהווים סכנה לישראל הם מסכנים באופן חמור את העולם

— יכול להיות, שהקבוצה הבינלאומית של „גנ־פיות הטרור הערביות, אשר מדינות ערב הקיצוניות קפצו על כך כעל מציאה גדולה. קבוצה זו היא מתיסדר במובן של דבר את המזימה הטרוריסטית העולמית. בתוך המזולה הענומה בשל פלישת־הבזק הישראלית לאוגנדה של אידי אמין נשכחה מן חלב הנקודה המיקאנטית ביותר בכל המשחק. הזוכר מישהו מה שהיתה התביעה הצרפתית של חוטפי המטוס של „אייר פראנס"? נכון שהם הגישו רשי־מה ארוכה למדינת ישראל לשחרר חטפים וכמה טרוריסטים שנתפסו בידי הישראלים. אבל מלבד זאת הלוא הם דרשו בפסנרע, שמדינת ישראל תש־פיע על גרמניה המערבית שהיא תשחרר טרוריס־טים גרמניים מבתי־הכלא שלה.

— תתאר לך — מיהם הכתב הדיפלומאטי — מה הרה קורה. אילו המשלה הישראלית לא היתה מצליחה לבצע מעשה־הצלה מדהים כזה ותחת זאת לא ראתה לעצמה כל מוצא אחר, כי אם לעשות עיסקה המיפן עם חוטפי המטוס בתיווכו של „דר־דר־השלום" אידי אמין. אך ברגע האחרון היו החוטפים הערביים מתעקשים. שבלי שחרור הטרו־ריסטים הגרמנים „זה לא ילך". הם היו מאיימים שוב למוצץ את האולם שבו הוחזק הישראלים.

כי אז היה מתברר לעיני העולם כולו פרצופם המזויף של אנשי הכנופיה הטרוריסטית הבינלאו־מית. שהם אמנם מדברים על „מלחמה לחיים ולמות" כנגד ישראל. אבל למעשה שאישהם הינ לא רק להשתלם של מדינות ערב. אלא גם על כל מדינות החופש!

— אין לשכוח את העובדה הפסיסית הזאת — מיהם הכתב הדיפלומאטי — שהטיירור הערבי מהוה כיום סעין „בומראנג". המופנה המכסה בחורה את זה שמפעיל אותו...

*

יצאתי איפוא מעודד מביקורים אחרונים בסטה אים, והתרתי לעצמי את „הנדר", שבכל זאת כדאי להתחיל ולעקוב מחדש אחרי כל מה שמתחולל שם.

הזנה יום אחד קבלתי מלטון דחוף מאת אותו כתב דיפלומאטי, שאף אצלו נדלקה מחדש הדגשת הנאמנות היהודית, והוא מודיע לי בנוסח ביבורים של „בינגו":

— דע לך „הפנתר" („פנתר" באנגלית) של הערבים יורדות לשפל שלא היה כמותו! הידיד שלי, הדיפלומאט הסגרי המצא לי היום מאמר מרעיש שנדפס בבסאנו של הנגא הסגרי „נומחרית", חבל שאינך מבין ערבית. אין דבר. קיבלתי ממנו תרגום מילולי לאנגלית. ואשר לך בוא וביפגש לשעה קלה, ולא תתחרט!

ונכון — שלא התחרטתי.

המחפכה הפלשתינאית מהווה כדור־משחק בין שליטי ערב, והיא גם החריפה את התנגשות האינטרסים בין הערבים

ראשית כל אעתיק בחבלית הקיצור את הפנית הערבים שבעתתי קחיר המשובים — „נומחרית" וכן „אל אחבאר". וזה באמת מה שבעל דמיון גזעו ביותר לא היה ממגיל להעלות במחשבתו. הדברים נאמרו כנגד מדיה והרחון שלה, אמאר.

„אמאר — הוא הקבון של כל המחפכה הפלש־תינית" — שוטן בטאון מצרי ראשי.

„דמה שנשיא מדיה, אמאר החליף את שמו לרבין" — הכריז בטאון מצרי אחר.

הכתב הדיפלומאטי המזוק בידו צילום אוטנטי מקטעי העתונות הערבית, מחל להסביר לי מה משמעותם של „מחפאות" בגון אלו.

— אה כתונתו! של הדיפלומאט הסגרי תמסתי הישב — אומר הוא — בעזרת קטעים אלה הנגרי מתכונן להצדיק את הנשיא מאדאת שלו, ולהוכיח לי מה עז הרגש המאסרדוסי שלו. אותו אמאר האשים אותי לפני זמן לא רב, על שהוא בוגד באינטרסים הלאומיים של „המחפכה הפלשתינאית" ואחתם הסכם של אי־לוחמה עם ישראל. נכון שהישראלים נסגו בסדבר סיני ומצרים קיבלה בחזרה את מעיינות הנפט. זה היה חישוב שבדאי אולי למצרים. אבל בה בשעה היה זה אסון לפלשתינאים. שהופקדו לגורלם. כזה היה המצב לפני שנה בערך, ושכשיו הדיפלומאט רוצה לחוכיח לי. את החוצאות. מאדאת, על אף ההסכמים שחתם עם ישראליים, סגן הלאה על עראפת והתנועה החבלנית הערבית. ואילו אמאר, שהאשימו בבגידה. הוא הבוגד המסוכן ביותר של הענין הפלשתינאי!

„זה משחק פוליטי מאלף — הוסיף הכתב הדיפלו־מאט. לאחר הדהוד מסוכן — אותי לא מעניין מי משניהם צודק. מאדאת או אמאר. מישום שאני בטוח ששניהם שקרנים. שניהם צבועים. שניהם חושבים רק על עצמם ועל שלטונם וכל התנסקות ב„המחפכה הפלשתינאית" זה לא יותר מאשר כדור־משחק. אחמל אמאר „בעט" בכדור זה לעבר מאד־דאה. היום מאדאת מחזיר בעיטה בכדור לעבר אמאר. ומאשר שניהם. מאדאת עם אמאר מתאחדים והולכים יחד ובתשים בכדור „הפלשתינאי" לעבר ישראל — זה גם כן אך ורק משחק ולא יותר.

— הכל זאת נתחדש דברי־רמה במשחק עדמומי זה — נדלק ניצוץ שהכבנו בעיניו של הכתב הדיפ־לומאטי — זה כעת לא משחק סתם. אלא משחק דמים. ואמאר לא רק בעטם „בכדור הפלשתינאי" אלא דורס אותו. מוגע כו על מנת לחורמו לגמרי. והסיבה פשוטה וברורה. התנועה החבלנית סירבה לקבל מרותה של מדיה. ומדיה נמנעה ונצלבה עד שופק נפשה. כמה השקעות רציניות הם עשו למען החבלנים! ובגלל אבוכה מרה זו אמאר החליט. שצריך לחסל אותם. אחרת הם יחסלו אותו.

— ומה עוד נתחדש בענין זה? זה שעראפת חוכית את עצמו כחסר־רוחה ונעדר כבוד עצמי והוא רץ לסאדאת ושוב נסה להתחנף לו — אין בזה חידוש. הפדיינאים הערבים מוחרמים למשחק שחצני כזה של חנוחה והחתפסות מצד אחד ושחצנות ויהירות מנוחת מצד שני. אבל הטעות של עראפת היא. שאין ביכולתו של מאדאת לעזור לו כמעט ולא כלום. מישום שבעומק לבו הוא בעצמו מחחר מפני החבלנים. ותיה לו כבר נסיון רב ללמוד אותם מקרוב. כי הם בגדו בו. ואף ניסו לארגן „מרידה" פנימית נגדו. לשלם להם מם שפתיים מוכן הוא תלאה. אילם לצאת עבורם לפלחמה — זה משהו אחר.

— ובינתיים — לך וכתוב לישראליים. שסון הטמים מרחמים עליהם. „המחפכה הפלשתינאית" נכנסה לשלב חמור של התפוררות. זוז בשורה שובה לישראל!——

תפילה נרגשת ליד הכותל המערבי לשלום החטופים באוגנדה

התפילה מתקבלה — ושלוון החוטפים האכזריים יחתיע את החבלנים, שחשבו שכל הקלפים בידם.

(מצד ימין נראה ביק הנדסיר מטלוגים — ירושלים)

הגפרור והנס

„אמהות אחוזות מבין הנחפשים
הציחו נפרורים עם כניסה השבת
בחיחם בשכי באנסבה וברכו
עליהם באין לחן נרות"—

(מן העתונות)

המועקה בלבבות גוברת מחניק
היאוש, דכאון—
צחלת החוטפים השחצנים מדכאת
עדי קלון—
וצורב עד כאב „הפלדמרשאל"
שבצחוקו מהול השגעון—
ולפתע נזכרת מישחי: השבת
מתקרבת, הנה השעון—
ובין־רגע פג הפחד, אשה לאשה
מגישה נפרור—
השפתיים לוחשות תפילה שמתוך
החשכות יבקע האור—
ובמוצאי שבת לשנתמלאה הסאה,
נפער תהום הכליון—
השומרים חזועים מכינים את
הפיצוץ, בא האבדון—
ואז, אז נפרצה הנחימה למרומים:
„שמע ישראל"
ועל אף הכל אנו מתפללים לנס,
מתפללים להיגאל
ולפתע־פתאום חס — הבריק כברק
הנס!

אברהם ברגר

גשר שנמתח על פני תהומות הדווי

מאת: משה פראגר

פלוגה של „עובדי כפיה" יהודים בצבא ההונגרי שהתפללה בבית־המדרש ההרוס של גור

(סיפור אישי מחוויות השואה המרטיט את הלב)

תמונה א':
איך מסך הזכרונות מורם מעל ערפלי תהומות

הכתובת — אי"שם בברוקלין.
המספר — „אוברלנדר", משמש הצ"מאריאר, הצ"ייקה.
היחוס — אחד הבודדים שנשארו בחיים מפלוגת „עובדי־כפיה" ההונגריים.
הרקע — גור, תפילת ראש־השנה בבית־המדרש המחולל.

מי למשל, יכול היה לדמיין לעצמו שבית המדרש הגדול של גור, מטרופולין של החסידות ימצוד ריק ושומם בעצם הימים הנוראים ו„מניין" המסכנים שיתרוסק על שעריו לתוגן אותו בתפילת המוסף של „ונתנה תוקף". יורכב משריד יהודה הונגריה. כולם מתנגדים נוקשים מקרמה דנא המכונים „אוברלנדר"? ומי אל נכון מסוגל להאמין בסיפור מדהים שכזה, שבגור נערכה תפילה בסופני באותו ראש־השנה של שנת תש"ח, תקס שנים מאז שגורשו כל היהודים מתוכה והעיירה גור הוכרזה „יודן־ריין" (ממוחרת מיהודים")!!

הרוש המקסים ביותר לא־ראוהו שכחו מאחרוני הסרידים הוא של מהנות הכפיה בהונגריה „מזנקה מאבורי" בלע"ז. שנהם (המכונה: פאול) בראש, מזנאו מקולת בגיאהאר, באיזור „אובר לאנד" שבהונגריה. הוא מתאנח על שנשאר בודד ונלעומד מאחור „מניין" של „עובדי־כפיה" שהתפללו בבית־המדרש החרוס של גור. הרי נאמר: „על מי שנים עדים יקום דבר". וחוא מכיון שהנו הנד היחיד ששרד בחיים היודע לספר על זאת הרוש הנוא שלא יאשינו לי: „אילו לכל־הפחות היה מי אתנו הסותף שלי ואת־לצרה ר' מיכל וויינברגר, מתרשבי פסס (בודאפסט) ומחסידי בלז, שקינינו יחד יומנו התפילה בציבור בגור הקומסה?"

ידשבים אנו בדירה מרוחה המסודרת בסוב־שפם בשדירת „מסטר ארבע" עשרה" בברוקלין חוא יהודי בר־אוריין ובעל הדרת פנים. מאופק ומנופס נראה כמי שנמצר בפנינויות נשמו. בעיניו הקטנות ניצה איזה זיק של אש קודש, של עקשנות קדושה. של שלהבת קודש הפפיכנת כמי תנראה את נפשו ורוחו־הדחוי מאז ועד הוים. ואותו ניצוץ משתלהב ושתלהם עוד ועוד עם קצב מיטרו הנפש והמפעים.

„כמה תפילות של ראש־השנה עברו עלי מאז? שלושים ואחת בסמסר. בדיוק נמדק. לפן שנת תש"י ועד שנת תשליו. ועד בכלל. אך אותה תפילה ראש־השנה נחרטה באוצר דזכרון לנצח.

תמונה ב':
בתחנת „גורה קאלווריה" — בשנה האחרונה ערב התבוסה הנאצית

איזו תמילה מסעירה ויתה זו. ואיזו שעה מסעירה בחזיתות המלחמה. חילות המסתערים של לניונות הצבא האדום, לאין מספר ולאין קץ, התחמרו מן הצד המני. מנורחת של הוריסלה (הנהר הגדול והמרכזי בפולין) ומצד המערבי חנו הצבאות המוכים של גרמניה הנאצית. בעצם לא היתה זו „חזיה" אלא מסינה בלתי־מוסקת. נסינה אל הנוסות המסלה והחשמלה. הצבא ההונגרי, שנשחב ברברית של הימלר, נמנוף הלאה אחרי לניונות הסריון של פלוגת הלוחמה מסוגרות הס"ס. הנאצים לא רחשו אימון לשותף ההונגרי (הקצינים ההונגריים הנלחמו כבר בימם לבין עצמם: „היטלר קאפוט" (הישלו המסיד) את המלחמה! ולא דחקו את עצמם אל הקווים הקדמיים של הזוח. המערכה הקשה הנוראה נעשה מסביב לחרסה. הבריגדה ההונגרית הראשונה התפרסה בסרוק של כשלושים קילומטרים מורשה. ועל יחידות־העזר שלה נמנתה הפלוגה שלנו. פלוגת עובדי־כפיה יהודים. שלאביהו של דבר הוחמה יותר פלוגה־ציונים מאשר פלוגת־עבודה. אולם לנוכח המצב הנואש שנצר בחזי־תות המלחמה. הכינו כבר ההונגרים שהישלר יסתוף אף אותם לתוך ההחום הפנורה של התבוסה המחפירה ולכן ויסכו לא בעצם את יחסם הסחנני אל עובדי־כפיה היהודים הטעמים. ששרדו ברינן בחיים.

אין לתמוה עליכן על עצם הרעיון לערוך אצלנו בפלוגת הצבורה תפילה בציבור לכבוד ראש השנה. את התאריכים של חלות היהודי ידענו הטב.

אם כי אני בעצמי שרתתי כבר ב„מוקה מאבורי" כשלוש שנים ומצלה. ויכולתי בשנות הצינויים והנדחים לאבר מזמן את הסבון החגים והמועדים. חרי מדי פעם לפעם נעסרסה אלינו „תבורת תדשה" של מגויסים שהוכאו ישר מהונגריה הם הביאו אתם אינפורמציה מדויקת על הארי־כי הנעים, תוך הקלחת הרותחת של המערכה על הדשה. לאחר שהנדפנים הצליחו לדבא כליל את סדר הפולנים בהנהגתו של הגנרל בור־קומורובסקי נוצרה כמעין הפוגה קצרה להתייצבות קוי החזיה. ולו יהא זה לימים ספורים בלבד. ובדיוק באותם ימי־מעבר. כשיכולנו לנשום בפקנה אחריית הסודים פפני הבאות מגת בפידת־פה. הזיק אותי אותו חסיד מבודאפסט:

„ומר־נא. פנהם. ודע לך שבעוד ימים אחדים חל ראש־השנה. וצריך לתחבל איזו תחבולה על מנת שנוכל להתפלל בציבור!" — —

ושמתחלנו לתחבל תחבולות מתחבולות שונות בפתחה לפנינו לפתע מתוחם הזדמנות בלתי־רגילה. הבריגאדה ההונגרית המחוזה כמעט והתבסמה במסמר בחים מנוים בקירבת גדות הוסילה. ידענו שאנו קרובים לחרשה וקלטנו היטב. את רעמי המנים והתפצצות. אבל לא ידענו באיזה מקום בדיוק נמצא „הבסיס" שלנו ומה שם המקום הזה. ולפי זה חיה נפקא מיגה? הבחנתי אמנם בשלט־דרכים שהודקר ליד תחנת הרכבת הקטנה. שהופצצה ונהרסה ושתחת מראה הדריסות האלו נמינו להמות את הטמזות המבוצרות שלנו. בשלט היה כתוב באותיות ענקיות השם הזר ובבלתי־ידוע: „גורא קאלבריה". ומי יכול היה לחאר לעצמו מה שמסתתר מאחורי שם זה? ומי היה מעיז לחשוב כי דוקא שם זה יגדבן אותנו לעדיכת החפילה ויוסיף הרבה להצלחת המבצע כולו?

תמונה ג':
כיצד הגויה הזקנה גילתה את הסוד הכמוס על „חסידי גור"

ובכן מי גילה לנו את הסוד הגדול הזה מה פירושה של „גורא קאלווריה"? עשותה לאת באורח ספתיע נזיח זקנה אחת. שהתובבה ליד תחנת הרכבת השוממה והמשותקת. היא הבחינה בנו שאנו יהודים. בנקל אפשר היה להבחין בנוח. היינו לבושים אמנם במדים של הצבא ההונגרי אך ללא כפתורים כמו אכירים עבאיים. בנוסף לכך נאלבנו לשאת פרס עם שלאי. אחוב על הדחוזל. „ידד" — כך צעקו אלינו הזיילים הנוגרים הפוריים. ואם אפילו הפלנים לא הבינו אף מלת אחת מהשפה ההונגרית המוזרה. הם צחקו בקול גם וסרגו לשמע הזוקה הזאת: „ידיד". פשוט שגם בפולנית קוראים ליהודי: „ידיד". והגויה הזקנה. שהתה עקרת־בית והתבלבלה בין הזרישות חרשה דוזקא רגש של רחמנות אצלה. עובדי־הכפיה היהודים. והיות שבמשך הפלמולים הארוכים שלי עם צבאות הגוגרים. כשהגענו עד הזית הדרום של סמאלינגראד. לפרתי לדבר איך־שהוא ברוסית. נפיתי לקשור שיחה עם הגויה הפולנית. מפום שפתי שפות אלו חן מפורש כלאבי. ויש בהן ביטויים דומים למבטיר.

„אתם „ידיד". — הוא פנתה אלינו ושרחה להסביר לנו זאת — אתם יהודים וכלום הנכם יודעים איפוא אתם נמצאים? הלוא כאן היה מקום מושבו של „ראביי" מפורסם בעולם. לכאן ובאו הרבה „ידיד" מכל העולם. כאן באו אנשים מחרבה ארצות הנשאדיו פה חרבה כסף. אנו הפולנים היינו מפפקים הרבה מזון לבנים של היהודים. הגוהרים מיד צוהלים ושמחים מה. כפי שאינם עולזים ביפום מקום בעולם. והיו דוקדים ושרים ויפה שמח אצלנו בעיירה. „אז נא ויעמעלע" (כמו בחתונה)!

„אני סבין מה שהיא אומרת אבל אינני מבין מה שהיא רוצה מאתנו „הגויה הזקנה" — הבעתי את תמיהתי באזניו של האח לצרה שלי, ר' מיכל ווייינברגר שהקשיב בדריכות לשיחה זו. לא שמעתי אף פעם על „ראביי". ידיד. ידיד. אתם ידידים ולא מבינים כלל פולנית — תמסה הגויה את הענין — ואני יודעת קצת אידיש והיהודים קראו לעיירה בשם אחר. לא „גורא קאלווריה" רק „גער". „גער"! —

והשם הזה „גער" התפוצץ בכח אחת באזנינו כרעש כביר ונורא. זה לא דבר פשוט. זהו מלא גדול ועצום — התלחשנו זה עם זה. כי את שמעה של „גער" שמענו אפילו אנחנו. „האוברלנדר". ובו בפקום החלמנו. שלא לחינם נתקלנו בערב ראש־השנה לתחנת„מעבר" זו. הקרוית „גורא קאלווריה". ולחינם התגלגלנו עד כה. זה סימן טוב. שנעצרנו פה לראש־השנה. ובו

בפקום שנינו החלמנו בהחלטה נחרצה שלא נעבוד בשום אופן בראש־השנה ושלא נחסוך כל מאמץ לסדר תפילה בציבור כדת וכדין.

תמונה ד':
בליל של „זכור ברית" — בכוונות לקראת תפילת יום הזכרון

„לא היה לנו זמן סיותר לאבד. כעוד יומיים ראש־השנה. ואם אנו אכן נמצאים בגור. בבירה ההסידית במשך רבות בשנים. כראי לחפש פה מקום הולם לבית־תפילה. אבל קודם הדי אנו זקוקים לרשיון. לקבל חוסשה מצבודתי הכפיה. ללא היסוסים מרובים סניתי עוד באותו ערב. לעת המסקר הכללי לטום היום. אל מסקר הפלוגה וקסחתי בפניו את מבוקשנו.

„אדוני המסקר. אנו שוחרים בלילות על קו הזוף של הוריסלה ומזעיקים את המחנה בכל פעם שהרוסים מנסים להנייב פיידים ומרגלים אל הצד שלנו. והיות שבוים בין כה וכה אנו עובדי־כפיה. שנוים בין פה וכה סכל משימה. אנו מבקשים לשחרר אוחנו ביום ראש־השנה של היהודים ולהרשות לנו להתפלל לכבוד הנו!" — —

„זו הוצפה יהודיה!" הוסתע מאור הקצין ההונגרי והביב בהתפרצות של זעם. אבל חיש־מהר הוסתק. כנמלך בדעתו מה לעשות. מכהכנתי להיסוסיו של הקצין הוחלטתי לא לסגת בבקשתי ולא להיכנע.

„אדוני המסקר אנו נמצאים פה בפקום שאלפים ורבבות יהודים היו חמיד מתפללים פה. כי „ראביי" מפורסם בעולם כולו התגורר פה. והמלחמה הרא קצה ביותר ואנו המסכנים רוצים להתפלל על אינו".

„אותי לא תרגה. יהודים! — הוקיף את קומתו הקצין ובעמידתו הגמרצת הסתקמה אינו חחלטה נחרצה — אני מצוה עליכם. שכל אחד מכם. שהיה נוהג לעשות של תהג של ראש הזכנה היהודית צוד בזמנים שלפני המלחמה יוציאו מן הסורה ויעמוד בצד. ואני מדגים במפורש. שאיתי אי־אפשר להונות. יודע אני את מנהגי היהודים. ודק זה שלא היה נוסע בחג ולא היה מחזיק כסף בכיסו בחג הזה ראש־השנה. כמה שיצא המוצה. ואם אתמש מרשות שיליכה אותי. ויסו בראשו!"

מה יש לי לחאר ולכפר? ברגע זה חשנו בקרבנו הרגשת רווחה ומבוכה כאחד. אלה מתוכנו שהרגישו את עצמם כיהודים נאמנים. נחאישו ונתעודד. כי הוינו לנגד עינינו ממש נס מן המשים ועם זאת. עם כל תחושת הנס. בצם הלב שלא ניתנה האפשרות שכל עובדי־הכפיה. כל ה„מאבוריציקים". יעשרפו אל החפילה. כי זה היה ברור לנו. שאף אחד מתוך הפלוגה בת ארבעים יהודים בערך. לא יחסר לעת תפילה. אבל דא עקא. אזרחיו הכוחנת של המסקר. המחיבה את ההודים החלשים בחוכנו.

„כוכנעתי. שאף אחד לא מתכוון לדפות אותו — קרא המסקר בקול רם. כמי מנוחה מרעיונו המתוחכם שהצליח במלואו — רק שלושה עשר יהודים הוייצבו. ולכם. השלושה עשר. ניתנת הרשות לא להוסיע לעבודה. בראש הכנה ולהתאסף להפילה ועל כל הוחר לעבוד כרגיל. זו פקודתי!" —

אותו לילה — ליל של „זכור בריח" הוא הת. הליל של ערב־ראש־השנה. באותו לילה כמעט עלה עצמנו עין — אנו החבורה שהוכיח מטעם המסקר הנוגרי כקבוצת של יהודים מאמינים. עקבים ונאמנים. שמן הראוי לתת לנו האפשרות לחוג את חג ראש־השנה ובטוכל לחרגיש את טעם החרות בהוחיונו הנת של הנעבוד בין הנעבדים.

באותו לילה נתקבצנו יחד כל הפלוגה־שעבר. באחד הבתים הרחוסים לחמנה ליד תחנת הרכבת הקטנה בגורא קאלווריה — היא גור. נתקבצנו ולא יגרונו מפני שום איש. השתחרה שלינו הוחגעה הנעשה הטלוסת כי אנו נמצאים פה תחת „חסות עליונה". תחת מסריית־מגן מיוחדת. נתחת לכנפיו של צריק קדוש שאף אחד מאתנו לא הכיחו ולא המחכל בפניו ועם זאת הם כל אחד בפועל ממש בנסיון הפרוחות בעת מעלינו.

„זכור ברית אברהם ויעקידת יצחק" — פתח המחיד שבחבורה. ר' מיכל איש בודאפסט לפנו אחד הגיגונים הנגנים של שליחות לערב ראש־השנה. ופעיין ממיר של זכרונות פרץ ועלה מתוך נפשו של כל אחד. והזכרונות לא היו מימים רחוקים. מהימים שמלפני המבול. עת השולם התנהג כמנהגו אלא דוקא מן אותם הימים הזועפים של מציאותנו הצנומה בשנות המזעה הנאצית.

„זכור ברית אברהם" — לא היה ברפואתנו פיזור סליחות. שנוכל להתפלל מחוכן כמו שצריך. ולכן ניסו אחדים מתוכנו להיאחז בכמה פסוקים מתוך הסליחות ולהמתיק לעצמנו. שעל אף הכל הדי מעשיכים אנו לסמח את „ובזכן הברית" וגם מן הסמים נעונים לנו. מידה כנגד מידה בהעלאת זכות אבות. כמה שנאמר: „וזכרתי את בריתי יעקב ואף את בריתי יצחק ואף את בריתי אברהם אזכור."

תמונה ה':
דמות דיוקנו של יהודי פשוט — מי יקום כנגדו ויכניע אותו?

עובר־כפיה ושמו דוד שמיגר היה בתוכנו. הוא היה אחד מקבוצתנו הצעיר בשנות מיוחד. יהודי פשוט ותמים. לא למדן גדול. לא חריף ובקי. אך יהודי כשר. יהודי עם סמירות־נפש. יהודי שהדבקנו לו את התואר: „שומר־שבת־אדיר". לפעמה כולנו. כל החבורה הרגיזה. נחשבנו כשומרי שבת. מה פירוש להיות „שומר שבת" בנסיבות הללו? מונקה מאבורי? בפח. שכולנו עבדנו

תחנה נשכחת בנתיבות פולין ושנה: „גורה קאלווריה" היהודים המסכנים מחתה עובדי כפיה של ההונגרים לא יזיע כלל, כי נקלטו לעבודת „גור" המפורסמת

בשבחה. כי היה בחחנת מיקום עובדי כפיה של ההונגרים לא יזיע כלל, כי „חי בתם — ולא מיקום בתם". אבל שמרנו בדיוק נמרץ ובהקפדה גדולה על קו המבדיל בין מה שבהכרת לעשות ובין מה שאסור להיחזר מכן. בשעות העבודה לא דקדקנו בשום מלאכה מבין ל"ט אבות־מלאכות. אבל לאחר העבודה — זכרנו על כל צעד ושעל: אסור. אסור! לעשן בשבת? אף אחד לא הרשה לעצמו אפילו בדרך לעבודה. אם אפילו נתאחרה הכל. „בסיכה" בסיגריה היחוחה ממש עבורנו כמו תרופת מלא. כל השבוע כן. בשבת — חס וחלילה.

והיהודי המעים הזה הוא היה המכונה אצלנו על עקרון שמירת השבת בתנאים שלא יתאחרו. הוא היה ניצב לכל אחד ואחד ומבטיחו בסבר פנים יפות. „גוט שבת"! ולא שום אידיש. כי באמצע העבודה. באמצע הפעולות של הילול שבת ראה לנתן להזכיר לנו: „גוט שבת"! — —

הוא נדד אתנו לכל אורך המסעות המרגנים. שמצנו מאתנו את ליפר הצמחת. ובליל זה של „זכור ברית" נזכר באותו מסע ארוך־ארוך לחזית סטאלינגראד ולאחר מכן בבריחה ממנה — ובקול מסוג דמעות העלה לפניכו את המצית רגשותיו מכל „ענין סטאלינגראד".

„בסטאלינגראד החלה הפפלה שלהם — דיבר ברסס ובחום — מי שלא ראה את הרוסים האחרונים. כמהם עצדו בדרך לסטאלינגראד לא ראה באות ותוצאה מיסיר. כוח עצום של חיילים. ללא קץ. רכב צבאי. מכוניות משוריינות תותחים כבדים ומכונית של שרטראות. שקראים לזה „מאנקים" — ללא סוף. בהחל חיינו אז ומפם ראינו את הים הזה. של רכב ותרכים. ומן חשמים נלחמו בחם. כמה שנאמר בפרקה מלך מצרים: „ונהנו בכבדות". לאחר כמה חדשים ראינו אותם כמהם נפלטים בבהלה נוראה. לא כולם נפלטו. משום שהרבה קמאו בקיר הנד. המכונית של הפרטראות נתקעו בשלגים. הרוסים בעד על „ליימפס" (מעלשות) ומחליקו על המסור. הם הביאו לעיתות של חיילים סריים יפר מסיביר הקפואה. הסיבירייקאים תתפסמ בפרנים הנפשיגו בחיית ברחוקת רוח. שדים ומלאכי־הבלה. הנאצים הארוחים ניסו לברחו. בדרך אחת יצאו ובאמצעה דרכים התפוגו בסנוטה. ומי מהם שנפלט מן הכסוח — נמצע מהי מלוקאמים שארבו להם בעיערות ובצד דרכים.

.וכי מה עלה בראשיכם? כלום הנכם חושבים שסת בנור מחנורר הנדיק והקדוש שנדע בשערים שסו וכולנו ניכנס אליו, לחדרו המיוחד להיטהר ולהיזכר ולהתחנן על ברכת שנה טובה? כל נשכח. שבסך הכל מבטיחה לנו הבטיח הזקנה להוליך אותנו אל בית מדרשו המרוקן והמחולל של הנדיק הקיק לצרכי נופש, והיהודים הדביקו פה מחזה... ואם אינך מאמין לי, הלא תראה שרק בדלת זו נמצא סימן של מזוזה ולא ביתר הדלתות, ואילו היה זה בית יהודי, אז היהודים היו שמים מזוזות על כל דלת ודלת. לא כן?

אז בפה נוכל להשתדק? הגוי הזה צדק, הוא חטל על היהודים ולא הסגיר אותם, והוא שגיבה לנו אז את האמת המזעזעת של „רכבות המוות" ועל „מחנות המוות", ואנחנו מה עשינו? מה פעלנו? מה אוכל לוסד לעצמי? .אני את נסיוני הצלחתי" זה הכל? אני ראבוי לי, על חטא שחטאנו לסניר באמון הלב? ——

תמונה ח':
המצעד אל בית־המדרש המחולל — ואיך נערוך שם תפילות!

כשהתקבצנו בתחילה לציין בצוותא את ליל של „זכור ברית" היינו מאושים ואף משולהבים, כי אירע לנו הנס והקלא לארגן תפילה בציבור בראש השנה — ובשביל הומחשה לנו מלוא המראביות שבאירוע זה, מולין מרוקנת מיהודים, וריקה, שעברנו בה מיד לאחר שהוכא מרד הפולנים הוריסות העיר עוד העלו עשן ופיח. בשארה מטוהרת אף מסרידי היהודים המסתתרים. גוד, ביריחת של חסידות פולין נקיה מיהודים, כי טרם הצלחנו למצוא בתוכה אף נפש יהודית בודדה. ואם אמנם נמכיל לערוך את תפילת ראש־השנה בתוך בית־המדרש המחולל, שבו, ובחצרות הסמוכים היו מתפללים כרבבת יהודים, מתאים לסיטרה של הנויה הזקנה, שהיא ילידת המקום והיוחה מעורבת בחיי הקהלה היהודית. מה בצע בכך? האם יהא זה „זכר לחנ" או „זכר לחורבן"?

בבוקרו של יום ראש־השנה, כשהתכוננו לעשות ביחד חעירה, אל המקום שבו נשאר של הלו בית־המדרש שנהפך למחסן, היינו נתונים במצב־רוח קודר, נכון שקבלנו רשות מאת המפקד הרוגנגרי לצרוך את התפילה. אבל מי יבטיח לנו שבדרך אל בית־המדרש לא ניתקל בבודד „שידי היהודים" של אנשי הס"ס? ובאמת היינו נתונים חמיד שלא לגוז בלי מפטרליוני של המשטרה הצבאית הרוגנגרית. ועתה מה?

לא חשבתי הרבה וגיגשתי אל המפקד שלנו, שהתעסק עם אותם עובדי הכפיה שנאסרה עליהם הנסעה לתפילה, ובלשון זחרה הזכרתי לו את הצורך במסמך צבאי מיוחד לזמן התפילה.

„חי, חי, חי — הנסרק הקצין הגרוסע והמבין מחדש את קשיחותו ואכזריותו — אתם, ה„אמורגיקים" יודעים את העקרון שלי, שאם להנות את היהודים, הרי יש לנו על כך „זכות בסורה" ולא נוותר זאת לנרמנים, שהם ישלו בכם? בסדר גמור, אתן לכם משמר של חיילים הונגריים, שיוליכו אתכם למקום התפילה ויחזירו אתכם הנה. זו הפקודה שלי!"

כך צעדנו בסך באותו יום של ראש־השנה, ברחובות גור. היינו מרגשים. בסך־הכל לא הסיוף המפסר של שלושת־עשר המתפללים לטלאות שלוש שורות של ארבע ציצדים בכל שורה, צעדנו ברגעות מעורבים. אנו יודעים שהיום זה יום־הדין, ועל זאת נתפלל: „היום חרה עולם, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים"...

היום הרת עולם — ותתפילה האחת, התפילה העיקרית, התפילה בעינינו כיום על כל תפילות היום היא ללא ספק: „וכל תרשעה כולה כעשן תכלה, כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ". ועל כן, מה סוב לנו, ועד מה זה מעודד אותנו, שנוכל כיום הזה להתפלל ביחד תפילה בציבור, ולהתחנן ולהתעתר את בקשתנו שאכן „הרשעה כולה כעשן תכלה", ופח שיוחר מזה, ובצורה יותר כוללת: „הרשעה כולה", ושהכליון שלה יהא מהר ומהולל.

ועם זאת הרגשנו גם בציפיה בלב, נקיפת מצפון: מוסר כליה. קשה לבטא זאת כהוגן. הרגשנו כי אנו עומדים אל בית־קברות עצוק, כי מחנעים בהלל ריק, בהלל עצום. שפלבדנו אין בו נפש יהודית, חלל ריק שלא נשאר בו עוזם שריד וזכר של יהודים, כי הוא הצלחנו לשלוח אותו. בערב ראש־השנה שני סיירים שלנו למצוא את הכתובה, לבדוק את המקום, למוק את הנתאים, והסיירים חזרו וסיפרו אל מה שראו. הם ראו את בית־המדרש בחורבנו, ארון־הקודש עם ספרי התורה נעקר ממקומו, גם הארון איננו. הארון נשרף או נשחת, והכיסה איננה. שום דבר לא נשאר, רק הטבורות הגבוהים, הטמודים הרחבים הקרדות הערומים. שום חמץ של קדושה לא נמצא במקום. ובית־המדרש המרוקן נתמלא עם גרוטאות. והסיירים שלנו לא הטיזו לגמרי בעשם גרוטאות. לא הטיזו לחזיון שום דבר, רק איתרו פינה קטנה, שאותה ייחדו לצורך התפילה.

תמונה ט':
הכיפה השבתית וקאפוטת המשי — לזכרה של גור בגדולתה

כך צעדנו עם הטועבה שבלב. אנו הולכים לערוך תפילת ראש־השנה ואין לנו בסה לערוך את התפילה. אין לנו שופר. ואין לנו מחזור. ואין לנו סליחות אסילו. נכון, כי מסון אצלנו בסלוגת השבורה אחר לאין ערוך.

של האכר. בעל הבית. ועוזחתי עליו, סבלי לחשוב על הסכנה הגוראה שבצעד כזה: „אמורגנ. איזה יהודי רצחת ואף גזלת ממנו את ביתו!?"... והנני משיב לי ברוסית: „אין זה עולה על דעתך?" — וכאשר אני מצביע על מקום המזוזה, הוא מוריד את מבטו ודמעות נקוו בעיניו: „חבל לי על היהודים! זה הבית שלי, ואת החדר הזה הייתי נוהג להשכיר ליהודים חרדים־הקיק לצרכי נופש, והיהודים הדביקו פה מזוזה... ואם אינך מאמין לי, הלא תראה שרק בדלת זו נמצא סימן של מזוזה ולא ביתר הדלתות, ואילו היה זה בית יהודי, אז היהודים היו שמים מזוזות על כל דלת ודלת. לא כן?"

אז בפה נוכל להשתדק? הגוי הזה צדק, הוא חטל על היהודים ולא הסגיר אותם, והוא שגיבה לנו אז את האמת המזעזעת של „רכבות המוות" ועל „מחנות המוות", ואנחנו מה עשינו? מה פעלנו? מה אוכל לוסד לעצמי? „אני את נסיוני הצלחתי" זה הכל? אני ראבוי לי, על חטא שחטאנו לסניר באמון הלב? ——

תמונה ח':
המצעד אל בית־המדרש המחולל — ואיך נערוך שם תפילות!

כשהתקבצנו בתחילה לציין בצוותא את ליל של „זכור ברית" היינו מאושים ואף משולהבים, כי אירע לנו הנס והקלא לארגן תפילה בציבור בראש השנה — ובשביל הומחשה לנו מלוא המראביות שבאירוע זה, מולין מרוקנת מיהודים, וריקה, שעברנו בה מיד לאחר שהוכא מרד הפולנים הוריסות העיר עוד העלו עשן ופיח. בשארה מטוהרת אף מסרידי היהודים המסתתרים. גוד, ביריחת של חסידות פולין נקיה מיהודים, כי טרם הצלחנו למצוא בתוכה אף נפש יהודית בודדה. ואם אמנם נמכיל לערוך את תפילת ראש־השנה בתוך בית־המדרש המחולל, שבו, ובחצרות הסמוכים היו מתפללים כרבבת יהודים, מתאים לסיטרה של הנויה הזקנה, שהיא ילידת המקום והיוחה מעורבת בחיי הקהלה היהודית. מה בצע בכך? האם יהא זה „זכר לחנ" או „זכר לחורבן"?

בבוקרו של יום ראש־השנה, כשהתכוננו לעשות ביחד חעירה, אל המקום שבו נשאר של הלו בית־המדרש שנהפך למחסן, היינו נתונים במצב־רוח קודר, נכון שקבלנו רשות מאת המפקד הרוגנגרי לצרוך את התפילה. אבל מי יבטיח לנו שבדרך אל בית־המדרש לא ניתקל בבודד „שידי היהודים" של אנשי הס"ס? ובאמת היינו נתונים חמיד שלא לגוז בלי מפטרליוני של המשטרה הצבאית הרוגנגרית. ועתה מה?

לא חשבתי הרבה וגיגשתי אל המפקד שלנו, שהתעסק עם אותם עובדי הכפיה שנאסרה עליהם הנסעה לתפילה, ובלשון זחרה הזכרתי לו את הצורך במסמך צבאי מיוחד לזמן התפילה.

„חי, חי, חי — הנסרק הקצין הגרוסע והמבין מחדש את קשיחותו ואכזריותו — אתם, ה„אמורגיקים" יודעים את העקרון שלי, שאם להנות את היהודים, הרי יש לנו על כך „זכות בסורה" ולא נוותר זאת לנרמנים, שהם ישלו בכם? בסדר גמור, אתן לכם משמר של חיילים הונגריים, שיוליכו אתכם למקום התפילה ויחזירו אתכם הנה. זו הפקודה שלי!"

כך צעדנו בסך באותו יום של ראש־השנה, ברחובות גור. היינו מרגשים. בסך־הכל לא הסיוף המפסר של שלושת־עשר המתפללים לטלאות שלוש שורות של ארבע ציצדים בכל שורה, צעדנו ברגעות מעורבים. אנו יודעים שהיום זה יום־הדין, ועל זאת נתפלל: „היום חרה עולם, היום יעמיד במשפט כל יצורי עולמים"...

היום הרת עולם — ותתפילה האחת, התפילה העיקרית, התפילה בעינינו כיום על כל תפילות היום היא ללא ספק: „וכל תרשעה כולה כעשן תכלה, כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ". ועל כן, מה סוב לנו, ועד מה זה מעודד אותנו, שנוכל כיום הזה להתפלל ביחד תפילה בציבור, ולהתחנן ולהתעתר את בקשתנו שאכן „הרשעה כולה כעשן תכלה", ופח שיוחר מזה, ובצורה יותר כוללת: „הרשעה כולה", ושהכליון שלה יהא מהר ומהולל.

ועם זאת הרגשנו גם בציפיה בלב, נקיפת מצפון: מוסר כליה. קשה לבטא זאת כהוגן. הרגשנו כי אנו עומדים אל בית־קברות עצוק, כי מחנעים בהלל ריק, בהלל עצום. שפלבדנו אין בו נפש יהודית, חלל ריק שלא נשאר בו עוזם שריד וזכר של יהודים, כי הוא הצלחנו לשלוח אותו. בערב ראש־השנה שני סיירים שלנו למצוא את הכתובה, לבדוק את המקום, למוק את הנתאים, והסיירים חזרו וסיפרו אל מה שראו. הם ראו את בית־המדרש בחורבנו, ארון־הקודש עם ספרי התורה נעקר ממקומו. גם הארון איננו. הארון נשרף או נשחת. והכיסה איננה. שום דבר לא נשאר, רק הטבורות הגבוהים, הטמודים הרחבים הקרדות הערומים. שום חמץ של קדושה לא נמצא במקום. ובית־המדרש המרוקן נתמלא עם גרוטאות. והסיירים שלנו לא הטיזו לגמרי בעשם גרוטאות. לא הטיזו לחזיון שום דבר, רק איתרו פינה קטנה, שאותה ייחדו לצורך התפילה.

תמונה ט':
הכיפה השבתית וקאפוטת המשי — לזכרה של גור בגדולתה

בית־המדרש המחולל של גור

המנ"דוד נשאר מעל הכיפה — ומן הצד ערמים קרשים לעיבוד בסדנא שמורה בתוך הבנין הגדול של בית־המדרש ואמנם באחת הפינות בבנין זה נתנלבה באופן מפתיע חבילה מוסתרת שכללה קאפוטת־משי עם כיפה של קטיפה

DEGOB
Magyarországi Zsidók Deportáltakat Gondozó Országos Bizottsága
BUDAPEST
VII., Bethlen Gábor-tér 3

Fasiszták által Elhurcoltakat Segítő Bizottság
Kisposztó Városház II 50
Elrendeltsége

M 693

Igazolvány

Braun Pál

.szülelett 1914 évben Bonyhád n

Budapest .i lakos

.részére, akit Magyarországról elhurcoltak és a

Mauthausen .táborból

a diesszége Hadsereg szabadságot fel.

Nevezett lakóhelyére .....

.re kívánt visszatérni.

Kérjük a katonai és polgári hatóságokat, hogy útjában őt támogatni szíveskedjenek.

Budapest, 1945 .....

דרכון זמני לשרידי השואה

תמעטים שחזרו לאחר המלחמה לבודאפסט קיבלו תעודת־זיהוי — ובתעודה מופיע שמו של הניצול פאול בראון, שנתגלגל לאחר מכן פטליון הכבושה לטרזיינשטאדט

„אתם יודעים, ידידים, איך ניצלנו ונשארנו בחיים עד כה? משום שאף אחד מן ההונגרים הרשעים לא התענין בנו. הם הניעו לשפל המצב ושכחו בנו וכך הוחקנו מעמד בסיטיאנא דשמיא. וכאמה, הצוררים הסיחו במקצת את דעתם מאתנו הסמנו ביתנים איזו „קדושה" עם „בנין". זומרותלי לכבוד שבת־קודש. „קרים" בחסיפה למי שיודע בדיוק איזה „ארציים" של הקרבנות הנדשים.

„אך דבר אחד מעיק עלי. מכרסם בי את הלב. מונח לי כמו אבן על הלב. אתם לא תנחשו מה זה. כי זה נעשה לנו כמו „איסור" נורא. לא כן?

„למה לי להצניע מכם את הנשמה? אני מכה לי בלב וצועק: „על חטא שחטאנו". זה בעיני חטא. שצריך להתחרט עליו. כי הנחנו לא שמם אחת תפילין כשהיה עוד לילה ממש. נכון, שהתמרנו על המצוה הזאת. אמת ונכון. שכל אחד מבינינו סיכן את עצמו בפעול ממש לקיים מצוה הנחת תפילין. אבל מה יכולנו לעשות? הם הקיפו אותנו על חרגליים באמצע הלילה. הוליכו אותנו לעבודת־פרך מוקדם מאוד. ומתי יכולנו לכרוך את התפילין על היד ולענוד על הראש? כשהיה עוד לילה ממש. ועל חטא זה עלינו להתחרט כעת. בערב ראש השנה!

תמונה ו':
יהודי רצוץ המכה „על חטא" — גם עלינו החובה של „ואהבת לרעך כמוך"

„על חטא שחטאנו" — פסוק נוגה חדש נתחדש בתוך הסרבה. אשר הגה שלה נקרע באמצע מסצעה רוסיה. „על חטא שחטאנו" — וכל אחד מאתנו נדחף לפתוח את שק הרמוזין הטלטנות. את כל מסמן הסרהדים. הסרטות הסוהדיים שסוהב עמו מרצון ואילו באונס. עד כדי כך שאני נאלצתי להתערב בצעומם של דברי הוידוי והסתפקות הלב:

מדמויות גדולי יהדות ספרד

הרב המשביי"ר מציל יהודים מידי „השריף" האכזר

מאת: אברהם שושנה

בנידנה „מדמויות גדולי יהדות ספרד" — אנו מקדישים הפעם תיאור תמציתי זו מקודות חייו של הרב המשבי"ר, בצירוף סיפור ראשון מתעלליו המרי עמו של אברהם שושנה מרקליף, מיפו(ג) (אר"ב).

הרב הגדול רבי משה בירדוגו זיל, המכונה הרב המשבי"ר, חי ופעל במכנאס, מאורוקו. הוא נולד (בערך) בשנת ה' תלא ונפטר בה' חשון ה'תצ"א. שנות חייו כמעט חופפים את ימי שלטונו הארוך של מלך מאורוקו בימים ההם — מולאי אסמאעיל (1672—1727). אסמאעיל היה שליט בעל־כורח, מרצנה של שושלת העלווים, אבל שליט קשה המתאכזר אפילו לבני משפחתו הקרובים ביותר. הוא עשה את מכנאס עיר בירתו, וייסד בה את ה„מלאח הישן", היינו, את שכונת היהודים. לאחר שפינה את היהודים ממקום מושבם הקודם בעיר הערבית, ואף מפקדו זה יש דורשים אותו לגנאי — שלא ריכזם במקום אחד אלא על מנת לסחוט מהם כסף, כדי להקל עליו גביית המסים והמכסים אשר היה מטיל על היהודים הדרשים לבקרים.

בימיו סבלו היהודים מעול מסים כבד מנשוא. מרגלא בפיהם של רושמי קורות היהודים בימים ההם, כי לספר הצרות והחלאות והמסים — אין קץ ואין עיפורי. בני אסמאעיל, שהיו בעצמם גובי המסים, התאללו לא פעם בבני הקהילה היהו־דית, והחילום הכיריהם, שיפי דבריהם, נהגו כהם בפראות. ואף אסמאעיל עצמו לא נמנע ממעשי רצח בכמה מקרים.

בזו והשפלה היו מנת חלקם של היהודים בארצות המגרב. מזונמנים הזו לסבול מכות וחלבוטות משני ניהם הערבים מבלי שיציעו לומר דבר. הייר בך התקופה, שתיאר את רשמי מסעו במאורוקו, החבוא ברשימותיו שכמעט אין להם ליהודים צדק בארצות אלה. אפילו היהודים הנכבדים, יועצי המלך והש־רים, אינם פטורים מגזירות ההפלה, שכוונו בלפר בני־יעמם.

בתקופה קטנה ומדוכאת זו, חי ופעל הרב המשבי"ר. הסוקר את הולדות חייו של גיבור דרה זה, המעניין בתפוקתו הספרותית הגדולה, אי אפשר לו שלא ישתומם עליו: היאך עשה גיבור אחד כל אלה בלהבון של צרות וחלאות?

כי גחלל היה הרב כאיש מעשים וגדול כמחבר ספרים. דיים ומאב"ביתיו בכמכנאס היה, ומחבר חיבורים בכל מקצועות התורה. וספריו מעטיקים בעמקות של חכן ובצמצום לשון; בחינת פרשם המחזיק את הסרוכה.

רבינו חיים בן עטר, שהיה מאוהבי הרב המשבי"ר — ויש אומרים שהיה המלמד־הבר שלו — מספר על צדקתו וחסידותו והתנהגותו עם אלה שבאו להתדיין בפניו, בספרו „אור החיים" (ספר דברים א' סיון). והקורא יישיב לעיין בחברים במקורם, ועל גדלותו בתורה, יזכר עיזנו ודקות הבנתו, כתב רבינו החיד"א דברים נלהבים בספרו „שם הגדולים".

אין מחמתינו ברשימה זו לכתוב את תולדות חייו של הרב, אלא להקדים כמה מלים לפני שנגמור את הסיפור הבא.

והוא מעשה הרב המשבי"ר וברבו, רבי יוסף בן בתשת — וסיפור מעשה זה נרשם בכתיבת ידו של הבן רבי אליעזר בהלול. והמעשה בא ללמוד על קיצוני מיוחד בדמותו המופלאה של הרב, אשר הרוף את נפשו על כבוד רבו והביא ריוח והצלה לבני עמו הנדכאים, בהכמה אשר נתן ה' בלבו. להלן סיפור המעשה, מעובד על פי המובא בספר „נחלת אבותי", מאת מהריי משאש.

בימים ההם היה במכנאס ערבי אחד, מרא־אדם, אכזרי ורודף יהודים, ושמו מאמון. והוא „שריף", כלומר, מוסלמי ממשפחת אצילים המתייחסים על מוחמד. מידי פעם בפעם, כשהיה מאמון זה ומעמד לו מפון, או שהתחסק לו להתעלל בשעשועי אכזר ריחה, היה נכנס אל המלאח ושושה שמות בתושביו היהודים; חודף אותם ומתקלס בהם ומטיל את חתיתו על קטן וגדול. גולל היה מן הזרועות ושם אל כליו, ותשוף מן הדובנים ואוכל ומפטיר. ראה נשים ונערות ששמות לתומן — היה בא ומקנטרן. הן נמלטות מפניו והוא רודף אחריהן. נהנה מעשקת האימה המפלסת מגרונן. תפס אדם ביד — היה חובשו ומכהו; יהיה זה ילד או זקן, איש או אשה. ולא היה מרפה מקרבנו אלא אם כן שילם לו פדיון נפשו ורוצהו ברוב כסף.

שנתיים הטים רשע זה את עצמו שליט בקהילה שלמה ולא נמצא מי שיפריע ממנו או יעצע בעדו. פרנסי העיר לא הרגינו אפילו לקבול עליו לפני ה„קאיד" — שר העיר. אמנם זכאים הם להגנה מפניו, על שום היותם בני־חסות המולים מכין והקולקן לאוצר, והמלך חייב להגן עליהם מפני האספסוף המתפרע — אלא שרשע זה „שריף" הוא, ו„קאיד" בודאי יתנוף לו, וליהודים לא יהן להגן על אמיתתם. ידעו היהודים שמן הסובלנא לא הצפה להם כל ישועה. והשתדל סמנה אפילו לנוק: לכן השלינו עם זאת, שהרשע יוסיף לחתו אכזר להם יותר מתמיד. הביחו לה לדרך זו וטיכמו עצה כיצד למצוא בנוק הצר. נשאו ונתנו ברבר עד שמצאה להם דרך להצלה פורחא.

המפרדו שומר קבוע בפתח המלאח שהיה צופה בזרכים למרחק בבני לקדם את פני הרשע. עומד וכל אימת שהיה מבחין ב„שריף" המתקרב, היה השומר, תעומד של משמרתו מן הבוקר עד הערב, אין ומודיע לקהל על כואב. מיהרה המשמרה על בזאו בעלאת, ומיד כל הנערות נבעלות וכל הרוכ־נים מתפזרים, הבנים והמף מתפנים בבתיהם מאחורי דלת וברית.

שני ידידים נמשך הסדר זה שהביא לרווחה מרחש בחייהם של התושבים היהודים, אבל לא מסר אותם כליל מפגיעתו הרעה של ה„שריף", עד שבא הרב המשבי"ר ועקר אותו מן השורש.

אותו היום, יום גדול היה בחייו של רבי יוסף בתתת. שהיה עומד להבנים את בנו לתורה. לכבוד המאורע התלבש הרב בבגדי יום, המשמש ב„בורנס", כדרך החכמים הרשמיים, וכיסה את ראשו בסודר של משי אדום ומבהיק.

ה„שריף", שעמד בינתיים על אמצעי הזרחות שנתקשט היהודים מפניו, השתדל הפעם לפרוץ אל המלאח בפתיון. אמנה שעה שעבר היה רבי יוסף ברחובה של עיר בראש פמליה של מקורבים וקרובים, והרשע פגע בו הרחלה, רגע נגע ה„שריף" את עיניו בשמלות הרב וחבד איתם בלבו, קפץ על הרב וביקש לפשוף הסודר פעל ראשו.

מיד פרצו היהודים בזעקות שבר, נשים יילילו, יהודים מכובדים התחננו לפני הערבי שיריף ידו מן הרב, ולא שעה אליהם. שיתודדו בבצע כסף, ולא קיבל מידם. נתן ה„שריף" קולו בשאגה שמאמה לא יעזור להם אלא אם כן ישמיט הרב את סודרו אשר ראשו ועטיפת ה„בורנס" ויתן אותם ביד, ולא — יעשה בו כלה. ניצר הטיל על היהודים סך גדול מכרי שלא יפגע ברב בנוסו.

הרב המשבי"ר, שהיה תלמידו של הרב הנוכר, נוכח גם הוא באותו מעמד, רגע עמד על עמדו בלא אמירה ובלא דיבור, עמד כמאובן במקומו. מסביבו יהודים יקרים המוטים ומטורפי אונים, ודד מטחת משתולל לפניהם כואב שרבות. לא נעלם מעיניו שבכוחם של היהודים לפרוק את נשקו של סמא זה מידיו ולהוטיטו נהת זרועם; אלא שהעשיים הם מן המוצאות. כמה קשה צרתה של גלות... הביט התלמיד ברבו האהוב בחמלה רבה. ראהו בשהוא אוזן ומפרפר בידיי ילד אכזרי, הוא מחייך כלפי הפרח שנקטף סתם־כבה, מבלי שתינתן לו האפשרות לגרום הנאת־ריח למי־שהו.

וכך הוא הולך ואינו מספיק להגיע לשום מקום, מסתובב ברחובות מן הבוקר עד הערב. חחר הביהמה עיין, ובקומצו הוא מחזיק מאות חיוכים כאלה.

הוא — המהוני?

*

בשבילכם אולי.

הוא באמת אינו מעניין לשמוע אתכם. כי הרי אתם מדברים מלה במלה מה שמדברים מיליוני בני אדם. אתם חוזרים כתוכים אחרי מה שאמרו לפניכם מדורי דורות באותו מצב ובאותן הזדמנויות. אינכם מוצאים צורך לשהו לומר משהו משלכם עצמכם. משלכם ללא עירבוב של המון קולות בתוך הקול שלכם. אתם אינכם רוצים ואיננכם מתפשים את החר־דש. די לכם במה שנאמר ואתם חוזרים עליו באותן המלים ממש.

מה יש לו לדבר עמכם, מלבד לומר בחיוך שקט: צפרא טבא, או לילה טוב.

לקוד קידה נימוסית וללכת הלאה, מבלי שהצל שלכם יסייל אחריו טפח אחד ומבלי שיעסוק בכם שניה אחת ביומו הבדוש אירועים נפלאים.

ויוכו, אני אומר לכם. נדוש אירועים נפלאים.

והוא אינו מספיק לעכל את הכל, משום כך הוא מהחר כל כך עוכר על ידכם ביעוף. אל לכם להתרבו עליו. הוא עסוק מכדי לראות אתכם. חלילה לו מלעגוע בכם.

הרי לפניכם הפרח הצלוב. מסכן שכמותו. מישהו שאכזריותו סגעה בלבו. ביקש לקטוף אותו. משום מה לא סיים את מלאכת השחתתה שלו. ותנה תלוי הפרח המסכן נכה. שחיין תלוים על שערה. נוסס כמעט ומחענה. מי מרגיש בכך בשהוא רץ לסעודה או למשרד או לאוטובוס כדי לנסוע מהר־מהר ככל ה' אפשר?

לא ימצא אדם שיקטוף אותו לחלוטין, כדי לקצר את יסוריו של הפרח הצלוב הזה. אבל הוא לא יעזוב פרח להתיסר, הוא מתכופף אליו. בודק אותו. עדיין לחלוחית בקרבו, הוא מנסה לחבר אותו שוב לענף, לעמים הוא עושה זאת בגיר דבק ולעמים אף בפלסטר, ברוב המקרים גוזע הפרח אחרי יום יומיים, ואז הוא נוטל אותו, מניח אותו על כף ידו ואומר:

עשיתי כל מה שיכולתי להציל את חייך, אבל המלאך שעמד עליך ואמר לך: גדל! אינו רוצה בכך, ואתה אל תכעס עלי!

*

הוא — המהוני, נכון?

בשבילכם אולי.

כי הוא באמת מעוניין שהפרח הקטן המסייך לחיות ולהפרץ ריחו. אף שריחו אינו מגיע עד לכדי הצי מור ממנו. בכל זאת הרי הוא חי, בזיה של הקב"ה שלא נגעה בו יד של הקדמה האכזרית. וכשם שקטפו אותו לפני המשת אלפים שבע מאות ושלושים ושבע שנים. לראשונה, כדי להכניסו לכד מים שיפיץ את ריחו בבקתה או באוהל. וכשם שכלה נתקשי־טה בו לפני המשת אלפים ושבע מאות וכו' שנה, כדי ליפות את עצמה ולהריח מעפם לפסם את ריחו ולהשיב את נפשה — כך הוא ממלא את תפקידו באמונה עד היום, כלומר, עד הרגע שמישהו אכזרי קטף אותו סתם כך, משום שהאכזריות הגיעה עד ללבו.

וכיון שהרחוב מלא אכזריות כזו, שאף אחד מאתנו אינו שם לה לב, הרי כל הנשל הכבד הזה מוטל עליו. הפייף שרגליו מתנפחות עד הערב מחמת ריצה של שמונה עשרה שעות רצופות.

כי הוא אינו מסוגל לעבוד ליד כלבלב מילל. האם תוכלו לתאר לעצמכם שיילה זו היטאר הלויה באויר. ושום גורם לא יקבל אותה. לא יתענין בה?

לא. הוא מפחד ללקף את הכלבלב או את הנור העיוור של החתול. איסנגרס הוא. אבל אי אפשר לעבור ולא לשים לב ליבבה העמומה של הנור או הילולת הצרחנית של הכלבלב. אי אפשר. הוא לא מבקש עזרתו של מישהו. העובר על ידיו ומתחכל בו בתמהון. כשהוא עומד כפוף על החיות הקטנות הללו. וכולו גרגש. מהסס האם לקחת אותם להצרך או שמא להביא להם חלב כאן. והוא אינו מסגיח בהמהון שלכם ולא בצחוק של הילדים. הוא שטוח אינו רואה אתכם. אלא הגור הזה שסתיר את ראייתו ושום דבר אחר אינו מעניין בפניו כאשר הילדה.

הרי זה כאב של מאן דהוא. כאב של — להבדיל — ילד נשמע היטב. ולכן אין הוא מיסר אותו. אלא אם כן הוא יודע שזה כאב שאין לו אב...

לא. הוא אינו מוחר כאשר הוא שומע את הילד שלכם בוכה. לכאורה הרי הוא באמצע ריצתו אל משהו הזקוק לו. אבל בכי של ילד שוצר אותו. כאלו הלמו על פניו. הוא מסתובב. נעצר. מאזין בקשב רב מאין בא הבכי. ושונה לשם. והיוכו עולה על פניו כאשר האם יוצאת מהבית. כאשר הילד נישא על כתפי אביו. והוא עומד מרחוק ומשתאה. ומנענע בראשו בהנאה:

זהו בכי ללא בכי... הוא אומר. בכי ללא צער ואם כן אין מקומו כאן.

והוא — המהוני. אולי?

*

אבל כיצד אפשר לעבור ליד עין שמישהו גדע ענף אחד והוא תלוי כאבר המדולדל. יבש וכולו בהה ומקומט פנים. וכיצד אפשר לראות ולעבור ללא ביטוי. כשרואים גדר הרוס והחור בגדר צורח כלפי כולכם. אבל אינכם שומעים את צריחתה. כי אתם עסוקים בצריחתכם הפר־טית. ואילו אצלו אין כלל צריחה פרטית ולא בקשות פרטיות ולא דעה פרטית. אלא הכל תלוי במה שהוא רואה. שומע. הופס ומתפלא.

כי כל דבר שאינו מתוקן. קרוע. חסר או יותר — פגם הוא. והפגם הזה פוגע בו. וכי למה יהא גדור פעור־פה. ולמה הוא האשפה מתגל־גלת ברחוב. ולמה יורק הילד כשהוא מלא בכי כרימון ושום אדם לא יספל בו. ולמה ילל הכלב הקטן ואף אחד אינו שם לב לילולתו. ולמה קושפים פרחים ללא צורך. ולמה מורחים ענפים ללא צורך ומשאירים אותם תלוים כאברים מדולדלים?

הוא רץ. כל היום הוא רץ ואין לך אמה אחת של רחוב או חצר או מגרש שאין בה פגמים לרוב. וכל טפח וטפח באמה זו. צועק אליו. וכל אצבע ואצבע של אדמה מלוכלכת. של חצר פצועה. של גדר נגועה — מבקשת את עזרתו. והוא אינו מסוגל להסיח את דעתו. עד שהוא נגיע אליכם ואומר בענוה יתירה:

אני חושב. ברשותכם. כי כלבלב הקטן שלכם חסר משהו.

או: אני חושב. ברשותכם. שהגדר סובלת בזוויות כשהוא חרורה מחמת קנה. אולי תרחפו עליה?

הוא המהוני. בודאי. וכשהוא מדבר אליכם כך. אינכם צוחקים בפניו. הרי אנו כולנו אנשים מחוברתים. בעינינו אף אינפליגנטים ואנשי רוח ואף אנשי מוסר.

אבל הוא — המהוני מאד. נכון?

*

יש להזהיר גם את הילדים שלנו לבל יצחקו ממנו. הוא המהוני אבל אינו מזיק לשום אדם ואינו מפריע.

לפעמים אנו מרחמים עליו.

והמיר. המיר הוא מרחם עליו.

*

דוד זריצקי

התמהוני - אך הוא המרחם עלינו

- - וישאו עין אליך מן המיצר

„יהי שמו לעולם
לפני שמש יון שמו
ויתברכו בו כל גויים —
ויפלא כבודו את כל הארץ".
(תהלים ע"ב)

התנכרו לך יושבי תבל — ואתה מלא את לבותיהם.

בני האדם
אשר בחיתפם
אחרי עורפם ישליכון —
בצר להם יושבו וישחריך
וישאו עין אליך מן המיצר.

גם הנוכלים, אשר לבם
בו מרמה כל היום,
בצע מעשקות בכפיהם
ותפארת וחמלה
לא תדע נפשם —
בבואם לבית תפלתך
יטיחו ראשם בקירות,
ישועו מלבם העקוב אליך
וזיק נפשם יפרפר
מתחת לערימת פחים.

גם המורדים, פורקי עולך,
המתקוממים נגדך —
בהתהלכם קוממיות בחוצות
וכשלו וקללו והתקצפו —
בשמך.

התנכרו לך יושבי תבל
ואתה מלא את לבותיהם.

צבי יאיר

מבעד לדרך הניצה

מצוה קמה:
לקרש הדגן ידיו ורגליו בשעת העבודה, שנאמר „ורחצו אהרן ובניו מזנו (מן הכיור) את ידיהם ואת רגליהם";
מצוה קמו:
שלא יעבוד כהן מטא במקדש, אפילו מכול יום, ואם עבר חילל עבודתו, שנאמר „ויזנזרו מקדשי בני ישראל";
מצוה קמז-קמח:
לשלוח מטאים ממחנה שכינה, הוא המקדש, ואפילו כהן מטא לא יכנס לעזרה, שנאמר: „ישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל מטא לנפש";
מצוה קמט:
שלא יכנס מטא למחנה לויה, שכנגדו לא לוים—דר הכיר, ולא יבוא המצורע אף לתוך מחנה ישראל, שנאמר „לא יבוא אל תוך המחנה";
(רמבים)

קירוב עבודה כעבודה

כתוב ברמבים הלכות ביאת מקדש:

— כהן מטא שעבר במקדש חילל עבודתו, וחייב מיתה בידי שמים על עבודתו, אף שלא שהה שם; ואין אפשר לו לעבוד ולא יהרה, עד שיתחייב כרת. אלא מיתה בידי שמים בלבד: כגון שנטמא בעזרה ויצא בדרך קצרה, ובציאתו היה ציבור בידו וחפץ בו אבר על האש במזבח, וקירב שריפתו.

כל קירוב עבודה הרי הוא כעבודה.

ובהשגות הראב"ד נאמר: כיון שבמליאים שנכנס למקדש אף הוא בכרת, כיצד יתכן שבמליאים שעבד במיתה? הלא גם כרת חייב בביאת מקדש? ואפשר שעשה בית־יד ארוך לציצות והפך באברים מבחוץ.

אפילו בזמן הזה

ואומר רבי אהרן הלוי מברצלונא:

— מצוה זו (איסור ביאת מקדש בטומאה) נתונה בזכרים ובנקבות, בכל מקום ובכל זמן. אפילו בזמן הזה, שהמקדש שם בצוותינו, אסור להיכנס בו סמא.

לית אתר פנוי מיניה

כתוב בילקוט „טעם לעזי" שחיבר רבי יצחק מאגריסו, מרבני קושטא:

— טעם שהסמיך הכתוב אזהרת שילוח טמאים לפרשת דגלי ישראל במדבר: כדי שלא יחשבו ישראל בלבם, בראותם שתקב"ה יהיה מקום לחוץ למחנה שכינתו, ומקום מיוחד למחנה לויה סביב מחנה השכינה, ומחנה מיוחד בשביל ישראל, יותר לחוץ, שלא יחשבו שאין השכינה שורה במחנה עליהם, אלא במחנה שכינה ומסוך לו במחנה לויה, ציוה, אומר, הקב"ה למשה להודיע לבני ישראל מצות שילוח טמאים, ובכך ידעו מי מותר ליכנס למחנה ישראל ומי אסור, וכן בשאר המחנות. ובכך יראו שלכל מחנה ומחנה משלשה המחנות יש קדושה מיוחדת ויתכונו לדעת כי שכינתו יתברך שרויה בכל המחנות.

מעינות השכל מיטמטמין

הטומאה, אומר הראיה בספר ה„חינוך", מחלישה את כח הנפש השכלית, מערבבתו, וסמרידה ביני לבין שכל העליון הטהר, ותהי נסרדת עד אשר תטהר; וכמו שכתוב בענין הטומאה „ולא תטמאו בהם ונטמתם בם" ודרשו חז"ל ונטמתם בם, כלומר, שמניעות השכל מטמטמים בטומאה — על־כן במקום הקדוש ותמהר אשר רוח אלקים שם. אין ראוי להיות בו האדם המלוכלך בטומאה.

והענין הזה, יש לדמותו בדרך משל, לשלטרין של מלך. שמרחיקין ממנו כל איש צרוע וגמאם בנוגע, או אפילו בשלבושיו, וכענין מה שכתוב: „כי אין לבוא אל שער המלך לבושי שק".

טהרת קומה שלמה

הרמז בשילוח טמאים, אומר השליח הקדוש, שיש שלוש מחנות: המחנה האחת — הראש של האדם, שבו הטוח שהוא שורש המחשבה, המשלח משם אשילו מלאכת קלה, כמו שאמרו חז"ל: קשין הרהורי עבירה יותר מעבירה, אחריכן מחנה שניה — הלב, שהוא חיות הגוף, הלב הוא כני להמות, הצריך ובדרך להיותו לב מהיר הלב מוב; אחר־כך מחנה ג' — הוא הבטן ומליו. שהוא מקום המאכל ומקום פוגאו, והוא דבר מבזר מצד מה שהאדם הוטרי, ואי־אפשר לו להתקיים בלי זה. מכל־מקום ישלח משם טומאה הטורה דהיינו שיתקדש המאכליו בכל האפשר.

בשני יצריך

על הכתוב בפרשת נשוא „וישלחו מן המחנה כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש" אומרים חז"ל במדרש: הוא אמר הרים מכמן ויצא לצורף כלי. ומבאר בעזר"עם רבי אלכסנדר זושא פרידמן, מחודשה, בתיבורי „אבני אולי":

— האדם נברא עם תשוקות ומאוויים, על־כנס שיבאל אותם לצורך ענינים רוחניים נעלים, שיתא משתוקק אל הקדושה ואל אהבה הטהר, כמי שאמר דוד המלך: „צמאה לך נפשי כמה לך בשרי", גבי ספה וגם כלתה נפשי להצרות ד"י. „נגדך כל תאוותי" — אלא שמתערבים הכוחות הנשמיים ומשתמש את המשקיעו ומאוויו כלפי מטה, לענינו

העולם הזשפל. עיקר עבודתו של האדם מישראל הוא, לכן, שיסור את המשקיעו הללו מכל מסולת. וזה שהכתוב אומר: „הנו סיגים מכסף" — להנות הסר גים מן הכסף („בספ" מלשון „בכמוף נכמפתי"). לעלה מהנו מתנו הנעצמו, הוינו מן הטאברים ומחות הנוף, כל מומאה, צרעת והזהמה, כי אז „ויצא לצורף כלי" — מתר ויוצא האדם מצורף ומזקק ללא כל פגם...

ביוצא בדבר מצינו שפירש רבי יצחק מאיר מגור בעל „חידושי הרים" את הפסוק בתהלים „מאש־מה יראים אביון" — הטס־יתברך מגביה את מאויין של האדם („אביון" מלשון „האב לכל דבר") מן הטשפות, כך שהמאויים לא יהיו מבזונים עוד לענינים שפלים, כי־אם לענינו רוח עליונים...

הצדיק והמקושרים אליו

דרש רבי מיכלה, המגיד הקדוש מזלוטשוב:

— מקרא זה שכתוב, „וישלחו מן המחנה" דומה כלפי צדיק אמת, שנקרא „מחנה", לפי שמשגיח במעשיו ובנטיות־רוחו שתתנה שכינת אל עמו באמלה, וכל שאר העם המתחזקים בצלו מתחר לשלח מחוצה. כל צדיק ודיינו את המחנאה, כי הצדיקה היא עונשם של נפרהרות שהבריחו את עצמם מאור, ואפילו מי שעדיין אינו צדיק אבל דאוי להעמיד בגולל באוזלבו לא יכיר מקומו בסחיצת צדיק; וכמהו כן שאר מקומות, שרוקן בהם חלאי מדות רעות, נוכחותם מסריעה למחשבה הצדיק בדביקותו.

שלושה אבות נזיקין

כתוב בספר „אגרא דכלה" שחיבר רבי צבי אלימלך מדינוב, תלמיד הגדול דלוכלין:

„כל הצדוע, כל הזב, כל המטא לנפש" בגימטריא: „קנאה, תאוה, כבוד מוציאין את האדם מן העולם".

מחוץ לשיטה

דרש רבי מרדכי יוסף מאיזביצה:

— „צדוע" זה בעל כעס, כי הצרעת בדרוש שבאה בעון סיפור רכילות ולשון־הרע, שהיא מדתו השכיחה כל צד עין, דגון ובעל קנאה. „זב" הוא בעל תאות. „מטא לנפש" זה מטרדי בצבצות.

וציה הכתוב לשלח הצרוע חוץ לשלוש מחנות, כי בדת הכמים אין לה החלק בישראל, הוא מדה שנו. וחזב מטשלח רק מחמנה לויה ומחנה שכינה. כי מדת הטאות יחנה גם בישראל. אבל הלמידי חכמים לא יאחזו; ו„מטא לנפש" מטשלח רק מחמנה

שכינה, כי גם בתלמידי חכמים מצויה לפעמים מדת הגאבות, כדברי הגמרא „אוריתא הא מרהתא ביה", ריחתא זו עצבות. ורק מחמנה שכינה משתלח אשר „עון וחדוה במקומו".

גוף ונפש במצוות

מה רבי עזריה פיגו מינציה:

— בשלחו פרשת שילוח טמאים הכתוב מספר „ויעשו כן בני ישראל וישלחו אותם אל מחוץ למחנה כאשר דיבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל". הנה ונתבונן: לשם מה חזר הכתוב ואומר במפורש „כן עשו בני ישראל" אחרי שכבר הגיד בפתיחתו „ויעשו כן בני ישראל"?

אלא, לפי שחמונה הפגימית של מצוה זו כך היא, שבראות בני ישראל כיצד מרחיקים את המצורע מחוץ למחנה וכיצד גוסר לקרי הנאלח בצרעת, יהו נזהרים כולם מן העברות המביאות לידי צרעת (אמת, לשון־הרע, צרות־עין); ובמיצא בזה, כשיראו כיצד מרחיקים את הזב ואת טמא־המת, מיד יעלו בזכרונם: „מאין באת — מטפה מרוחה" (זב) „ולאן אתה הולך — למקום עפר רימה ותולעה" (מת) — וטמילא לא יבואו לידי עבירה.

לפי זה אומר לנו הכתוב, כי בבני־ישראל עשו את המצוה משתי הבחינות גם יחד. הן מצד המעשה הן מצד הכוונה: גם קיימו „וישלחו אותם אל מחוץ למחנה", וגם למדו את הלקח מן המצוה. ולהיזהר מן הדברים המביאים לידי צרעת דיבה ומיתה. וכך הכתוב מתבאר: „כאשר דבר ה' אל משה", בהתאם למטרה המומדת לפני המשה־יתברך בתתו את המצוה הזאת. דהיינו שלמדו לקח מוב ממנה, בדיוק ככה. „כן עשו בני ישראל".

נתינת כח והורמנא

דרש רבי יהודה לייב סגור, בעל „שפת אמת", בשבת קודש פרשת נשוא שנת תרל"ז:

— הכתוב אומר „וישלחו מן המחנה", אינו מצווה על הטמאים לצאת, אלא על ישראל שיהיו משלחין אותם — לרמות, שניתן רשות וכח לכל איש ישראל, שיכול לבדר ולהשליך כל הפסולת מתוך המחנה...

ואיך הוא הבירור? „מן המחנה": כלומר: כשיהיו בני ישראל מתכללים באחדות, שעל־ידי־כך „יתפרדו פועלי און. הטח כוחות הטומאה הטמאר־אחרא.

ובאמת שאין שיעור לאחדות, כמו שאין שיעור לבירורי הפסולת הטימים מתוך הקדושה. וכדרך שמצינו בפרשה כמה מיני טומאות ולעומתם מחנה לפנים מסחנה.

טהרת הכלל

וכך היה אומר רבי חנוך צבי מבנתין:

— יסוד הכתוב בפעולה זו, שהוקלה על בני ישראל כולם ולא על הראשונים לבד, להיות כל אחד מישראל יכול לגרום מובה לחברו ולהוסיף מהרה בכלל ישראל, כי על ידי שעוסקים את הנשא לשילוח הטומאה מקרבם — הן בפיוצא הטמא עצמו הן כשיראהו מזרו אותו לצאת או להיטהר מחלאת מומאתו — הרי זה מתחמד עם ישראל, וחלק נעמוד שכל אחד יהא רשאי לשלח את הטמא בכרי שכל אחד יהא בידו לחתמד עם אחיו.

באהבה וברצון

רבי מאיר שמחה מדוינסק היה מדייק בלשון המקראות. כיון שהגיע לפסוק דגן „כאשר דיבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל" עמד ושאל: בכל המצוה כולה נאמר „כאשר צוה ה' אל משה כן עשיו", מה ראה הכתוב מה לשנות ולהשתמש בלשון „כאשר דיבר", לפרוח שבצוהו על שילוח טמאים נאמר בפירוש „צו את בני ישראל".

פתח בי־צדי ומיים ב„דיבר" ?!

הוא מוחיב והוא מפרק:

— בדיבור „אין בא אלא לשון זהירה" במקום שצריך לזרז, דהיינו לשון אזהרה ופקודה, לשון „דבר" שלשון, וחנה בפעמה דכן, הרי מצד המשלחין לא היה צורך בפקודה, אלא מצד המצורעים ששמולחין מחוץ לעזון ומצטרכו לרים עמהם. אפס גם המצורעים קיבלו את הגזירה בשמחה, להתכפר מעונם, שהצרעת מובה כפרה, נמצא שבפועל לא בתקיעמה המצוה בדרך שמקיימין צוויי וגזירה, אלא רק כאילו דיבר ה' ככה עשו...

לשם מצוה בלבד

וכך היה אומר רבי אברהם שמואל בניגמין סופר, בעל „כתב סופר", מפרסבורג:

— הסמיכה זו „כאשר דיבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל" ללמד באה, שאף כי ראוי היה להם לשלח מעצמם את המצורע והזב שסעמו בריאות, להיזהר מן מחלתם מדבקת וסכנה לכל הקרב אליהם, לא הזהירם הקב"ה על כך אלא בכרי ש„לא יטמאו את מחניהם". הגיסרק האמיתי לשילוח היה כולו רוחני, והכוונה מעיד בישראל כי באותה מוצה עצמה עשו הם בעת שישילוח הטמאים, לא שילוח לשם תחיות המגיפה. כי־אם לגלא את רצון ה', ושתמרוץ הטהרה בישראל.

מפני גזירת עליון

הכספר „באר יצחק" שחיבר רבי יצחק ן' שבני מרבני שלוניקי כתוב לאמור:

— יש בעברים הנושרין כל מלאכה שנוגר עליהם האדון הממונה עליהם בהצוות המלך, שלגודל פחד תרתם אין מכירים את המלך ולעילם אינם מביטין באור פניו, אלא צוחים מלאכתם מרוב הרגל השתוי ברות למסונה שלהם, עד שאפילו הוא אומר להם דבר מלבו לעשות — ולא בשם המלך — מיד הם עושין. ובא הכתוב בספר־לימון להזיר בישראל „כאשר דיבר ה' אל משה כן עשו בני ישראל", כלומר, לא עשו בגלל הצווי של משה, עד שיש לפקפק אולי גם כשיגיד דבר מלבו רגילין לעשות ולא תזדרבו ודיבות מיוחדות למצות ה', אלא הדבר ברור שעשו מה שעשו רק לגמרו יתברך ומכילו עוסקין בעצמם הצוות מפי הגבורה.

כל ישראל ערבין

מה רבי זלמן מרוקצין, הרב דלוצק:

— יש יראים: שאינם שלמים, אינר בראותם מרוצה ברת ובעבריינים, ויתמרו אל הרב־דמה וידרשו מפנו לתקן המצב. אבל, כשמבקש הרב מהם להמשרף אליו בפעולתו לבער הרע מבריים הפה, שאין זה מתפקידם ויכיחוהו לבדו.

כלפי אנשים מטיפוס כזה הכתוב דומה בפרשת שילוח טמאים: „צו את בני ישראל וישלחו"... לא חייבה מוחינו לישראל שיאמרו לפשה, כי ישלח הוא את המטאים מן המחנה, כי אין ישלח הוא יחידי, אלא שיתנו ידם עמו כולם. והכתוב מוסיף מצוה לישראל בפרבה. „כאשר דיבר ה' אל משה כן עשו". לא הסאיר־הוה בודד בפערכה.

אמנם על משה, המנהיג, מוטלת האחריות לאזור לפחדת המחנה. אבל העם מחויב להתאמץ לקיראתו „מי לה' אלי", כמי שעשו בני לוי בעתמאו ישראל בעגל, שנאספו אליו ובצעדתם ביער את החוטאים ואת הגעל עצמו.

בלא עם.

הטומאה — מום עובר

אומר רבי יעקב צבי מקגינסבורג בפירושו לתורה „הנמר הקבלה":

— הסמיך הכתוב אזהרת „וישלחו מקרשי בני ישראל", שלא יקריבו ולא יאכלו הכהנים קרשי מובח בטומאה, לפרשה קודמת שענינה כל סמלי מומין שמעכבין הכהנים מלעבוד. ללמוד: אף הטומאה כמום היא בכהן, אלא שהוא כמום עובר.

וחמוד הוא מום עובר זה של מומאה בין המום הקבוע, שהמום הקבוע מומל רק מן העבודה, וב' אכילת קדשים מותר. אבל הטומאה מומלת מן העבודה ומן האכילה, בין כהנים בעלי מום ובין מומים.

כשישראל מהורין

בדיוק שאחרת לכהן בטומאתו, שלא יקריב קרבנות ויחלל עבודתו, אינה כ„ראם בעת שישראל מהורין ואסור לעבוד בטהרה. אבל כשאי־אפשר לעשות בטהרה, אז שכל הציבור נטמא, הותרה אז נדחית הטומאה בציבור ומקריבין אפילו כהנים טמאים בלא עיכוב, כדרך שדרשו בגמרא: „המשכן אתם בתוך מומאתם" — אפילו כשהן טמאים שכינה ביניהם.

לאור הלכה זו מבאר רבי מאיר שמחה מדוינסק את הכתוב בפרשת אמור „ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי, כלומר, „לא יחללו באותן אותן ש„הם" בני ישראל „מקדישים לי". לעיבר: כשישראל בטהרה תחשיה שורה עליהם בטהרה הקודש, אז לא יחללו. אבל כשהם בטומאה תחשיה שורה עליהם בתוך טומאתם אזי רשאים לעבוד גם בטומאה.

מדוע?

כי בני ישראל הם סיבת קדושת השרייה בבית שכינתו, בית המקדש, ובאיתו אותן אשר הם מקדישים עכשיו את השם, כאשר אם בני אחרון לחישתר בקדשתם...

מתכבד בקלון חברו

שאל רבי צדוק הכהן מלובלין:

— מדוע לא תיקנו שיברך כל איש מזרע אהרן „ברוך שעשני כהן"?

השיב לשאלתו הרבי ר' אברהם מרדכי מגור:

— לפי שאמרו חז"ל בסכילתא. ישראל קדם שהטאו בעגל הרי ראויים לכהנה כולם כמם, כדבר שכתוב „ואתם תהיו לי ממלכת כהנים". אלא מכיון שקלקלו ורק שבט הלוי לא חטא נשארו בני אהרן לבדם בחיירי ה'.

נמצא, אם כן, שהכהן כשיברך הוא בכלל „מתכבד בקלון חברו"...

הכנה חובת גברא

וכך היה אומר רבי זלמן סודוקין, הרב דלוצק:

— מצינו בפרשת הכיור צוי למשה „ונתת שמה מים". מדוע למבוה דדה אם כן חשמים ולכיור הוצרך ליתן מים בעצמו?

אין זאת אלא לפי שהקרבה במבוה היא העבודה עצמה, אבל קידוש ידים ורגלים היא הכנה לעבודה, ואין הכנה אלא כשנעשה מעל בעצמו. זהו אתערותא דלתתא שלו.

פרישות על הסף

וכתוב בסיידור „לב שמח", שחיבר רבי חנוך הנוך מאלסק, משמו של המגיד רב שר־שלום מבלז:

— לכך הצטרכו אז הכהן, שנעשה מפראות הצובאות, בתתה המסכן ויקא, לרמות שאי־אפשר להיכנס אל מקום הקדושה כיאם לאחר שרוחצין מראותיו מלכם־הזה...

טעם למצוה

כתוב בפרשת קדוש ידים ורגלים „חוץ עולם" ומדייק רבינו ן' עזר: „חוץ — דבר שאין בו טעם לשכל האדם. כי אף שכהני היה הכהן מתחילה, ושבל עוד בבניתמו לצורה. אם לא קידש ידים ורגלים הרי הוא בפיתה.

רחיצה לנקיון או לטהרה

שאלו את הרבי ר' שמלקי מניקלסבורג. בבואו לכהן ברבנות אצל יחתי אשכנז, כשנדע דבר בעגל, שנאספו אליו ובצעדתם ביער את החוטאים ואת הגעל עצמו.

בדם. כשהמנהיג לבדו. מה הוא? הלא „אין מלך בלא עם".

הטומאה — מום עובר

אומר רבי יעקב צבי מקגינסבורג בפירושו לתורה „הנמר הקבלה":

— הסמיך הכתוב אזהרת „וישלחו מקרשי בני ישראל", שלא יקריבו ולא יאכלו הכהנים קרשי מובח בטומאה, לפרשה קודמת שענינה כל סמלי מומין שמעכבין הכהנים מלעבוד. ללמוד: אף הטומאה כמום היא בכהן, אלא שהוא כמום עובר.

וחמוד הוא מום עובר זה של מומאה בין המום הקבוע, שהמום הקבוע מומל רק מן העבודה, וב' אכילת קדשים מותר. אבל הטומאה מומלת מן העבודה ומן האכילה, בין כהנים בעלי מום ובין מומים.

כשישראל מהורין

בדיוק שאחרת לכהן בטומאתו, שלא יקריב קרבנות ויחלל עבודתו, אינה כ„ראם בעת שישראל מהורין ואסור לעבוד בטהרה. אבל כשאי־אפשר לעשות בטהרה, אז שכל הציבור נטמא, הותרה אז נדחית הטומאה בציבור ומקריבין אפילו כהנים טמאים בלא עיכוב, כדרך שדרשו בגמרא: „המשכן אתם בתוך מומאתם" — אפילו כשהן טמאים שכינה ביניהם.

לאור הלכה זו מבאר רבי מאיר שמחה מדוינסק את הכתוב בפרשת אמור „ולא יחללו את שם קדשי אשר הם מקדישים לי",

פרס נדיר ויקר־ערך / אוצר של תולדות ישראל בכרך אחד

ספר אנציקלופדי מצוייר בפורמאט אלבומי, בעריכת משה פראגר:

„גלעד ליהדות אירופה - מורשת אלפיים שנות היסטוריה יהודית"

1088 עמודות — 378 צילומים — ונכללים 71 תמונות בגודל אלבומי מלא
כריכת־בד מהודרת | עטיפה רבת־צבעים

המחיר הנומינאלי של מהדורת־הפאר - 290 ל"י

הנחה של 50 אחוז עבור מנויי ירחון בית־יעקב - 145 ל"י (כולל המשלוח)

המהדורה רבת־הפאר נגמרה זה עתה בדפוס במספר מצומצם וכל עותק ממוספר

כל מנוי החפץ להשיג את הפרס הנדיר מתבקש להעביר את התשלום המוזל למערכת בית יעקב, ירושלים ת"ד 196 — לא יאוחר מיום ט"ו אלול ש"ז

הפנקס המגיש היסטוריה מרוכזת של 65 קהלות ישראל הגדולות והמרכזיות בכל אירופה

מרחב א' — מזרח אירופה

פולין — קיצור תולדות היהודים

וורשה — הקהלה הגדולה והחשובה בתולדות יהדות אירופה
לודז' — הצעירה והשניה בגודלה שבקהלות פולין
לובלין — עיר־המושב של „ועד ארבע ארצות"
קראקא — הקהלה העתיקה ורגת־היחש
לבוב — היא לטברג, בירת גליציה המזרחית
בריסק — מרכז רוחני על נגול פולין ורוסיה
פוזנא — קהלה עתיקה ומיוחסת על קו הגבול
קאליש — שבה הוכרז על זכויות ליהודים
פלוצק — מן הראשונות והעתיקות שבקהלות פולין
אוסטראה — קהלה אשר הוכתרה בשם „אות תורה"
ברודי — קהלה שנתפרסמה בזכות „ועד ארבע ארצות"
ברסלאו — היא ווירצלב, עיר מריבה בין פולין ורוסיה

לטביה — קיצור תולדות היהודים

ריגה — בירת לטביה, קהלה שנתעוררה לאחר השואה

ליטא — קיצור תולדות היהודים

ווילנא — עיר ואם בישראל, והיא „ירושלים דליטא"
קובנה — בירת ליטא, ובצמוד לה שלבודקה

רוסיה — קיצור תולדות היהודים

מוסקבה — הריכוז היהודי הגדול באירופה, לשחרת השואה
קיוב — יישוב יהודי סיפי מסלכת הכוזרים
אודיסה — קהלה צעירה, מרכז תוסס ליהדות רוסיה
ברדיצ'ב — עיירה יהודית מובהקת בנגול פולין—אוקראינה
אומן — קהלה קדושה, ובה קברו של רבי נחמן מברשלב

מרחב ב' — מערב אירופה

גרמניה — קיצור תולדות היהודים

ברלין — הקהלה המסמלת את הטראגדיה היהודית

פראנקפורט — נלגלי ומדל והפריחה הרוחנית בתקופה האחרונה

המבורג — והיא הקהלה המפולשת ;
אלי — אלטונא, המבורג, ווגדסבק
וורמס — היא ווירמיא, העתיקה שבקהלות אשכנז

אוסטריה — קיצור תולדות היהודים

ווינה — מרכז יהודי על גבול המזרח והמערב
אייזנשטאדט — הגדולה והמפורסמת מבין „שבע הקהלות"

צ'כוסלובקיה — קיצור תולדות היהודים

פראג — קהלה בת „אלף ואיתר"
פרשבורג — מצודת הדת על ה„חתם סופר"
ברין — אחת הקהלות העתיקות בצ'כיה
ניקלשבורג — תפארת הישיבה של מהרין

צרפת — קיצור תולדות היהודים

פאריס — קהלה ותיקה וגדולה של אירופה
שטראסבורג — קהלה מפוארת בגירת אלזאס ולוטרינגן
קארפנטראס — קהלה עתיקה ועובה שהתאוששה

בלגיה — קיצור תולדות היהודים

אנטוורפן — קהלה מפוארת בדות יהדות מזרח־אירופה

הולנד — קיצור תולדות היהודים

אמסטרדאם — קהלה מיוחדה ספרדים ואשכנזים

מרחב ג' — דרום אירופה

איטליה — קיצור תולדות היהודים

רומא — הקהלה העתיקה ביותר ביבשת אירופה
ווניציה — הישוב היהודי מבי הוקם הגיטו הראשון
פלורנץ — הוא פורנצה מעיירות העתיקות של הקהלה

פאדוא — אחת הקהלות המיוחסות באיטליה
ליבורנו — הקהלה שוכנתה לתואר ירושלים של איטליה
גנואה — קהלת דוגמת ובית־העלמין הסקוסט שלה
סיראקוסה — קהלה היסטורית בסיציליה שנחסמה

יוון — קיצור תולדות היהודים

שאלוניקי — עיר ואם בישראל מרכז רוחני ליהדות הספרדית
אתונה — הקהלה היהודית שנוסדה לפני חורבן ירושלים
רודוס — הקהלה הקטנה שנתקיימה למן תקופת הפטומאים
איי ים התיכון — כרתים, קוס, חלקודס ומאלטה

הונגריה — קיצור תולדות היהודים

בודאפשט — זו הקהלה ההיסטורית „אבן ישן"

רומניה — קיצור תולדות היהודים

בוקארשט מהקהלות הגדולות מעבר ל„מסך הברזל"
יאסי — מרכז הפורעים האנטישמיים ברומניה
קישינב — „עיר ההריגה", המרכז הרוחני של יהדות בסרביה
צ'רנוביץ — קהלה יהודית עם חילופי הפטפטים

יוגוסלביה — קיצור תולדות היהודים

בלגראד — בירת יוגוסלביה, וכרונות הנכר לכא תקות לעתיד
סאראיבו — אחת הקהלות המיוחסות באיזור הבאלקנים

בולגריה — קיצור תולדות היהודים

סופיה — בירת בולגריה, קהלה יהודית שניצלה בנס

תורקיה — קיצור תולדות היהודים

קושטא — קהלה בגדמת הדרכים של אירופה ואסיה
אדריאנופול — והיא אדרינה, קודמת הקהלה בעצרת העתים
איזמיר — והיא סמירנה, מרכז רוחני לעדות המזרח
סאר־דיס — מהקהלות הראשונות של אדמת גולה ובולי־כנסת רב־פאר שנחשף לאחרונה

מה שנשאר לפליטה מאלפיים שנות יהדות אירופה — אלו הן שרידי אבני־מצבות בודדות — זו המצבה היהודית העתיקה ביותר על אדמת אירופה משנת ד' אלפים תשס"א שאפשר לפענח אותה כולה.

פתח דבר /

מורשת אלפיים שנות היסטוריה יהודית

לאות ולעד /

המפתח לאלפיים שנות היסטוריה

מדור הפתיחה /

יהדות אירופה נכתבה אך לא הוכחדה /
צרור תמונות
המסתיישות את נקודות־המוקד במאגן ההיסטורי

מבוא /

רגש עם והכחדת זכר הנרצחים —
פרקי מחקר מאת משה פראגר

לכבוד ...

200

גליונות הירחון

בית־יעקב

תמצית ...

2000

שנות היסטוריה של יהדות אירופה

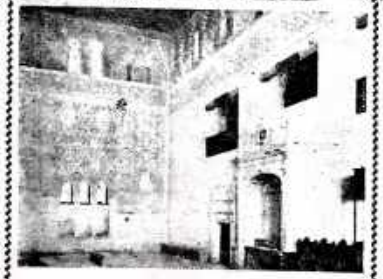

ספרד רשמה דפים של תפארה בתולדות יהדות אירופה — אך מכל „תור הזהב" נשאר כמוצג המכאיב ביותר קיר של בית־כנסת רב־פאר שהפך לכנסיה בטולידו.

פרקי סיכום

על אף הכל — נתון הנסרא לא נדם
מורשת יהדות אירופה חיה וקיימת /
שרשרת הפלאות של הצלת התורה בימינו ;
מסלול א' :
נתיב־הצלה ראשי — מניא ההריגה לארץ אבות
מסלול ב' :
נתיב־הצלה מקביל — מעמק הבכא לחופי אמריקה

אחרית דבר

הנס בהתגלותו / על נתחיותו של עם התורה

„מלחמת השבת" בבני־ברק אות אזעקה על אבדן־ערכים אצל החילוניות הישראלית

אלה טוענים שהנסיעה לים „זה עונג שבת שלהם"–אך אבוי לתענוג זה לפי עדות עצמם של הדוברים החילוניים

החילוניות הישראלית זו הפתמוסטה כל־כולה בתור „השקפה עולמי", הנחשפת שוב ושוב, יותר ויותר בפולא מרדושה ללא כל ממשות אידיאית וללא חזון סוטר־רוחני כלשהו — מה נשאר לה עוד באמתהה ועל אודות מה היא נלחמת בשנאי קנאי וקופצת ממש „על הבאריקאדות ?!"

משמתבוננים במציאות הישראלית העגומה בנקל להיוכח, שכל „המרץ הרוחני" של המחנה החילוני שכל „הלהם והדחף" שלהם מתמקדים אך ורק ב... שנאת דתיים.

בזאת הם מוצאים סוגרן למרידות אכזבותיהם. בזאת הם מפגינים „אמנות לקרונות", ובזאת הם מרגיעים את עצמם „להחמים לסגן החופש". ואל יחשוב מישהו, שתערכה זו מוגזמת היא לצד השלילי — הנה די להעיף מבט חטוף אל ההתרחשויות בחיבור הישראלי ולעמוד על אמת אכזדית זו.

*

„מלחמת השבת" — הלוא ידיה הם כיסוח קיומה של המדינה. לא להיבנ נאמר עליה, על שבת־קודש כי „אות היא לעולם" — ואמנם המאבק על שמירת אות־קודש זה נמשך ללא הרף, אם כי צורות רבות למאבק זה המדי פעם בפעם מתרבים ואף מתגודנים בילדיו של המאבק.

חמנה זה לאחרונה נתלקחה מחדש „מלחמת־השבת" דוזקא בתוכני בני־ברק. המוכרת כמלכלת השבת.

מן הדיון לעקוב אחרי אירלה הזוועות מאלפים בחיות שבתיות חדשה זו, ולכן כדאי לעקור בס־רומרום את המתלשלות המערכה בבני־ברק — אך הקו המפיינו בכל אותה התנגשות והתלכדות של שני המחנות כאילה, הדתי והחילוני, הרי זוהי ה־תופשה המרוזה שהחילוניים הבריזו כי אף הם נאבקים על „עונג שבת" שלהם ודוזקא בשם אותה הזמנת „לתענוג שבת" הם רומסים את שבת מלכתא כרגל נאוה ומוכנים לזרוק „חזיזים" לתוך קהל של שומרי שבת ונאמני שבת!

שיטון מנוהל ושתאני כזה, אשר החילוניים עצמם יודעים הכי־טוב מה טיבת הצביעות והשקר שבו, הוא המאשר קבל עם ועדה את שתי התנועות ה־חתיכות:

(א) — כי החילוניות נתרוקנה כליל מכל השקפה רציונית ואין לה בכלל „מה להציע";

(ב) — כי באבדן ערכים מוחלט כזה לא נותר להם רק „להפגין כוחם" נגד הדתיים.

ותמה הבה ונסקור בתכלית הקיצור את „מלחמת השבת" שנתחדשה בבני־ברק, מתוך זוויתראיה כוללנית זו — כי אין זה גילוי חד ונקבע על ההתפוטטות הרוחנית־מוסרית אצל „הישראליות" החילונית.

*

„הדתיים פוגעים בעונג שבת שלנו" — כך הכריז באוזניות של קדוש לבנת עתון „מעריב" מיום כ"ד סיון בשפו של אחד מתושבי בני־ברק החילוניים. אשר ניסח את הטענת מיעטנו באוזני כתב העתון במשפט קצר זה:

„— הייתי אומר, שהם הדתיים, מפריעים לנו את עונג השבת שלנו. אצלי תענוג של שבת — זה לנסוע אל הים. מדוע יפריעו לי?

כל השנים היה הכביש פתוח לתנועת כלי־רכב בשבתות ובחגים.. המרוכזים החלו עם הת־רחבותו והתפתחותו של שיכון „רמת אהרן" הדתי. בהחילה ביקשו שלא נסע בשבת, וכ־שלא הסכמנו לסגור עצמנו בגישו של שבת — החלו התפנגות"...

מתוך הטיעון הזה נחיץ בראש ובראשונה לקלף הטיב את „הלצון" ההשקפתי — זאת אומרת, ש־התשבים החילוניים בשכונה ממוייתת בבני־ברק לוחמים על מנת שתתענג להם הזכות להתענג „בעונג שבת שלהם", אשר זה מתמקד דוזקא בנסיעה אל הים.

אך מה לעשות שבאותו יום ממש, נדפנה „תש־לובת של מעריב" כגון זו, כי בבטאון החילוני „הארץ" (בגליון מזום כ"ד סיון) הופיעה בפור הקבע שלהם „מהבים מן הבינגל" מקרת ב־כותרת מאלפת ומחמצת: „ב י נ ג ל של ש ב ת" הכותב הוא מתוצאי בשם נתן דוגביץ, שיש לו גם מדור בגלי צהל והוא ידוע מבבר כלוחם אנטי־דתי בשם „חומס הפטפוץ", — דוזקא הוא נאלץ להוציא את החזון המחיר כלי־כן, אשר הישראלים החילוניים הפכו את שבת־קודש לשבת של פור־עניות. האנוחת ואמונה, מריבות והתכתבויות שכל זה מתבטא בתגודתו: „שבת של ביינגל".

„בוא נדבר על הבינגל של שבת — כותב הוא — על שפה הים, או בקרחת קסנה ביע־רות של הקרן הקיימת... ביינגל שלם מורח כמעט על כל חופי הרחצה של ישראל. הרלך לו ישראלי טוב שעייף מכל העיסוקים והדאגות של יומי חול, לתפוס שלוות אז הפנגל אז תענג הולך לים, בעיר — כך אמרו לו — אי אפשר לנוח. צריך „לצאת אל הטבע". אגב זה אחד הפאר־דוקסים הגדולים, כי דווקא בעיר שורר שקט בשבת לפני הצהרים ואני מכיר רחובות, ש־אפשר לשמוע בהם את ציוץ הצפורים — בשעה שכביש היציאה מן הכרך נסתחים צופרים עד הום. נוסעים בשורה מודחלת, כדי „לצאת מן השאון"... ומי שמנסה לעקוף בת־נוצה אינוף אז בהתקדמות „דיגזג" זוכה ב־גידופים... אבל מה? הלוא נוסעים לתפוס שלווה...

זה תיאור קודר וריאליסטי הפגלה לעין כל את שברונה של החילוניות, את כל עוסק הדכדוך בחיי חיים שלהם. המחיר הכבד והמדכא כל־כך שהם נדרשים לשלם המחיר חילול שבת קודש הסיכתו ליום של חפקות. לכן מן הזכרח להעתיק כמה ציטוטים חמדנים כאלה מתוך המחזה המסעיר הזה שנכתב בתענוג לגלגני בוטה: שבת של ביינגל.

„באים לים — אם אפשר לכנות כך את פיסת החול שנותרה... מתחילים להתמקם. קצת מאמץ, אבל מה לא עושים בשביל הנוחה?... מסבים יקום הטער. כולם רצים. כולם צועקים. כולם אוכלים — כל מה שלא הספיקו לאכול בימי העבודה אוכלים עכשיו במארגן ובמי־טונות... למה להחיר את הפסולת. הקליפות, הבקבוקים? מה יש, יגנבו אותם? ובכן, משאי־רים הכל — ולמחרת יאספו כאן טונות של אספה...

„והשמש קופחת על הראש... השמש עושה את שלה. נשלמים בקביקי שמן. לא תמיד עוז־רים — והלילה יגנבו אלפי ישראלים: „אני לא לישון ואינני יכול: הבב — כמו שריפה ?!"... למחרת בבוקר הם באים אל המשרדים ואל בתי־המרשח והעינים עייפות והפה מפהק. צריך לנוח לאחר יום המנוחה של אתמול. וזאת מלמדת הסטאטיסטיקה, כי ביום ראשון בבוקר רב מספר ההאונות העבודה בבתי־החרושת, ועולה בהרבה על שכיחות ההאונות בשאר הימים. כלומר, המנוחה (מנוחת השבת — המעתיק) עשתה את שלה"...

הדראה עצמית זו של כתב חילוני על אחדות התחצאות הנועתרות ממש של השבת המחוללת, הלעג הצעמי הזה על שבת־קודש שנתפסה עבודים כיום של פורענויות הם חחלילה, התגלית המזעזעת הזאת, שהמקדת מנוחת השבת לכל מיני „פיקניקים" מחמת אחריה האונות־עבודה קשות: סיכום עגום שזוי לענגה במידת־מה את המנצים הנמ־ציים ה־מדדים והאפלים, שמדרבנים את החילוניים להתקומם ולהתמרד דוזקא כנגד הפארתה של שבת קודש כיום מנוחה וקדושה בעיר בני־ברק. למעל.

*

בני־ברק הוכתרה בתואר „עיר השבת" בכניסה הראשית מהכביש הראשי ניצב עמוד עם שלט אזהרה רשמי: „לא להכנס ברכב בשבתות וחגי ישראלי"

כאן קו החזית של מלחמת השבת בבני־ברק: רחוב השומר פינת רחוב רבי עקיבא

עיריית בני־ברק הציבה שלט מיוחד ובו פניה אל „הנהגים", לא לעבור בכלי רכב בש־בתות ומועדי ישראלי

לכאורה כל ההתנגשויות המזוהות לא בטעם. עיריית בני־ברק מצטיינת דווקא במידת ההבנה הטוב ביותר לשיתוף־פעולה וסובלנות הדדית אצל כל הגרעין לשיתוף־פעולה וסובלנות הדדית אצל כל חוגי התושבים. בעיריית בני־ברק קיימת בשנים האחרונות „קואליציה מקיר אל קיר". בהשתתפות כל הסיעות ללא יוצא מן הכלל. נציגי סיעות ההס־תדרות הצדיקו לא אחת, שגם הם מכירים בצביונה המסודתי של בני־ברק, ושלמען השלום הפנימי נוחץ לוותר מכמה בחינות בהתחשבות רגשותיהם של מרבית תושבי העיר.

ואמנם חברי העיריה מכל הסיעות פעלו להרגעת הרוחות. ועל כך הודיעה הועתונות:

— „קול קורא, שעליו חתמו כל 15 חברי מועצת העיר בני־ברק, דתיים וחילוניים, הוד־בק בחוצות העיר... התושבים הדתיים והחו־לוניים נקראו להמנע מהתכתשויות בשבת ברחוב השומר. הושבים דתיים נתבקשו לחו־מנע מהפגנות, ואילו התושבים החילוניים נת־בקשו להימנע מנסיעה בכלי־רכב ברחוב זה. שלידו שיכונים חרדיים...

הנה, שזה שחברי מועצת העיריה מכל הסיעות מרחו למצוא פתרון של הכנה וכיבוד הדדי בנושא המאוב — אך היו לוחמים חילוניים כאלה, אשר הטוואה לדתיים הוציאה אותם מדעתם והם הוכיחו עמדה של „להכעיס", כפי שדיווח על כך „ידיעות אחרונות" (מיום כ"ב סיון):

„מפגינים חילוניים הסירו אתמול שלטים שהועמדו במקום משטם העיריה ושבהם הת־בקשו הנהגים להימנע מנסיעה ברחוב השומר... עקיבא והשומר בבני־ברק — הפעם על־ידי מאות מפגינים חילוניים. המתנגדים לסגירת הצומה לתנועה בשבת. התנגשויות מילוליות בין דתיים וחילוניים נשנו במשך השבת וה־נועה כלי רכב נמשכה כסדרה... בשעות הערב המוקדמות נשמעה התפוצצות, שהחרידה את הסביבה. בסריקות שערכה המשטרה הוברר עד מהרה כי ההתפוצצות נגרמה מהלת חדיז — שני נערים מקומיים החשודים בהטלתו נעצרו לחקירה...

על שמתתם הנוקשה והקנטרנית של כמה תושבים חילוניים מעיד גם כתב של „מעריב":

— לאחר שבליל שבת המשיכו כלי־רכב לנסוע ברחוב השומר נחרו למקום מאות תוש־בים חרדים והפגינו נגד חילול שבת. ראש עיריית בני־ברק וסגניו נכחו ברחוב השומר בעת ההפגנות ופעלו להרגעת הרוחות. פרוֹ־חים דחפו את ראש העיר וסגניו — והמשטרה חילצה אותם מפגיעות. בו בזמן נראו כלי־רכב אחדים שטיילו הלוך וחזור ברחוב השומר, כדי להתגרות במפגינים...

ואכן גישתם הקנטרנית הזאת של חוגים חילוניים לא מוצדקת אפילו מנקודת ראותם הם — מכיון שהעיריה הציעה להם כביש עוקף, מאחורי „שיכון עובדים". המוליך מרחוב מצדה לשיכון „שורת" מכיון כביש נהה. ואם אפילו הכביש העוקף היה מגדיל את אורך הדרך במאות מטרים, מה זה קובע בשביל הנוהג במכונית?

ועוד פרט מאלף זורע אור מהאיל על שיקפותם של החילוניים כי דווקא הבטאון השמאלי „על המשמר" הדגיש זאת במפורש (בגליון מיום כ"ב סיון):

— נמסר, שמשרד התחבורה דחה את בק־שתו של מפקד מרחב דן של המשטרה לאסור את התנועה בכביש השומר מחשש למהומות...

זאת אומרת, שהמשטרה, שוכנעה כמרכז שלא יהא בזאת משום הפרעה ופגיעה לתושבים חחר־לוניים, היות שעומד לרשותם כביש עוקף שאינו עובר בסביבה דתית צפופה, וזה יפחדו ברצי הדת־ברה בהתחשב עם כל חוגי התושבים.

*

לכן יש לחפש אחרי דחפים לארדוזקא הגיונים אצל אלה החילוניים הפתגרדרים בעיר בעלת צביון דתי מובהק כדוגמת בני־ברק והם יוצאים בחרוזי נפש לחילחם עבור האפשרות לחלל שבת במרחבה במפרה. „הרגיו את הדתיים".

ומה הם „הדתיים" הללו? הלוא זה ידוע מכבר לחומים כי קנאת ושנאה הלכות תמיד צמודות יחד. אף יחידה מזו. כי הקנאה הוא המעלילה את ה־שנאה. והשנאה נטמת מתוך רגשי קנאה כלפי מי שנמצא במצפה יותר מכובד, יותר טוב יותר מאושר.

ואם כן אלה החילוניים הזועקים למען „הזכות לעונג שבת משלהם" בשעה שהם עצמם יודעים מתוך נסיונם האישי שכל עצם „הנסיעה אל הים" לא מעניקה שום חווית של מנוחת אלא שהיא מסביבה אכזבות ומרורים — הם הנדחפים לחילחם בפגנות השבת הסליפה והאמתית של הדתיים אך ורק מתוך רגשי קנאה והמנון!

כתב של „מעריב" שיבא לחובב את אנשי בני־ברק ולאמוף אצלם שבדות מן הפביאות, קלט כמה סיקזות אופייניות הנוגעות מן הרקע הפסיכולוגי המתמיק יותר של „מלחמת השבת" בבני־ברק. תום זאת הן גם נותנות תמונה נאמנת על אודות הת־פתחותה והתרחבותה של בני־ברק עיר הדתרה.

תושב אחד, שכתב הנתון מחאר אותו כבן־יעיבה, הלבוש בגדי חסידים תואר את המצב כך:

— לפני ארבע שנים השתכנתי בשכונה החדישה „רמת אהרן", שיכון חרדי של אגודת ישראל שבנבה לאורך קטע מרחוב השומר. לא מוצדקת אפילו מנקודת ראותם הם — מכיון שהעיריה הציעה להם כביש עוקף, מאחורי „שיכון עובדים". המוליך מרחוב מצדה לשיכון „שורת" מכיון כביש נהה. ואם אפילו הכביש העוקף היה מגדיל את אורך הדרך במאות מטרים, מה זה קובע בשביל הנוהג במכונית?

ועוד פרט מאלף זורע אור מהאיל על שיקפותם של החילוניים כי דווקא הבטאון השמאלי „על המשמר" הדגיש זאת במפורש (בגליון מיום כ"ב סיון):

— נמסר, שמשרד התחבורה דחה את בק־שתו של מפקד מרחב דן של המשטרה לאסור את התנועה בכביש השומר מחשש למהומות...

זאת אומרת, שהמשטרה, שוכנעה כמרכז שלא יהא בזאת משום הפרעה ופגיעה לתושבים חחר־לוניים, היות שעומד לרשותם כביש עוקף שאינו עובר בסביבה דתית צפופה, וזה יפחדו ברצי הדת־ברה בהתחשב עם כל חוגי התושבים.

*

לכן יש לחפש אחרי דחפים לארדוזקא הגיונים אצל אלה החילוניים הפתגרדרים בעיר בעלת צביון דתי מובהק כדוגמת בני־ברק והם יוצאים בחרוזי נפש לחילחם עבור האפשרות לחלל שבת במרחבה במפרה. „הרגיו את הדתיים".

ומה הם „הדתיים" הללו? הלוא זה ידוע מכבר לחומים כי קנאת ושנאה הלכות תמיד צמודות יחד. אף יחידה מזו. כי הקנאה הוא המעלילה את ה־שנאה. והשנאה נטמת מתוך רגשי קנאה כלפי מי שנמצא במצפה יותר מכובד, יותר טוב יותר מאושר.

ואם כן אלה החילוניים הזועקים למען „הזכות לעונג שבת משלהם" בשעה שהם עצמם יודעים מתוך נסיונם האישי שכל עצם „הנסיעה אל הים" לא מעניקה שום חווית של מנוחת אלא שהיא מסביבה אכזבות ומרורים — הם הנדחפים לחילחם בפגנות השבת הסליפה והאמתית של הדתיים אך ורק מתוך רגשי קנאה והמנון!

כתב של „מעריב" שיבא לחובב את אנשי בני־ברק ולאמוף אצלם שבדות מן הפביאות, קלט כמה סיקזות אופייניות הנוגעות מן הרקע הפסיכולוגי המתמיק יותר של „מלחמת השבת" בבני־ברק. תום זאת הן גם נותנות תמונה נאמנת על אודות הת־פתחותה והתרחבותה של בני־ברק עיר הדתרה.

תושב אחד, שכתב הנתון מחאר אותו כבן־יעיבה, הלבוש בגדי חסידים תואר את המצב כך:

— לפני ארבע שנים השתכנתי בשכונה החדישה „רמת אהרן", שיכון חרדי של אגודת ישראל שבנבה לאורך קטע מרחוב השומר. כשהגענו לשכונה היו בה 20 משפחות דתיות. כל־כך בדוק חשם השכונה התרחבה והיא כוללת כיום בדוק חשם השכונה התרחבה והיא כוללת 40 בנינים רחבי־ידים עם מאות דירות. מבני ציבור, בתי־כנסת ובתי־ספר ואפילו מרכז קניות מודרני. מה שלא המצא בשכונה זו — זה יער של אנטנות טלביזיה של הגנות... אין בכל השכונה, שבה מתגודדות כחמש מאות משפחות אף מכשיר טלביזיה אחת לרפואה...

והחשב אחר של השכונה הסביל לחת הפנה משכנעת כזו של המציאות הבטחית בבני־ברק:

השכונה החדשה רמת אהרן היא חלק מזו־ איזור הדרדי וקשורה למרכז בני־ברק באמ־צעות צומת רחוב רבי עקיבא פינת רחוב הרב־ הכנסת. הם הולכים בשבת ובחגים לבית־הכנסת. הם הולכים בגדי־שבת ביחד עם ילדיהם. וכולם לבושים בגדי־שבת אחידים. לכו של יהודי דתי חייבים לעבור את הצומת. כואב כשהוא רואה מכונית הנוסעת בשבת. ומת גם שהמכוניות העוברות בחוצף ממש מסכ־נות את חיי העוברים ושבים. מי שהיה בבני־ברק בשבת. בתוך האיזור הדרדי. יראה את ההמונים המהלכים ברחובות באווירה של שבת. ללא חשש של פגיעה מכלי רכב. יכול להבין את הרגשתנו. שאנו נאלצים לעבור בבת־אחת מאווירה „המידרחוב" של רחוב רבי עקיבא (שבו אין כל תנועה בשבתות) לתנועת החולין הסואנת המסוכנת של רחוב השומר. כדי להגיע לשכונה שלנו. רמת אהרן...

*

כמדומה שזה תיאור מרגש וקולע. אשר כפי הנשתמע מנוסחת הכתיבה אותו כתב הילוני בעצמו הסתמנע ממנו — אולם לא כן אבירי החילוניות בבני־ברק.

מכותרת מרעישה „תיכננו מסע דתפורים ושרק מורים בבני־ברק השבתית" — מרעם „ידיעות אחר־רונות" ז"ר כזה מן הזחיה השבתית:

„הנשבים מן השכונות החילוניות תיכננו לערוך בשבת האחרונה מסע של דתפורים. טרקטורים ועשרות כלי־רכב כבדים בשכונות הדתיות. בתגובה על הפגנות השבת ברחוב השומר. התכנית בוטלה הואיל והשבת לא התקיימה כל הפגנה של חרדים ברחוב השומר... בערב שבת מרסמת העיריה בקשה לנהגים שלא לנסוע ברחוב. אך ממשרד התחבורה הודיעו. כי סגירת רחוב שונה אישור מאת המפקח המחוזי של התעבורה"...

החילוניים התכוננו לפי זאת למעשה של „להכ־עיס" למצער מרוכזקאסיבי נורא ואיום. שיכול היה להביא להתנגשויות השוות ואף לשפיכת־דמים — ומי הציל את המצב? לפי דיווחו של העתון החילוני עמו זאת דווקא רבני בני־ברק:

„לפני כניסת השבת פרסמו רבני העיר קול קורא לציבור הדרדים בבני־ברק, להימנע בשבת מחידוש ההפגנה בכביש המריבה... אולם לטרות המאמצים לחרגיע את הרוחות הכינו הושבי השכונות החילוניות ציוד מיכאני כבד — שהוכן בעוד מועד במקום סחר ועמד להגיח משם למקרה הצורך. אך השקט נשמר בשבת, ושומר בודד שניצב בצומת המריבה יכול היה לדווח לממונים עליו, כי נשאר שם בלי תעסו־קה"...

„השומר נשאר בלי תעשוקה" — בכל אופן צריך לברוך את עצם הנכונות הזאת לרכז בבני־ברק בפקום סחר ציוד מיכאני כבד. כגון טרקטורים ד־דתפורים וכדומה. בפסרה פסורשת להפתיע על

שבת־קודש. זוח מסקרן לדעת, מהיכן באר הטרקטורים האלה? אולי נמצאו קיבוצים שמאלניים שהתנדבו למסע טרקטורים משלהם והחניטים בדרך הארוכה לבני ברק כדי לנקום בדתיים!!

האם זה נעשה ביוזמתם של קיבוצים — הלוא עובדה ידועה היא שאף קיבוצים שמאלניים מביעים לא אחת ביטחים נפשיים לסמירת שבת? משמע, שאף בנקודה זו פעלו רגשי קנאה וחרחורים. והסבוך הנתיחות מצד חילוניים שנתרוקנו מערכים נעלים וחם הם המקנאים בדתיים עד כדי כך, שהם מת־נדבים לצאת למערכה נואשת נגדם.

מכל זה ברור ומחודד. שהמלחמה על אחדות שמירת השבת בחוצות בני־ברק מסקפת אך קטע אחד מתוך המערכה הכוללת על צביון המדינה. ואכן זה כלל גדול בכל מלחמה ומריבה. כי איש מסודר ושוטה יאוש עלול לזיוות מסוכן ותקסני פי כמה וכמה.

*

ויש הוכחה נוספת. לחיזון מצער כזה — וזוהי תלונה שהונעה על־ידי אחד מחושבי בני־ברק כנגד משמרת ישראל. כפי שהודיעו על זאת העתונות הלל כן מאלף להעתיק מיעוד שובדתי זה ולפי „מערבי", מיום ר"ד הפנו):

„מסל משטרה תיכה אותי והתעלל בי" — סתון תושב בני־ברק ותובע המשיס אלף ל"י פיצויים מהמשטרה... שם התובע דוד שטיינברג, הוגא הגיש את תביעת הפיצויים נגד מסל משטרת רמת־גן, בשם יהודה בוסירן, תובע טוען, שמסל המשטרה התעלל בו שלא כדין ביום התפגנה נגד חילול שבת, שנערכה בבני־ברק. טענת התובע היא, שבשעות ההפגנה עבר ברחובות וראה איך המסל עם עוד שני שוטרים עצרים אחד המפגינים ומעלים אותו בכוח על הנידית. שעמדה בקירבת מקום. הטוען ניגש לשוטר וביקש ממנו שלא להכניס את היהודי הדתי לחלל את השבת, בתגובה על זאת סקר מסל המשטרה לעצור גם אותו ולעלותו

דיוקנה המסורתי של בני־ברק מחייב!

באחד המרכזים הסוחרים של בני־ברק, בצומת רחוב רבי עקיבא ורחוב הרצל, חוסמה בית־הכנסת מהמוני מתפללים במשך כל שעות היום

בכוח על הנידית.

התובע סתון בכתב־האישום שלו, שבתחנת המשטרה הוכה, עד שנפל על הריצפה שותת־דם, והנתבע המשיך להכותו באלה... בעקבות הקרעת זו היה התובע מאושפז 4 ימים בבית־החולים. אך לעומת סבלו הגופני היה משברו הנפשי חמור עוד מחרבה יותר. — התובע אינו מסוגל להבין, כיצד במדינת ישראל סוגרים יהודים יאלצו יהודי שומר תורה ומצוות לחלל את השבת ללא כל הצדקה".

מכל התיאורים והדיווחים מתקבלת על־כן המסקנה החמורה. שכל אלה הנדרסים החילוניים הפעילים במערכת השבת, הן אותם תושבי הסכנות „המגיר" סים ציוד כבד" לפגוע בשבת־קודש והן כמה ס" הפוסיים הפרטים אם כוח ורגש וחמת זעמם על ראשי היהדים שומרי־שבת. כל אלה מוכיחים באופן משכנע ביותר את שברונה של החילוניות הישראלית. שנתפרקה מכל ערך נעלה. ואל ישתומם איש. שביטוי חזק כגון זה לאבדון הנרגים מתבלט בחזית השבת — משום שזו דווקא מוכחה של עצ־מה כוחה ושבב התרומרמות של שבת־קודש.

הרי לנו ראיה נוספת, שבאותן העבתות. כאשר בבני־ברק נתחוללה מלחמת־השבת פרסם „הארץ" קריאה גלויה שכזו בסדור המיוחד „עימנו של נחב" — הקריאה הצמצמת בשורה אחת:

„אל תיסע לים תל־אביב בשבת!".

וזוהי, במובן, עדות חותכת בהחלט על אותו „עונג שבת חילוני", אשר מתגלם בנסיעה הבתיה אל הים! — — —

ועוד „חזית שבתית" בתל־אביב...

הוראה זו ניתנה לפי מנייהם הנמרצת של הנציגים הדתיים בהנהלת העירייה"...

„זה חילול שבת בפרוסיא ביטון. ובאופן שהנני ביוהר" — התריעו הנציגים הדתיים. לא זו בלבד שהתנועות פתוחות בכל יום השבת לעין כל, אלא שהם גם עושים מזאת „פרסומת", כי הן התנועות היחידות בתל־אביב כולה העושות עסקים בשבתות. וכל מחללי־שבת מחוסנים לגזל הדפסנות כזו...

ומה תוכעים הנציגים הדתיים בעיריה?

— לא פסקיה — הם מוגנים — לרשום דיווחות לבעלי התנועות. ולהטיל עליהם עונש כלשהו עבור הפרת תוקפעור על אזורי מנוחת השבת. זה לא מספיק להרחיק דוחפי־בצע כאלה. המואסים להרבות בעסקים על חשבונה של שבת־קודש. מחלקת הפו־קוח מחוייבת אישא לתנות לבית־המשפט לבקש בנוסף להטלת קנס על בעלי התנועות הנשיים לעגב את חוק מנוחת־השבת. גם לחחיר אותם. שהעיריה תרדוס צדסנותה כנגד הנתיות אלה. ורק צעד נמרץ כזה עשוי להשפיע על מפירי החוק.

וסה הם ישיבו אותה „מפירי החוק"? כדונמת מרבי הבדי החילוניים בבני־ברק הם כמרכן יכולים להחזיר שוה בעגם „עונג שבת שלהם". להגיש שיבוחים נאותים לכל אלה הנהרגים אל. שפת הים בשבת. לכל הפתרונים הציניים. וכו' וכו' — — —

ואכן המסקנה הנוחצת עבור הציבור הנאמן לתורה ולמרשה ברורה בתכלית הבהירות — כי

האמה המצערת היא, שחיית השבת פרוצת מכל הצבעים. המערכה הנאמנת שהתחקדה לאחרונה ב־בני־ברק דיה להחמיס את מלוא הרציונות של המא־בק הכולל למען נוסל להגיל מה שעוד ניתן להציל מזה שנקרא: „צביון המדינה" בתור מדינה יהודית.

לכאורה מתצון העקרון של מנוחה שבת בחוק המדינה. ואומנם הרובדים החילוניים הדודשים כל המון „מדינת החוק". יודעים בדיוק. שלא זו בלבד שמחייב את כל אזרחי המדינה „חוק שעות המנו־חה" — אלא שקיימים גם „חוקי עזר" המשים הסל־מנות העירוניים. ובהוראות הוקיות אלו כתוב במפורש שכל כל הנתיות לחיות סגורות בשבת. וכי כלל זה גם מפעיל בידור. כגון בתי־קולנוע וכדומה.

תוצקה המתפרצת מכל מי שכואב את עלבונה של שבת־קודש במדינה ישראל היא על־כן: „היכן מדינת החוק?"

מקיקל־מה לא יכול כל אחד במדינה לקום ול־הכריז שהוא בעצמו קובע מה זה „עונג שבת" ומהי הצורה הנכונה של „שמירת שבת" — לשם כך קיים החוק החוק הזה ברור ומוחלט לכולם.

הנה. נפתחה גם קהה מירצה חדשה בתחום שמירת שבת בתל־אביב. הנציגה בשיתוף עם מדרים שונים הקיימה מרכז בלוחים חדים בשם „כבר אחרים" ב־רחוב הירקון. ליד שפת הים ו„החידוש" הגדול בכל הנפש הוא — כי התנועות ב„כבר האחרים" נפתחו בשבת. כאילו כלום! כאילו זה לא „ציר יהודיות" כלל וכלל! כאילו הנציגה עצמה אינה מחייבת לראוג להפעלה „חוק הצנר" שלה בצנון שמירת שבת: כאילו לא קיים במדינה ישראל חוק של מנוחת השבת — —

הפתונות אמנם חדשיו. כי —

„ראש עיריית תל־אביב, מר שלמה להם הו־רה לראש אגף המקוקים לפעול למניית החנויות ב„כבר האחרים", שהפרו בשבועות האחרונים את דוק הנצר הנירוני בענין שמירת שבת —

המערכה למען קדושת השבת דורשת מצדנו עידנות מחמדת. במנות לעמדה על המסמר עד מי מסירה נפש. ועם זאת תוך הוספה פתונה ומכובדת ותביעה עקבית. משכנעת. במנגון נוח על־פי המלל הנחיק: „דברי חכמים בנחת נשמעים" — גם „בקשם מדינת החוק".

זה הלקח שיש להפיק ממלחמת השבת המחודשת בבני־ברק. חוחי גם מסקנה הגיונית של המאמצים להציל את בכחה של שבת־קודש „בציר העברית הראשונה" תל־אביב.

כי זאת יש לזכור. שהמשיחה הקדושה. לשון שבת" קודש אין להיחת דעת מסנה אף לשבת אחת. מכיוון שבכל מקום מתדחדים בציבור קולות אזקה של נסיו־נות מחודשים לפרוץ מרצות בחומת השבת. המערכה היא על־כן מתמשכת. הגם מחמשכת. החילוניים. אם בזרון ואם אסולו בשגגה (מפני שנמצאים גם כאלה במדינת ישראל שלא מעמר ביומיהם מעמה של קודי־שת השבת!)... אינם מחחשבים כל עיקר בעקרון החוקי של „מנוחת שבת". המשמרה? עליה אין לסמוך כלל. מעמת חחידה היא להפעיל „משמרות השבתי" של נאמני שבת־קודש בכל אחר ואחר. ואו התוצאות הן חיוביות. הנה שתי דוגמאות משכנעות מתוך הכרוניקה בעתונות.

כתל־אביב — כך הודיעו העתונים — בסביבה ודרית מוכחקת. בתוך מה שוקיה. „תל־אביב היא" נה". ניסר הרשי־בצע לפתוח הנצות קולנוע באולם הנירוני „אהל שם" ברחוב בלפור. ולמטר כרטיסים בעיצומו של יום השבת. אולם הנצנוע־מחאה של תושבים דתיים בסביבה מיסה פרצה זה.

בירושלים — פורסם בעתונות — נתארגנו משמרות שבת מכון תושבי הסכונות הדתיות „קרית מצאנז" „עזרת תורה". והם יצאו למחות נגד מעללי כבוש שחילנו את השבת ברוש גלי בקירבת מקום לשכונות אלו — החילל השבת נפסק.

ניצוצי

מעשה בשני קרובים, שנעשו אור־חים זה לזה.

ראובן ויצחק שניהם שארי בשר של המבא משפולה היו, יתומים ש־גדלו והתחנכו אצלו עד שנעשו אנ־שים. לאחר שהמבא משפולה השיאם ונשאו ידידים על צוואה אחת ב־מלאכת המלמדות. וכשם שאין כוחו של פלוני ככוחו של אלמוני בכל אומנות כך גם במלמדות. ואכן שפר חלקו של ראובן טחלקו של יצחק ושמו הולך לפניו. דבר זה עורר את קנאתו של יצחק. קנאה שהיתה עימה שנאה.

באחד הלילות של סוף החודש הזר ראובן בדרכו מבית מדרשו לביתו. ובצורה מהלך בסיפוקות העיירה ו' נעשה באפילה השכיח בצל שדות־חמק מאחת החורבות שבדרכו. הת־רוק הצל בצעדים מהרים. כאילו נרדף ונמלט על נפשו. הדבר עורר חשד בלבו של ראובן. ומאחר ש־בתוקן היה ואמץ ברוחו. חזר מיד לבית מדרשו. הצטייד בנר וחזר ל־מקום־המשיחה.

כאן נילה להפתעתו שזה הגמלט הטאיר אצצר דב במקום־המחבר. אוסף האיש לאור חנר שבידו כמה עש־רות מטבעות־זהב. כנראה מטמונו של הבורח הנצלם.

את דבר האוצר שנסר לידו לא גילה אפילו לאנשי ביתו. כשעברו כמה שבועות ולא נמצא שום על אבידה או גניבה של מטבעות־זהב בעיירה. אמר ראובן לעצמו. שאין זאת כי אם אוצר בן השמים שנזדמן לו למחייתו. החחיל מאיא מטבע אחר לשבוע הסיוטו לצרכי כלכלת ביתו וגם לצרכי צדקה. נזהר הארש מאד שלא לעורר דעת חבריות עליו. אבל בעל־הבבא שלו. קרובו יצחק. נתן עיניו בו — כי הרגיש שמצבו הכספי של ראובן נשתפר בזמן זה אחרון. והוא אינו חוסך כסף לשום דבר.

עברו הרשים אחדים ובעיירה נת־פרסמה ידיעה. כי מאוצר הצבא התונה בסביבה נגנב סכום ניכר של

„וכתלום יעוף"

בבני לויתו
הוא בגד.
בקרי אביב,
נחלו קיץ,
יעפות סתו,
לילות חורף —
הוא הדביקם,
עברם.

*

חלומות ילדות,
כיסופי נעורים,
מאבקי שחרות,
תוגת זקונים —
בצדי דרכים
עזבם.

*

על ידו
עד הסוף
רק אחד דידה
החלוף...

י. צבי

שקט ולא נח. ידוע ידע כי לא בשמל קנה לו ראובן המלמד חיים נוחים יותר, על כן הוסיף לעקוב אחרי ראובן. כשנודע לו, כי ראובן פרע מטבע של זהב, נתחזר לו פשר ה־דבר, בחיתות אכזר קנאת ושנאה, לא עצר ברוחו, מיהר אל השלטון והל־עין על שארו, כי הלה היה שותף לחייל בביצוע הגניבה ובחלוקת שלי־לה.

ראובן נאסר והובל באוקים ל־עיר־הפלך. כל העיירה המתה. כי הקנף יצא על כל עדת ישראל, כי על כן „כל ישראל ערבים זה לזה".

מדהה אשתו של ראובן אל המבא משפולה ותינתה למען את מר לבה. בקשה על נפש בצלה ועל נפשה עם שוליות, שנשארו בלא מפעד ו־מעמון. הקשיב הנדיב לדבריה, שאל לפרטי הענין, הרגיעה ונזיתה עליה לומר לראובן שלא יאמר כלום ל־חיקרין עד יום המשפט, אלא ישליך הכל על ה' הבו.

וכן הבטיח לבוא בעצמו, להגן על ראובן ביום הדין.

הגיע יום. המשפטים חבו על כס המשפט. הרבי משפולה, אשר הוו לו מחלקים בין שרים ואצילים, ישב במקום המיועד למגיעים.

כתב האשמה הוקרא ופעת הקירה העדים הגיעה. יצחק. בשומרו על בוא הרבי, לבו נקפו על מעמדו. וחשש תחבולות שלא יאלץ להפיע בבית־המשפט ולגלות בפני הרבי את סטנתו על שאול וקרובו של הו. אבל לא הצלית לחשתמט. דועד מחחר ומנוסר־כליות כאחת עמד ל־המעיד עדותו לרעת ראובן. בנפר עדותו ירד מן הדוכן. ראשו נתנה לו על חזה וברכיו כושלות.

מסנ־יעור הפריץ מסבנו לא היה יכן לחחתר בקרואו את הכתובה על נתו המצוע, כי הבין שחכל בא לו מם הז.

מעמד ועקבות הענבים סיים נתגלו למרות כל החיפושים.

לכסוף חיפשו ומצאו, כי חייל מחיל־המצב נגב מקומת הנבא ארגז מלא מטבעות זהב. שנעדו להשלומי הנבא, וכשנתפס בפונו הדבה על תעלוליו ואף הוליך את חוקרין אל המקום ששם הטמין את האוצר. אך לאכזבת האנשים נמצא הארגז ריק וכל המטבעות שהיו אצורים בו נשלמו.

שחו הבריות ימים מספר על כך ובכר היה הדבר עלול להשתבח כליל מלב תושבי העיירה הסקעים בזאר־גוחיהם למצוא מרף לבחם. אבל כאן נחשורר יצחק צר־העין, לא

דף הסיפורים

יהודה קום

מחירה היקר של שינאת חינם

(מפי העם)

שלותו, עד שהפשים מעל היהודי את טלית „ערבת הכנפות" שלו, הל־בישה לעגל, עשה את היהודי ל־לעג ולקלס ובסוף לקח את הענל לעצמו ואת היהודי גירש בחמרה ל־כפר. דך וכלום וטראב בכל נוסו הוא היהודי לביתו ובלבו שאיפה לנקם ושילם.

מה עשה? התחפש הוהור ביחד עם חבר כריעו לסוחרים והחייצבו לפני הפריץ, לקנות ממנו חלקת יער שתעיע למכירה. הלך עמהם הפריץ לייער, להראותם את החלקה. שם הת־נפל עליו, הלבישו שק על ראשו, הקיפו ותלו אל נבו פתק כתוב: „עגל או כלב ז" — ויצנוחו לנפשו.

כעבור יום מצאוהו הסומרים, ה־מבבים ביער, מוטל פגוע ואין־אונים.

ערבה הנקמה לאותו יהודי, אבל אסר בלבו: הסריץ קיבל את שכרו על המכות שהיכני, אבל עדיין לא הושב לו בגמולו על הענל שנגזל חיסני; הבה אנקמה ממנו גם על הגזילה.

התחפש היהודי לפרוסיטור שבא מחוקים והפריץ שמוכה בעיר. כי הוא מקבל חוליים לריפוי. כשבגיעה הסמוראה לבית הפריץ, שלחה אשתו לקרוא לפרוסיטור, שיבוא וירפא את בעלה ממכותיו הנגושות. לא אבה הפרוסיטור לבוא. הפעירו בו ביותר עד שביאות סוף־סוף לקבל עליו את הריפוי — בתנאי אחד: שבעת בדד־קה הראשון הריפוי לא תימצא עימו בחדר נפש זולתו. וכן היה.

שחה ה„רופא" לבדו אצל החולה, הוציא אותו והרכיב לו כוסות רוח, רשם על בטנו את הכתובה „עגל או כלב ז" ובעיותה שלא להסריד את ה־חולה שיצות ממסר.

מסנ־יעור הפריץ מסבנו לא היה „איש שנאת חנם", עקר מהעיירה ושקמותיו לא נודע.

כתמנות מידי אותו יהודי.

לא שבע היהודי נקם גם הפעם. כי אמר: אמנם שילם הפריץ בעד המכות שהיכני ושקל שכרו גם בעד הגזל שגזלני, אבל עדיין לא גמלתי לו על עלבוני. הבה אפרע ממנו גם על זה!

לימים פעמה שמועה, כי מכשף בא לעיר והוא עושה נפלאות ומ־גלה סטיריין. הגמין הפריץ את הנ־כשף וסיפר לו כל מה שסבל מידי היהודי שנוא־נפשו, ואמר שהוא מוכן ליתן חלק מהונו, למי שישלם לאותו יהודי כגמולו.

שמע ה„מכשף" ואמר: — אין זה מהמברים הקלים ביותר, כי ה־יהודי „כרת ברית" עם כוחות הטמן השומדים לשירותו. אף על פי כן יש לי עצה להתגבר עליהם. אבל בע־כור זאת עליהם למשכנם אחרי אל כתוך לעיר, שלא יכולע לאנשים חפים מפשע, אם נבלכל את מעשינו בתוך העיר.

ועתה, זאת עשה, צוה ויתקינו ארגז גדול וסגעולים ובריחים כב־רים לו, והכמה את הארגז ליד הגשר מחוץ לעיר, כחר לעת ערב אצא אתך ועם אנשי פודי אל מקום המעשה. כשיפיעו היהודי וחבר מרעיו, אפרם בהשבעותי ובקסמי ר־את היהודי עצמו שיפול בדיבון בכלא בארגז ותוכל לעשות בו כטבב ב־עיניך.

וייטב הדבר בעיני הפריץ — ועשו כן.

לפחרת, לעת ערב, יצאו המכשף ובני לויתו אל מחוץ לעיר עד מקום הארגז שטובא אל הגשר. ה־שמש שקעה המכשף פתח בהשבע־עתיו ובקסמיו. על ידו עמד הפריץ במתיחות יהירה ונטא עיני אל ה־צללים שהגיעו בדרחה והמכשף הורה עליהם. פתאום קרא המכשף אל הפריץ:

„ראה אני את היהודי ומלוויו הולכים וקרבים אלינו. אך אם יראה אותך עומד אצלי והיה כל עקלקל לריק. על כן זאת עשה: היכנס רגע לארגז עד שיתקרב אלינו היהודי ונכל להחזיק בו".

כיהר הפריץ לעשות כדבר המכשף. נבעלה אחריו הדלת במנעול ובריח ורגל הארגז הופיעה כתובה: „עגל או כלב ז".

היה הפריץ מוקל יום־יומיים ב־ארגז, עד שמצאוהו מסרתיו והוא רשב, שפל־רוח ונבלה.

— בזה שכרה של שנאת חנם — סיים מבא משפולא את סיפורו.

ומיד הוסיף ואמר, בהפנותו את מבטו לעבר המוסמכים:

— עדותו של יצחק עדות־שקר היא, כי לא היה לו לראובן שום שיח ושיג עם המייל הנגב; לא הכיר אותו מעודו ועל־אודות־כמה שלא היה יומתו במעשה־המשפט.

הקסיבנו המוסמכים רב קשב ואף הכינו לדברי הצדיק וראובן יצא זכאי בדינו.

*

יצחק, שנגבהב לו מאו הכינוי „איש שנאת חנם", עקר מהעיירה ושקמותיו לא נודע.

זרקור ומכמורת • זרקור ומכמורת

„מחנה נופש" המנוצל ללימוד בגמרא

אני שולח למערכת „בית יעקב" „תמונות־הווי" ממחנה־קיץ בארצות־הברית, וחושבני שצריך להסביר בדיוק מה שאומרת התמונה הזאת.

שני נערים יושבים בשיעור של „גמ־ראי", והם מקשיבים בדריכות לבן־ישיבה המשמיע באזניהם את השיעור.

על הקירות דפים מלאים וגדושים ספרי קודש, כמו בבית־מדרש ישן. אבל התמונה מספרת על „פעולה חדשה", מרכז אגודת ישראל באמריקה עוסק בשנים האחרונות במבצע שיטתי של „קירוב לבבות". ילדים ותלמידים צעי־רים מבתי־ספר לא דתיים מוזמנים או לביקורים קצרים בישיבות ועוד יותר לחודש של נופש בטחנות קיץ מיוחדים.

התלמידים הצעירים מתלהבים מאור התורה שנפתח לפניהם, וזו פעולה חי־נוכית חשובה שמבטיחה סיכויים ל־הצלחה רוחנית גדולה.

חיים יצחק בנרתיים
מונטיי, ניו־יורק

הילדים מתוך מחנה־עקורים „היכן הם כיום?" כך הוקם מחדש עולם התורה!

בגליון מספר 191-92 במדור „זרקור ומכמורת" נתפרסמה תמונה של ישיבת „נצח ישראל" בפאריז והמערכת מבקשת מהקוראים לזהות את המצולמים כדי להשיב על השאלה: **היכן הם כיום?**

היות ואני אחד מבין אלה שמופיעים בצילום, ברצוני להשיב על השאלה ולזהות את כולם.

במרכז התמונה נראים: ר' אהרן אלי' גד ז"ל — ר"מ בישיבת „נצח ישראל" בסן זירמון (היה לאחר מכן שו"ב בחיפה ונפטר שם). היושב לידו — ר' חיים בנימין וירניק ז"ל, שנפטר בירושלים.

למעלה בשורה הראשונה: הרב נפתלי רוזמרין הי"ו שהוא כיום ר"מ בישיבת „חתם סופר" בברוקלין ניו־יורק; ר' בן ציון קימל הי"ו — כיום בבני־ברק; ר' יצחק מאיר ציוויאק הי"ו ברוקלין.

למעלה, שורה שניה: ר' חיים גולדשמיד הי"ו — חיפה; ר' יצחק נוי הי"ו — בני־ברק; הבחור מנדל קימל ז"ל — שנפטר בדמי ימיו כתלמיד ישיבת „שפת־אמת"; ר' שמחה הי"ו (שם משפחתו לא זכור לי) — מתגורר בניו־יורק; הרב יצחק רוזמרין הי"ו, ר"מ בישיבה הגדולה „שפת־אמת" בירושלים.

שני התלמידים הנראים במרכז התמונה הם: ר' אלעזר גולדשמיד — ובאי ביהת"ס דנור חיפה; ר' זאב רושגולד — שו"ב בתל־אביב.

שני הילדים למטה הם: ר' יעקב ציוויאק — מתלמידיה המצויינים של ישיבת לייקוואוד; ר' שמואל נוי הי"ו — בבריטניה.

זה „חשבון קטן" ממחנה־עקורים אחד, מחנה ארעי אשר סידרו אותו בנתיב־הנדודים של גולי רוסיה, שנשארו בחיים רק הודות לזה „האסון" שהוגלו הקומוניסטים לסיביר הרחוקה. וזו באמת דוגמה ומופת לחשבון הגדול כיצד קם מחדש עולם התורה.

הרב צבי ווירניק
ירושלים, רח' שמוס 19

„אוהל" ענק שהוקם בבית העלמין ההיסטורי של סאדיגורה

שרידי היהודים עוזבים אף הם את גיא ההריגה אשר ביבשת אירופה — ובתי־העלמין היהודיים שרק מעט מן המועט שבהם נשארו לפליטה מה יהא עליהם?

השאלה נראית מכאיבה במיוחד, כאשר הדאגה והחרדה מתייחסים לקברי צדיקים, מאורי האומה, חכמי התורה ומנהיגי החסי־דות, שהאירו בדורות האחרונים את שמי־האופל של הגולה — מי ישמור על ציוני קבריהם ואבני מצבותיהם, אשר חלקות האד־מה שמתחתיו ספגו נהרי־נחלי דמעות יהודיות?

אחד הקוראים — מר ב. בראון מירושלים, ת.ד. 6407 — המציא לנו שני צילומים מבית הקברות היהודי הישן בעיירה סאדיגורה, שנמצאת כיום בחלק רומניה שנספחה על־ידי ברית־המועצות.

בצילומים נראה מבנה חזק ועצום מביטון בצורת אוהל, שהוקם על חלקת הקבר של האדמו"ר מרוז'ין זצ"ל, אשר מנוחתו כבוד בסאדיגורה, ואשר בשדה קברות זה שוכנים עוד אחדים מגדולי האדמו"רים לבית רוז'ין.

בהשוואה למראה יתר המצבות שבבית עלמין זה, (כפי שזה משתקף בצילום שלמטה) מתק־בלות מידות ה„אוהל" החדש בהיקף עצום ובחוזק רב.

הדעה נותנת, שהאנשים שהתמסרו לתיקון הציון על קברי אדמו"רים לבית רוז'ין לא חסכו כסף ומאמצים על מנת להבטיח שלא בנקל יוכלו לפגוע באוהל „מזויין" (המדובר כמובן, בביטון מזויין) מסוג זה.

אנו פונים לכל מי שידוע לו יותר פרטים על אודות יזמה דחופה זו — להודיענו בהקדם, משום שזה ענין בעל חשיבות ציבורית וזה גם מאמץ לדוגמה ולמופת.

בהזדמנות זו נבקש אצל כל מי שיש ברשותו צילומים מקברי צדיקים ששוקמו בזמן האחרון בארצות־הדווי של אירופה המזרחית — שימציא לנו העתקי התצלומים לפרסומם בירחון. אנו סבורים שזו אחת הצורות היעילות להנצחת עברה וזכרה של יחדות אירופה.

מב"י

מסורת קדושה בקהלות ישראל שבמארוקו

יזמות הירחון לפרסם חומר תיעודי וצילומי במיוחד מחייהם וגדולתם של עדות המזרח, חשובה מבחינה ציבורית וחינוכית, וזה תורם לקירוב הלבבות בין יוצאי כל הגלויות.

במסגרת עבודתי החינוכית נקלעתי פעמים מספר לבתים „פשוטים" לכאורה, ואילו לאחר הכרות עם בני המשפחה נגלה ונפרש לפני במלוא זהרה מסורת יהודי המזרח, על מנהגיה ואורחותיה שבהרריי קודש יסודם.

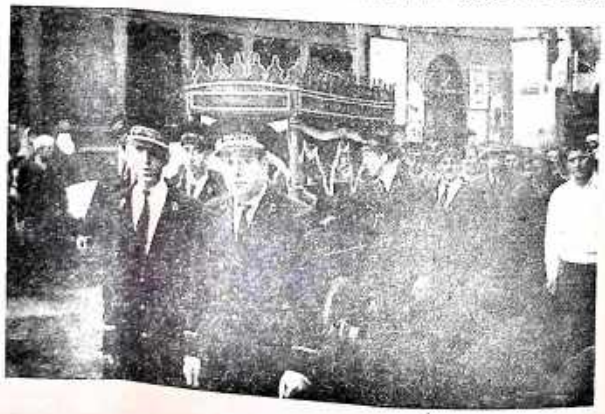

בתמונה המצורפת רואים אנו את הכבוד שחלקו לנפטר בקהלת פאס שב־מארוקו, בהלוויה רבת־משתתפים בחוצות עיר. בראש מסע־הלוויה צעדו אנשי חב־רה קדישא, וזה מעיד על יחס הכבוד שרחשו המוני בית ישראל לעושים במלא־כת קודש זו.

הראשון משמאל — הוא מר עמרם בן־שמחון, מיקירי „קרית שמונה" שב־רשותו האדיבה מועברת תמונה זו אליכם. עם עלותו ארצה הביא עמו אוצר תמו־נות נדיר בנושא כבוד המת וגם כאן הצטרף לחברה קדישא שלא על מנת לקבל פרס.

בכך המשיך בדרכי אביו שהיה מנכ־בדי הקהלה וטראשי החברה קדישא, ואף לחצר מלך מארוקו הגיע ומעל שם גדולות עבור בני עמו במסגרת תפקידו כיועץ לענייני יהודים.

יש לציין כי זה עתה נתפרו ביזמתו לאנשי הח"ק בקרית שמונה — תלבושות בהתאם לתמונה הנ"ל.

יעקב ליכטנשטיין
פתח־תקוה

דרור מכתבים

כמה המציצה את אור התורה בעולם

לעורך בית יעקב. שלום וברכה.

בהזכירו את הירחון לא אוכל ל־כלוא את רוחי מבלי להצהיר שהנהו מבלי הפרה בטח רוחנית בדרגה עילאה, שהיהדות הנאמנה ברוכה בה. אין ספק שהירחון בתוכנו העשיר, ב־מגוון הנאה והבהיר ובכושר של הסברה מופלאה. מצודד נפשות רבות לעדכי ההיהדות המורתית ולכל קודשי ישראל.

כאיש אשר הקדיש את מיטב כוחו־ היו ואת מרבית שנותיו בייסוד רשת מסחרית של מוסדות חינוך על מטרת הקדש בעיר הגדולה לאלקים שיקא־גו — הנני יודע להעריך היטב את ההרוטה שאין גבול לרום עדיפה אשר מוסדות החינוך של בית יעקב הר־ירחון בית יעקב תורמים להרמת קרן התורה וקדישי בארץ ובחוצלה.

הרב מנחם בן ציון זקס

שיקאגו

כיצד מחדיירים עריבים רוחניים?

לכבוד מערכת ירחון „בית יעקב"

בתור מי שעיסקה לבשמת „בית־יעקב" הן בחגיגה בעבר, והן כמדרה בתחה. הנני מרגישה צורך נפשי לי־הביע על מכתב אלמוני שהגיע אל ביתי ובודאי אל בתים רבים ממנויי הירחון.

מעבודו של ירחון „בית יעקב" רצי־ני ומכובד. הקפדתו אינו צריכות לראיה.

בראנוני רק לציין. שבעורת הירחון הצלחתי לחדיר לחדרעתן של תלי־מידות את מצחי קדוש חשם ומסי־רות הנשם המופלאה שנתגלו בחקר־פת הסוגה.

עובדות עם שמות ומרמים מדוייקים. המגנות כל־כך מרגשות. קסנים הי־מדרים מלב אל לב של הערוד הנפ־לא של קודש חשם — אלה דברים שאיפשרו לי לתת להלמידותי בעיי־רות־המרמות מוקנים ידיעות של הקפדת הסוגה האומנה. ואיפשרו לי להדיר בליבן אהבת התורה. וללמדן מוסר השכל באופן מעשי לגבי מסי־רות נפש של יהודי לקיום מצוות הבורא. ועוד בראנוני להדגיש את הרומתם החיובית של המדדים על „בדולי הדרות הזמרה", התיאדרים. ד־תסוגות. המסיימים הרבה מאוד ב־עבודה החצונית אצל יוצאי עדות המזרח.

ב. לוריא

בני־ברק

דוגמה ומופת לסערות הרדית

למערכת „בית יעקב", ירושלים.

בכל פעם שאני מקבל את „בית יעקב" אני מתענג על הוכנו המשובה ובצורתו הנאה. בגליון האחרון ראיתי לשבח ובצורתו של המופר דוד זריצ־לי — „שוחרות של אמת", שהיא מגינה מסרוחות שכל בתאון מסרוחי יכול להתברר בה, ובצורה עתירה רגש ביטוי מיוחדה לשבח דוגמא לכתי־בה מסרוחית־הדדית.

כן בראנוני לציין את מאמרו של משה מראנר „במלאת 300 שנה ל־מעצמת הנוסם של אמריקה". אשר מראר כיד זה המובה עליו. בתענוגו המרוחד. את „ניצני המנסה הרוחנית במציאות האמריקאית". כאן חוברו יחדיו רגש פיוטי. מבט חד ומחקר מעמיק על התחיתה של יהדות התורה באמריקה. בניגוד לקילות הנבאים ה־נשמעים מעל כל הבמות הציבוריות של „התבוללות ומסיגה מחלכת של הקיבוץ היהודי באה"ב". זהו מאמר מהנה. מעודד ומאלף על „הרשגנות התחיונית הרוחנית" של הדות ה־תורה.

ייסר כותם של מוסדי „בית יעקב"!

דרור מכתבים

מנגה כתיבתי אליכם להעיר על מכתב של אחד הקוראים מירושלים. המתלונן על שמזכירים בעדר „מעי־נות הנגמת" את „הראיה בספר המיר־נוך". אני רוצה להמנות את הקורא הנכבד ל„ספר המינוך" מחברות הרב חיים דוב שעועל (הנאמן מוסד הרב קוק, ירושלים), שם בסבוא לספר דן המהדיר בסוגיא זו. והוא אמנם סס־כם שהפוסק הידוע הראיה. ר' אהרן בן יוסף הלוי בעל „בדק הבית" לא חיבר את „ספר המינוך". ואלה דבריו: „אך בנספסוף על הכתובת שבשער הספר במהדורה הראשונה בויניציאה (בשנת ה' רס"ג) כאל עדות יפנה ר־נאמנה, יוכדר לנו שמחבר „ספר ה־מינוך" היה הרב רבי אהרן הלוי־. כלומר ראיה שני שאינגו זחת עם הראיה בעל „בדק הבית". לפי זה אפשר להסיק בחוב בטענות הנ־צח" — „הראיה בספר המינוך".

בכבוד ובברכה

דוד יבנאיאלי

חיפה. רחוב נורדיא 22. קרית אליעזר

מסבים לחגיגות בקרית צאנז

למערכת הנכבדה!

ברצוני להביע את דעתי כי על יד־ חון בית יעקב לא לסמוך על מאמרי הכוכב בחדי תיהדות החרדית שאירע לאחרונה בקרית קרית צאנז ב־נתניה. נפתח שם בית הרפלים הרבי־ הראשון ביחוד הדתי שזה מאורע חיסטורי ראשון במעלה.

המאורע נחגג ביומא דהילולא של רבינו הקי בעל „דברי חיים" מצאנז. ותיהה התוצרות גדולה בקרי־הגו. אלפי אנשים התאספו לסעודת המצוה לכבוד ההילולא ולכבוד „סיום־הס־ה־ה־ה־ה" הנלמד ביומהו של האדמו־ר מקלוזנבורג.

במסגרת זו נחגג גם סלאם 50 שנה לקרית צאנז. חושבני שבכמאון הרבי־ אי אפשר לדלג על מאורעות חסו־ בים אלו שאלפי אנשים קמודים ודר־ בוקים בה.

חנה הרשקוביין

קרית צאנז, נתניה

„את אחי אנכי מבקש"

לכבוד מערכת בית יעקב.

בירחון „בית יעקב" (גליון 189-190) בדף הסמדרים „עמרים נעשה בר מצוה" — נזכר שמה של הגברת בלומה אבוביץ ע"ה.

אני בתו של הרב ר' מאיר אבוביץ ז"ל. שהיה אביר ובתברוק עד מסוף הדרבנה. ואני הנסם היחידה מסס־ סחת אבוביץ שנשארה לפליטה. ואס־ שר שיש עוד שיריים מסמסחתנו. בבקשה אם יודעה לכם כתובת מס־ סחת אבוביץ — אני להודיעני את הכתובה. כי אפשר שהם גם קרובי משפחתי.

אנחנו מביעים תודה בצד הירחון. שהוא מפרץ אוד תורתנו הקדושה על כל הנעשה ביסוד. ומפשס עידוד לכל היהדות הדתית. חזקו ואמצו.

פינא רחל אבוביץ־זומרמן

הדים

למערכת ירחון „בית יעקב".

אנו נהנים מאד מהירחון וסוצאים בו חומן רב ונפשיר.

בלה פרנקל (פוטש)

מלבורן, אוסטרליה

*

כבי מערכת הירחון „בית יעקב" בעיה"ק ירושלים.

אנו שמחים מאוד לקרוא את היר־ חון, המלא על כל גדותיו במאמרים הסמיימים הרבה לתקותנו כי נצה ישראל לא ישקר ונזכה לראות בנחמת ציון וירושלים ב"ב א"ס.

אחד מקוראי הירחון בחמידות ר' בשביעת רצון.

בנימין אליעזר שרייבר

וינה, אוסטריא

*

עלי להביע את הערכתי לרשת ה־ ירחון ולחומן הכתבות. אשר כולם תורמים רבות להרוק האמונה ברוח־ זת שכו בלבול המוחין רב מאד. ריש צורך בזריקות שיאיר את דרכינו במחשכים. הדבר היחידי שספריע לי — ההתפלספות עם קוראים שתוכן הכתבות אינו לרוחם. מי שאינו שלם עם כתבה מסריעה רשותו להרגיש כן. ואי אפשר להשביע את רצון כל הקוראים.

אני איישה נהנת מאד מעתונכם. חזקו ואמצו הנשיבו בדרככם!

יהודית הולר

רח הבסק 13. בני ברק

לכתוב על גילוי השכוכה — זו חובה ציבורית

משכח אני את הירחון שמגיע „בסת הוסיעיה" לקוראים. גם לתקוף אל־ בקר באופן הכי־קשה את מה שכתוב בירחון. אני חושב שזה טוב ומחנך. אחד הענינים. שהירחון מטפח. כך נדמה לי. קשור במחלקי השמועה. אז בהלכי־רות לשוב אל המקורות. לא אחתיר. שהענין קרוב ללבי. אולי מעמם שגם אני אחד מאלה (המתרבעים ליהדות בשטך הענים ה־ אחרונגה).

עבורי היה חיתוך גדול. כשקראתי בעתון „מעריבי שיחה שם נכתב של בן־עוריון. רייב בן־אליעזר. שהודיע שנעשה יהודי דתי. סניף תפילין. שומר שבת כשרות. הולך לבית־ הכנסת ובתן חינוך יהודי דתי לילדים שלו.

הסכא שלי. בן־עוריון היה מתנגד לכך — אסר. זה נבדו הראשון של בן־עוריון. ויודעים לכם כתובת מס־ שמשמש בסמיכבדנים (כינוי לכתיבה) כזה: ס.מ. יריב (מכא של יריב).

נזכרתי שקוראים אחדים שענו לפני זמן „נגד המוסר מעה מראנר, על ש־ תוא כתב ברכה זו. שגם הנכרים של בן־גוריון יהיו בין החוזרים בתשובה. ובכלל. מבקרים קרצוניים עושים ל־ לעג את כל הכתיבה על „ניצוצות של קדושה" אצל החילונים. אני יכול להבטיח לכם. מנסיוני האיפי (מס־ היתקלות בבעלי־תשובה אמתיים ה־ מתרבים בארץ) שמה שאתם כותבים זוהי המציאות הנותנת עידוד ותקוה גדולה. אלה המבקרים לא יודעים. כנראה. מה שמתרחש בכל שכבות הציבוריות הישראלית.

להקוד, לכתוב על בילוי התשובה — לפי דעתי זו חובה ציבורית.

„איש עיר הכרמלי"

(תשם שפור במערכת)

ברסלאו — הקהלה השלישית בגודלה בגרמניה

למערכת ירחון בית יעקב

כליד העיר ברסלאו (המולנים קוד־ אים לה: וורצלב) מצאתי סיפוק שלבור הקהלה הקדושה כתבה מ־ יוחדת ביותר (מספר 194/95). כמה עניינים רשמתי במסירת קורות ה־ קהלה. ואבקש לתקן מה שאפשר. ויתכן שבראי לספר יותר באריכות על קורות הקהלה ורבניה. שפני ש־ ברסלאו נחשבה הקהלה השלישית בגודלה בגרמניה. הראשונה — היתה ברלין. השניה — פראנקפרט.

ברסלאו לא היתה קהלה אור־ תודוקסית נפרדת בכל זאת חלק ניכר מתושבי העיר היהודים היו אורת־ דוקסים. בגין בית הכנסת הענתיק (המשמש בגליון) לא נהרס. הבנין נמצא בין בתים צעירים. והנאצים מחדי שהרס בית־הכנסת יזיק לבנ־ ינים המסוכים. לבית־כנסת חשתיק קראו בשם פחד: „שטורך־פינאגוגה". בגמן קדום הוא זה. כנראה. שם הרחוב. פשום שהגרמנים נתנו להם פימנים כדוגמה „צום רושהגן שילד" (רושהשילה) בפראנקפרט („שטורך" — זו חסיתה בגרמנית).

במיוחד צריך לתקן את הטעות אחדות דיהרגמנים. בכתבה נכלל בית־ הקברות הישן של דיהרגמנים בתחומי ברסלאו. וזה לא נכון. דיהרגמנים — זו עיירה בארוד שליות התחתית. ר' היא שכנת בפרחק כשרגים קלא"ר מהעיר הגדולה ברסלאו. לפני כמה דורות היתה שם קהלה יהודית מפר־ לה. ובכל ארץ אשכנז היה נמלץ הש"ם שגרשם בדיהרגמנרים. עוד לפני כ־150 שנה גרשם הש"ם. אך בעשרות השנים האחרונות דעכה קה־ לה זו. ונתרוקנה כליל מיהודים.

זכר אני. שסיפרו בברסלאו. שעל פי מלחמת־עולם הראשונה בשנת הרע"ג (1913) נסמר שם היהודי ה־ אחרון.

בקיצור ארשה לי להעלות את ה־ רעון. שכדאי אולי להקדיש סקירה משלמה לקהלת ברסלאו.

ד"ר דניאל פרנקל

ירושלים. אליסנס 3

איכן הן „הכותבות לירחון בית יעקב?

למערכת בית יעקב. שלום רב

כקורא ויריד הירחון ארשה לי ל־ הביע בקודה בעודה הטובה ועק־ רונית. הרי הטם. בית יעקב" שמס־ שוהו כל כך ברורה לבני תקופתנו (המסמעות — להגך בנות ישראל ברוח ישראל מבא) מצוקה לחייב גם לגן ולכתה א'. לא היתה כל אפשרות לסעיב מורה שתחנך את הבנות ברוח „בית יעקב". אז התגברנו בזאת שלקחנו על עצמנו לחנך ברוח ההודות שהי־ בודות צעירות מצמח. וזן. לפני את המסעות תוך כדי עבודה בבית־הספר שלנו.

„בעבור שנה עברנו לדירה בת 5-6 חדרים. ומספר התלמידות הגיע לחמישים ומעלה. אלו היו ברובן הלמידות שהלכו מקודם לבתי־ספר חפשיים. ההצלחה החינוכית היתה למעלה מן המסמר. לאחר שבתי־ספרים עברנו לשכונה „אחתי". אשר שם קיים כל הזם מניף של „בית יעקב" המרכזי בטבריה. וכך זכינו להמשיך מורה עובות ומצליחות שהתחנכו בעצמן בבית־ ספר שלנו.

הקושי הכי גדול היה — שלא היה לנו ספרי־לימוד. עד שזכינו לראות בדפוס את ספרי „לדותני". למני כן הכשמנו בספרים להתחילים שהושינו בגרמניה לליסוד לשון־הקודש: „אותה זו תדבר". „אורה ושמחה" ועוד כאלה.

על הכתוב

יצחק מתתי' לוריא

אנו מוכנים לצלם את החומר ש־ שלח וללהחזירו ללא ריחוי.

עפם של מוסרי הכוכב יצויין עם פרטום הדברים.

מאיר הילדסהיימר

רח' יואל 15. בני ברק

מכתבים המוסגים על כתובת הקוראים

למערכת בית יעקב ירושלים

רציתי לדעת. אם אפשר להגיע המקם של המיגנים ליידים של מפרו של הרב מנחם אקשטיין:

מברא לתורת המחברות

(הנאר נפש להסנת המחברות)

שיבא לאור מעעם מערכת „בית יעקב" כלודו. פליון. בשנת הרצ"ו.

בחודה

מרדכי שילר

מכון „אור שמח" נבעת עדת הערה

אנו מעבירים את הבקשה לציבור הכתובת דלמלן.

סבריא מבקשת תשומת־לב — סימנים מעודדים ראשונים

לכבוד עורך „בית יעקב"

שמחתי מאד מהכתוב על סבריא. כי לא זכתה סבריא עד כה שתיזכר לטובה. ובראנוני להגיד. במה שמדבר בגוהן העובדה הזוהרת בעיבנו. כאילו זו מכה שנמחה מאליה.

כי הנה סיבת הפזצה מסריסה בעדרש רבה (איכה): „הנו ר' שמעון יום ראיה בארץ ישראל עירות נלמלין מקומנו. דע לך בשביל שלא המזיקו בשבר מזסריס".

והו מנס המצב בסבריא. תהרשה לעובדה היא:

(א) להקים קרית הדרית בעיר. כי כל אחד דואג בצד חיעוך בניו שלמני הטיאות. הוא רבה לכן ראינו ברחובות. אשר הרב שמחה קוק. מאר עלתה על. כם הרבנות סם. בראש דאנגרי היתה זאת להקים סם קרית הדרית.

(ב) שהיהודי בית יעקב ישרמם מאמרים המעלים את כבודה של סבריא בעיני הקוראים ואניה אני המתחיל.

מגלגלים זכות ע"י זכאי. הרב ר' אלי סטיפנסקי מנהל מתיבתא דרבי יוחנן. שזכה להעביר כולל של עשרים אברכים מצוינים העוסקים בתורה בעיר"ם כולם בלילה והבטיחו אביו תוסס של תורה ויר"ם ובל מבקש ה' בא מיר"ם כולם בלילה. גם ישיבת אור תורה שיעודה כולל של עשרה אברכים. ואחרתם לאורם. גם ישיבת שקמה כולל.

אבל לא בזה יצאנו ידי חובתינו כלפי הכוכב. אלא הוא כתנת מפנדקיות" שאם מקומות אחרים נמצאים שם כתיים למאות ואלפים על אחת כ"כ עיר סבריא אשר אורחת מלא תורה מיטות תנאים ואמוראים ומיטי תלמידי בעש"ם ובל"ש. —

על התאלבמויות להגיל את בנות חדור החרש אצל הרישוב הרישן

מיטרנו הנכבד הרב אהרן מוסקוביץ הגביר בהרבה הרחש מאמרא אריש. יצחק מתתי לוריא ז"ל. שנסמר זה עתה. ובאמרת פרטים מאלסים על הלחב־ רשת חינוכית „בית יעקב".

מתוך האמרת הזאת ראיים בפוחד להמשיק קטעים אלה:

„בסבריה הלמנו להקים בתי־ספר לבנות „בית יעקב" עוד בשנת הרש"ד. לגן ולכתה א'. לא היתה כל אפשרות לסעיב מורה שתחנך את הבנות ברוח „בית יעקב". אז התגברנו בזאת שלקחנו על עצמנו לחנך ברוח ההודות שהי־ בודות צעירות מצמח. וזן. לפני את המסעות תוך כדי עבודה בבית־הספר שלנו.

„בעבור שנה עברנו לדירה בת 5-6 חדרים. ומספר התלמידות הגיע לחמישים ומעלה. אלו היו ברובן הלמידות שהלכו מקודם לבתי־ספר חפשיים. ההצלחה החינוכית היתה למעלה מן המסמר. לאחר שבתי־ספרים עברנו לשכונה „אחתי". אשר שם קיים כל הזם מניף של „בית יעקב" המרכזי בטבריה. וכך זכינו להמשיך מורה עובות ומצליחות שהתחנכו בעצמן בבית־ ספר שלנו.

הקושי הכי גדול היה — שלא היה לנו ספרי־לימוד. עד שזכינו לראות בדפוס את ספרי „לדותני". למני כן הכשמנו בספרים להתחילים שהושינו בגרמניה לליסוד לשון־הקודש: „אותה זו תדבר". „אורה ושמחה" ועוד כאלה.

על הכתוב

יצחק מתתי' לוריא

אנו מוכנים לצלם את החומר ש־ שלח וללהחזירו ללא ריחוי.

עפם של מוסרי הכוכב יצויין עם פרטום הדברים.

מאיר הילדסהיימר

רח' יואל 15. בני ברק

מבקשים המוסגים על כתובת הקוראים

למערכת בית יעקב ירושלים

רציתי לדעת. אם אפשר להגיע המקם של המיגנים ליידים של מפרו של הרב מנחם אקשטיין:

מברא לתורת המחברות

(הנאר נפש להסנת המחברות)

שיבא לאור מעעם מערכת „בית יעקב" כלודו. פליון. בשנת הרצ"ו.

בחודה

מרדכי שילר

מכון „אור שמח" נבעת עדת הערה

אנו מעבירים את הבקשה לציבור הכתובת דלמלן.

סבריא מבקשת תשומת־לב — סימנים מעודדים ראשונים

לכבוד עורך „בית יעקב"

שמחתי מאד מהכתוב על סבריא. כי לא זכתה סבריא עד כה שתיזכר לטובה. ובראנוני להגיד. במה שמדבר בגוהן העובדה הזוהרת בעיבנו. כאילו זו מכה שנמחה מאליה.

כי הנה סיבת הפזצה מסריסה בעדרש רבה (איכה): „הנו ר' שמעון יום ראיה בארץ ישראל עירות נלמלין מקומנו. דע לך בשביל שלא המזיקו בשבר מזסריס".

והו מנס המצב בסבריא. תהרשה לעובדה היא:

(א) להקים קרית הדרית בעיר. כי כל אחד דואג בצד חיעוך בניו שלמני הטיאות. הוא רבה לכן ראינו ברחובות. אשר הרב שמחה קוק. מאר עלתה על. כם הרבנות סם. בראש דאנגרי היתה זאת להקים סם קרית הדרית.

(ב) שהיהודי בית יעקב ישרמם מאמרים המעלים את כבודה של סבריא בעיני הקוראים ואניה אני המתחיל.

מגלגלים זכות ע"י זכאי. הרב ר' אלי סטיפנסקי מנהל מתיבתא דרבי יוחנן. שזכה להעביר כולל של עשרים אברכים מצוינים העוסקים בתורה בעיר"ם כולם בלילה והבטיחו אביו תוסס של תורה ויר"ם ובל מבקש ה' בא מיר"ם כולם בלילה. גם ישיבת אור תורה שיעודה כולל של עשרה אברכים. ואחרתם לאורם. גם ישיבת שקמה כולל.

אבל לא בזה יצאנו ידי חובתינו כלפי הכוכב. אלא הוא כתנת מפנדקיות" שאם מקומות אחרים נמצאים שם כתיים למאות ואלפים על אחת כ"כ עיר סבריא אשר אורחת מלא תורה מיטות תנאים ואמוראים ומיטי תלמידי בעש"ם ובל"ש. —

איכן הן „הכותבות לירחון בית יעקב?

למערכת בית יעקב. שלום רב

כקורא ויריד הירחון ארשה לי ל־ הביע בקודה בעודה הטובה ועק־ רונית. הרי הטם. בית יעקב" שמס־ שוהו כל כך ברורה לבני תקופתנו (המסמעות — להגך בנות ישראל ברוח ישראל מבא) צוקה לחייב גם לגן ולכתה א'. לא היתה כל אפשרות לסעיב מורה שתחנך את הבנות ברוח „בית יעקב". אז התגברנו בזאת שלקחנו על עצמנו לחנך ברוח ההודות שהי־ בודות צעירות מצמח. וזן. לפני את המסעות תוך כדי עבודה בבית־הספר שלנו.

„בעבור שנה עברנו לדירה בת 5-6 חדרים. ומספר התלמידות הגיע לחמישים ומעלה. אלו היו ברובן הלמידות שהלכו מקודם לבתי־ספר חפשיים. ההצלחה החינוכית היתה למעלה מן המסמר. לאחר שבתי־ספרים עברנו לשכונה „אחתי". אשר שם קיים כל הזם מניף של „בית יעקב" המרכזי בטבריה. וכך זכינו להמשיך מורה עובות ומצליחות שהתחנכו בעצמן בבית־ ספר שלנו.

הקושי הכי גדול היה — שלא היה לנו ספרי־לימוד. עד שזכינו לראות בדפוס את ספרי „לדותני". למני כן הכשמנו בספרים להתחילים שהושינו בגרמניה לליסוד לשון־הקודש: „אותה זו תדבר". „אורה ושמחה" ועוד כאלה.

על הכתוב

יצחק מתתי' לוריא

אנו מוכנים לצלם את החומר ש־ שלח וללהחזירו ללא ריחוי.

עפם של מוסרי הכוכב יצויין עם פרטום הדברים.

מאיר הילדסהיימר

רח' יואל 15. בני ברק

מבקשים המוסגים על כתובת הקוראים

למערכת בית יעקב ירושלים

רציתי לדעת. אם אפשר להגיע המקם של המיגנים ליידים של מפרו של הרב מנחם אקשטיין:

מברא לתורת המחברות

(הנאר נפש להסנת המחברות)

שיבא לאור מעעם מערכת „בית יעקב" כלודו. פליון. בשנת הרצ"ו.

בחודה

מרדכי שילר

מכון „אור שמח" נבעת עדת הערה

אנו מעבירים את הבקשה לציבור הכתובת דלמלן.

סבריא מבקשת תשומת־לב — סימנים מעודדים ראשונים

לכבוד עורך „בית יעקב"

שמחתי מאד מהכתוב על סבריא. כי לא זכתה סבריא עד כה שתיזכר לטובה. ובראנוני להגיד. במה שמדבר בגוהן העובדה הזוהרת בעיבנו. כאילו זו מכה שנמחה מאליה.

כי הנה סיבת הפזצה מסריסה בעדרש רבה (איכה): „הנו ר' שמעון יום ראיה בארץ ישראל עירות נלמלין מקומנו. דע לך בשביל שלא המזיקו בשבר מזסריס".

והו מנס המצב בסבריא. תהרשה לעובדה היא:

(א) להקים קרית הדרית בעיר. כי כל אחד דואג בצד חיעוך בניו שלמני הטיאות. הוא רבה לכן ראינו ברחובות. אשר הרב שמחה קוק. מאר עלתה על. כם הרבנות סם. בראש דאנגרי היתה זאת להקים סם קרית הדרית.

(ב) שהיהודי בית יעקב ישרמם מאמרים המעלים את כבודה של סבריא בעיני הקוראים ואניה אני המתחיל.

מגלגלים זכות ע"י זכאי. הרב ר' אלי סטיפנסקי מנהל מתיבתא דרבי יוחנן. שזכה להעביר כולל של עשרים אברכים מצוינים העוסקים בתורה בעיר"ם כולם בלילה והבטיחו אביו תוסס של תורה ויר"ם ובל מבקש ה' בא מיר"ם כולם בלילה. גם ישיבת אור תורה שיעודה כולל של עשרה אברכים. ואחרתם לאורם. גם ישיבת שקמה כולל.

אבל לא בזה יצאנו ידי חובתינו כלפי הכוכב. אלא הוא כתנת מפנדקיות" שאם מקומות אחרים נמצאים שם כתיים למאות ואלפים על אחת כ"כ עיר סבריא אשר אורחת מלא תורה מיטות תנאים ואמוראים ומיטי תלמידי בעש"ם ובל"ש. —

הקוראים. אולי יכול מישהו להגיע את עורתו. כי למערכת אין לצערנו המקום מהספר הנדרש.

*

לכי מערכת „בית יעקב" ירושלים

בגליון האחרון בנוסא „ויקרא ר' סמוראי" פסיע מכתב למערכת. ש־ כתב יהודי מחיפה (פינס) בשם חיים ישראל גרינשטאן — אבקש להודיעני את הכתובת שלו המדויקת.

להשובתכם המהירה הנני מצפה ב־ תודה מראש. בברכת התורה ובכבוד רב.

נתן אלי רוזס

רח' דמשק אליעזר 17

בני ברק ויזניץ

*

לירחון „בית יעקב"

הנידון: המצאת כתובת.

אודה מאד על שליחת מידע מסודס אודות הרב מרומזון מאה"ב — מרמים עליו נכתבו באחד מגליונות של השנה הקודמת (תשל"ה — 1975). המידע נחוץ לי בגין היותי קרוב משפחתה. כפי הנראה.

בתודה מראש יצחק מימון

לזכרו של שריר השואה שהתמסר למען קדישי ישראל

למערכת ירחון „בית יעקב".

הריני לציין. שהצילוה של ישיבת „נצח ישראל" שנרסם בירחון — גם עא גם בבית־הוה". מכיון שאחד מ־ מיסדי הישיבה — הרב אהרן אליהו גר ז"ל (הוא נראה במרכז התמונה. מימין). הוא דוד לאבי נ"י.

הרב אהרן אליהו סבל רבות לי הצלה ילדי ישראל בשנות השואה. הן בסובן רוחני והן בסובן גשמי. שעשתי מיסורים מרובים על מעלה בשנות השואה וגם בתקופה שלאחר השואה. כל אלה שהכירוהו ראו בו יהודי נעלה שססר את עצמו על קי־ דוש שם שמים.

הוא נספר ברסי ימיו מהתקפת־לב.

אבקשכם מאד לפרסם שורות ספר־ רות אלו לזכרו.

שרה ביינברך

לבית בורזיקובסקי

הרב לוי יצחק 9. בני־ברק

להאיר את המאורעות עליפי השקפת היהדות

כתבו ותיק באגודת ישראל נתנה אני סקראה בכל הבטאונים של ה־ הנעה. מזה שנים אני מגיה על כל הפרסומים המשובים. בלשון־קודש. אידיש ואנגלית. אחד הירידשים של „בית יעקב". שמאיר את הענינים ה־ פוליטיים המוסמים עליפי הסקפת היהדות. זה נעשה בשיטתיות. רוח מביא ברכה בדולה לחינוך תורני ו־ למחנכים תדרנים.

תגיל אמרו: „אין מוריון אלא לם־ ורדיך". מבוקשי מהמערכת לשים עין ולב לכל המתרחש בפדינה המסמת לבנון. הרצינות. הריעות. הסנאה הנוראה אל הערבים. המפלה המה־ מירה של ארגוני „הטרוריסטים".

כקוראא המידי אני יודע שלמפרי הירחון יש גישה הבהותית לכל המ־ אורעות. אבקש לחאיר את כל הרבי־ רים. שמסתיים את זחר האמונה.

שלום־דוד שדה־שושן (רוזנפלד)

באזל. שוויץ

אשנב לעמיתיך

בטאון תלמידות סמינר בית־יעקב חיפה

הצלחה במבחן

היא הודקסה. הצלחה סבר נבון הוריד על פניה ההילה לציין במבחן שלפניה. השאלות היו נראות לה זרות. בהתבוננות לשמה פרטי ללא רישום. היא הביטה בהן צדיון במבט הנכון על הפנים ונסתה להרהר ול־ברר. על מה הן שואלות. על איזה חומר, האם. כשנודע לה סופיה. ש־אינה יודעת לענות עליהן, פנתה אל השכנה לבקש מתת.

מישהו לה בצעה ושלמה בשקט: „אחד!" השכנה. בציחנות מפליאה. הביטה לה את הדף. שכבר מלאה בתשובות. העיקר שהחיה בשקט — כך חשבה הסיטה לעסוק במבחן. חברותה — כשהדף לפניה — החלה להתחיל מלה במלה. וכדי שלא יראה. חלילה. שאין זה מבחנה. שמה פרי־קים במקומות אחרים. נקרוזה. מיטני קריאה הכרוכה. הדף התמלא... הרגשה ספוק מלאה את לבה. „גם בלי ללמד אפשר להצליח!" הרהרה והסיטה להעזיק במרץ.

הריטה ראשה. המורה הביטה בה מתם כך במבט מסוגעם. שוב העלתה הנבחנת אוהו סבר נבון על פניה. מצאה את העפרון והסיטה עצמה כחושבה. המורה הסיטה במבטה הלי־אה. בהנדנה מבנית מתחה חברתנו את הכנה ראשה ונתנה ל„פוגרי" לשל ולבטות את צינה. עבשיו יכלה לע־בור בשקט ובלי שאותה מורה. ה־עומדת נגוה של הקרורה. הראה. לאיזה כוון שולות צינה. ישוב הדר כואבת מהמאמץ. והרגש ריק מסוד שבוה ומרגוהרי צרק.

...והרה לה עוד שאלה אחת קטנה. רק בה שתי שורות. אולם שכנתה צדיון לא הסיטה לגמרה. מבלי משים הלה מזמזמת לעצמה: „איך לפני לוה. מאין יבוא עזרי, ואז. בריוק ברגע שיכלה לקבל את התשובה המהאיטה. שלחה בה המחשבה כחריב חדה: „את עומדת לפחד לטורה מהבן הסבנון של חברתך ולקבל את האיון שלה". כלי לחכות הרא לקחת את מבחנה. קרעת אותו לחתיכות וזרקה אותו עמוק לפח.

ציונה בשנקטה של הפורה היה 0. אולם מבחן החיים שלה. מבחן האר־שיות שלה. עבר בהצלחה מלאה.

כתבה:
שרה טאובר / מ' כ'

הנצנוץ הקטן

חדשן... אפרלה.

עלטה עוטפת את כל אשר ביכלתה לעטף. מרגע לרגע היא הולכת וגדלה. הולכת ומאפילה. עבים כבדים ואפלים כתהום עמוקה מכסים את שמי־הכלה. פוטח־אשים קודרת. בקיולים. בברקים. ברוחות וברעמים מנסה האפילה הסתעדת לכבוש ולהכניע את הארא העומד בפינה — החוא המנסה להסתתר ולהתחבק מפניה. תלוה הנפחד והבהל! — מתאמץ להצמצם להיות כמעט בלתי נראה. באילו מנסה הארא להתמזג עם הקיר.

הוא כאילו מתעטף בסדינו של עוז ורצון להגן על עצמו מפני התקפת העלטה. והיא — בכפיפה קצה מתנפלת עליו. שואפת לחדור לתוך תוכו. לכבוש את נשמתו. להחריש את יישותו.

והחוא — למעט הוא נכנע.

אבל — לא!

לפתע בוקע אל מולו מאריפים איר קטנטן. המנצנץ בענות בתוך החשיכה הגדולה. המנצנץ בחמימות לעבר הוא שכמעט ונכבל. והחוא — כולו מלאה. הוא מסתכל באור הקטן. המבריק באומץ רוח את האופל הגדול והנורא. מסתכל בו ומתאושש. מתעודד. מעגל האור הולך וגדל. הולך ומתרחב. כך מרגיש הוא. כי האיר מגרש את החשיכה האיומה. והאור הולך וחזק מיום ליום. בכל יום מתוכפים אליו מצנצנים חדשים הנחוצים לו בעבודתו. עבודת הקודש.

לא! לא תצליח החשיכה לגנוב את האור!

מובה זה חחדש. כי האפילה תוכל לגנוב ולכבוש את העולם. לא! הנצנוץ הקטן מתוך האור הנצחי. אור הנפש. הנרות המאירים. הם המנצחים נצנוץ זה המנצנץ בבטחון בתוך החשיכה האפילה מסביב. נצנוץ זה מופו לגנבה!

כוה הוא הצו האלקי:

„ויאמר אלקים יהי אור — ויהי אור!"

ואדם. שהצליח להשתלט בתוך מעגל האור הנצחי. שהצליח להדבק לאבוקות הדולקות. יודע. אם הן קטנות. וכמעט בלתי־נראות. הן בכל זאת קיימות. ואין להתנגד עליהן. הן המחממות את כל המסתתפים באורן. והן מגיעות עדי כל המבקשים אותן!

ברכה קוסטניר / י"א

„הרואה את ?"

שקעתי ביאוש. התהרבלתי בשמיכה והחלתי זרם של דמעות. לפתרת ב־בוקר ניסו כל הבנות לנחמני. אך ללא הועיל... הן ירדו לסעד. ואני נשענתי על ארון החלון צופה כתן. ראיתי אותן עולות אחת אחת לפי־שאת. ועם כל הדמת רגל חשתי. שמשהו בלבי נקרע. שאיזו אצבע סמויה צובטת שם עמוק ומחיתרה כאבים נוראים. חשתי. כאילו עשן סמוך ואפור מקוף את לבי — מצב רוחי היה קודר.

שעות הערב התקרבו — כל היום הייתי מסוגרת. כעסתי על עצמי ועל המחלה. על הכל — העולם היה נראה לי כה שחור. מה נורא... לפתע. שמעתי גלגלים מתגרגרים. קולותיהם בשרו את התקרבותם של רחל. ויא. פתחה את הדלת ומצאתני עומדת אל מול החלון ומקנחת את עיני. הייתי בוכיה.

„מה לך?" — שאלתני.

הפניתי אליה את מבטי. עיני נחו על רבלית — ואז סביתי אליה בש־אלה: „איך את יכולה? — הרי את אף פעם אינך נרגנת. ואני רק פעם אחת. וכבר קשה לי כל־כך רחל! איך את יכולה לשאת הכל? איך?"

רחל לא השיבה. היא הוציאה ידה אל קופסת הבפרודים. אשר היתה מונחת על אחד השולחנות. הליקה וכבתה אחדים. לפתע בלבלת את פנאה בחירות למען אחד הקירות וכבתה את האור.

היא נשארה בשתיקתה. לא הוציאה הנה מפיה. רק לקחה נפרור נוסף והדליקה אותו. אור המים התפשט על פני החדר.

„הרואה את?" — שאלתני רחל — „קודם. כשהחדר היה מואר. לא חשת בכלל. שהדלקתי נפרור. כעת — דוקא כעת. כאשר חשוך מסביב. יש ערך עצום לאורי". והיא הוסיפה: „אלו לא היה הקב"ה מביא אפלות. צרות על בני אדם. לא היינו יודעים. על מה יש להודות... ובמה יש לש־מוח".

הסכלתי מבטי ושתקתי.

הרגשתי. שנכשלתי בחשקפתי של החיים. שלא ידעתי למצוא את הטוב הטמון בהם. ואילו את רחל ראיתי כמנצחת — ראיתי את גישתה לחיים. ודק כעת הבנתי. רק כעת הבנתי את מקור אושרה.

שמעה וכתבה:
חנה פרידמן / י"ב

בת קיבוץ חיפשה צדק ויושר ומצאה אור האמונה

-וכך היא מדובבת את אשר על לבה

(מתוך שיחה מאלפת עם תלמידות סמינר בית יעקב בחיפה)

הייתי כזאת רוזנה. רציתי ריבה בחוד הלבן. הייתי בוכה שעות. אך לא נתנו לי. רציתי בכל לבי. לא ויתרתי. הסכמתי לבנות אך לא קבלתי. כי בקבוץ היו כולם שוים. עצמי כ"כ. נוסף על כך גיליתי גם בקבוץ עצמו את חוסר המיון. ראי־תי. שיכנס כל מיני פסיפס: כאלו שנותנים את עצמם. אך יש גם שמי פים לא ישרים. לא מיסמיים. כאלה שאינם מערימים דוקא את מי שמתי מסר לחברה. לא התחשבו בצרכים שלנו. נתנו לנו לעבוד בלי לשים לב לתכונותינו. והיתה חסרה מאד הפרטיות. לפעל. חסרה לי מאד פינה משלי. חסרו לי „ההוריים". (בשי־לדותה של עדה קראו לוודים בשפות היחס הפרטיים). הרגשת האמהות. ולאם לאם החתוקה בי ההברה. ש־הקבוץ. זה לא זה". ראיתי. שדברים רבים התחילו להסתנות. בסמוך הסקו. שנעדרתי מן הקבוץ: התחילו לקרוא בבר „אבא. אמא". הילדים התחילו שבלים יותר בבית הוריהם. „עקרון השמרד". שעליו להיות חמיד שמח וחזק. התבטל. רצוד.

הארדאלים. שאנו בשעתנו לחמנו בעבורם — נמרנו. ראיתי. שדברים משתנים. דעות משתנות. קראים לזה כסם אלגנטי: „נמיטות". אך בעצם זהו שינוי לפי האופנה. לפי מצבי הרוח. לפי שרירות לבו של המזכיר המאיב לנו מאד. שנתנו את הסמית נעזרינו לדבר בלתי יציב.

אחרי תקופת ליפוד מוזיקה ב־„אורנים" הוץ פגישות עם מיסמיים חדשים. דעות חדשות. נמלא בי ה־חדשים. לעזוב את הקבוץ. אבי לא הבין אותי. וגם לא אחרים. הם נסו לחפש לכך מיבות נפשיות. אישיות. „לא" עניתי. „מדע?" — שאל. — „כי זה לא יפה". „אם כך. המיפי לוקטות. „לפת זה לא יפה?" — „מפש שזה לא אנושי. לא חברתי.

הקבוץ — והסיפור הוא מפוקפק לי מדי. לעומתנו היו ה„אנוראסיסים" ד המשתמטים למיניהם מרוצים חמים לעצמם... אז החלטתי לחשוב. שאולי זה לא מוצדק. שאני „נתונה" מ־

חייל מן השורה שהזעיק את הרמטכ"ל - ונענה

התכתבות מאלפת בענין נסים וכן בעניני פריצת גדרי הצניעות - המוכיחה שצריך למחות!

קורא נכבד של ירחוננו שהנו חייל בצה"ל המציא לנו העתקים מדוייקים של חילופי־מכתבים שהיו לו עם הרמטכ"ל, רב־אלוף מוטה גור בשני נושאים חיוניים, אם כי בעלי אופי שונה:

הנושא הראשון — מתייחס לתופעת הנסים, או בהדעה מלאה: חיזונות שהם מחוץ לדרך הטבע ושכולם נאלצים להכיר שהם ממש בחינת „נס מן השמים", במלחמות ישראל על קיומה ועל עתידה של מדינת ישראל (ואם כי התכתבות זו היא מלפני שנתיים — יש לה ערך ציבורי).

הנושא השני — זה ענין יותר מוגבל והמשקף יותר את „הוי החייס" ביחידות צה"ל. אך לצערנו ולבושתנו לעתים תושף מראות וגעים אשר צריך להגדיר אותם „ומקולקלים שבהם", כלומר לפי דוגמת המציאות של חומים שפלים שבאומות העולם השקועים במעמקי תועבה.

אנו מפרסמים את נוסחת ההתכתבות בשני הענינים כי יש לקח בכל מה שנאמר הן בהשמעת דברי המראה (ועל כך הזהירו חז"ל: „מי שיש בידו למחות ואינו מוחה") והן בדברי ההסבר ואפילו התבטאות של הגורמים הראשיים בצה"ל.

לכבוד הרמטכ"ל
רב־אלוף מרדכי גור.

בראיון לחבע במנין בחייל מן ה' שורה, את הודעותיה מתחבטאותך בבניסתך לתפקיד רם כרמטכ"ל של צבא ישראל: „שלא היו נסים במל' חמת יום הכפורים" (מן העתונות).

א. הרי היית בחריל ולא הסתתפת בקרבות ולא סקרת עליהם. ואיך אפ' שד להכחיש את כל מה שראו עינינו הן בבליטה הן בהתקפה? אגב, הרי' מן במלחמה זו בחזית הדרום וגם ב' מלחמת ששת הימים, והיילים רבים שלא הוכנו על ברכי ההדות ואין להם הכרה דתית הגיעו למסקנה, שיש הקנאה עליונה שמקרה וראו נסים נפלאים ובסרם לאור המחדלים שהיו: „ולולי השם שהי' לנו אזי חיים בלעונו".

ב. רב־אלוף דוד אלעזר בזמנו, אמר: „שלא היו נסים במלחמת ששת הימים". ומה זאת בסוגי, שצוב את הצבא בנעמת נסים כה גדולה. ובאי' דך הרמטכ"ל, יצחק רבין אסר בזמ' נו: „מאת השם היתה זאת היא נפ' לאת בעיניינו" — וזכה לגדולה וסכו' קר כראש ממשלה.

עד מתי נתכחש לאלקינו ולאמונ' תנו לתבריחים לשאת את שם אלקינו בפינו?

ג. ישנם חיילים רבים ואחרונים מאמינים, אפשר היה להסגע מהצה' רה זו. על מנת שלא לפגוע ברגשי תיהם ולהתחשב בהם. ודעתה האמ' רת: שלא כל מה שחושבים אומרים...

ד. אינו בא חלילה, לקנטר אלא להביע את צערי על המצב הרוחני כו שרחי צבאנו. מהגדול עד לקטן. השם יתברך יערה רוחו עלינו מפרום וגת' זור בתשובה שלמה ונזכה לגאולה אמתית ויתקיים בנו מקרא שכתוב. „לא בחיל ולא בכח כי אם ברוחי אמר ה'". נא השובתו בנרון

בכבוד רב
אברהם בן־טוב מ/415717
בני־ברק, רחי בית שמאי 18

הרי השובת הרמטכ"ל (בכתב ידו):
ליידידי אברהם בן־טוב

שלו' רב וברכות

קבלתי את מכתבך ומתוך שהבנתי מתוכו שאתה רוצה במובן ישראל הרי לפניך מספר מלות הסבר:

לצערי ציטטו בעתונות רק קטע מדברי. המשך מדבר על ההכנות למלחמה הסגנות והרעוון בצה"ל. האמונה ביעודו בישראל ובמסירות ה' מלחמה.

לא נכנסתי לשאלה שאתה מעורר: שאלה הנס בלבד.

מוגיית „הנס" והתרחשותו — הנה כבדה ושלאת הכנים, ואין לי כל ספק שבתולדותינו היו, ובודאי עוד יהיו נסים שקורים בהמצה.

תפקידנו לעשות חלקנו, כי הכל צפוי והרשות נתונה. ציינתי, שצה"ל עשה רבות להתגבר על אויבי ובכך סיים ללא ספק להשגחה לעשות רצונה

ושוב מודה על מכתבך וכל טוב

מוטה — רמטכ"ל

לכבוד רמטכ"ל צבא ישראל
רא"ל מרדכי גור

בחייל מן השורה נקראתי למלו' אים, לשרת בצבא יחידי. אך לצערי הרב, התאכזבתי קשות. חיה קשה לי להאמין שאני נמצא במחנה יש' ראלי. פעליו יש צחי מיוחד. „הרי' מחנך קדוש, ולא יראה בך ערות דבר".

כמשרד ובחדר־מגורים התנוסמו תמונות־עירום. סרבתי לישון בחדר. ונאלצתי לישון לתקופה ארוכה ב' נשקיות, כי שם לשמחתי ולמולי הקי' רות היו סבביים (נקיים).

האם אין פקודת משכ"ל, האוסרת תמונות כאלו (הגי"ל)? ואם אין — האם אפשר להוציא פקודה פעין זו?

היתכן שחייל יחידי לא יעצא פקוח לישון כפי רוחו על פי השקפה תורתית!!

לא ידך מערך תחוראה אם יתנו הסבר מצדדך על טהרת קדושת ה' מחשבה והעינים.

אינו בא חלילה לקטרג ולקנטר. אלא לבקש שהמצב יתוקן, וגזכה ש' יקויים בנו הפסוק: „הנם יולהם לכם ואתם תחרישון". והסבינה תשפון במחנני.

מהנה לתשובתו בהקדם. בכבוד רב
אברהם בן־טוב, מ/415717
בני־ברק, רחי בית שמאי 18

לכבוד מר אברהם בן־טוב
בית שמאי 18, בני־ברק
א.נ.

הנדון: 415717 אברהם בן־טוב — חמונות עירום

1. בהמשך למכתבך לרמטכ"ל מ"י"ד אייר תשל"ו הנני להודיעך כי לאחרונה הוחלט להנהגת יחידות בצה"ל להקפיד בענין קטוע מקר' מות שבתחזקת הצבא.

2. לפי אותן הנחיות לא הותר תליית תמונות עירום על קירות בתחנות צה"ל.

3. צערים אלה נגקטו על מנת למנוע מגיעת ברגשותיהם של חיילים בעלי השקפות עולם כשלך.

בכבוד רב.
שולמית ליגום, מא"ל
קצינת פנאי הצבור
המטה הכללי/לשכת מכ"ל/אכ"א

המטה הכללי
לשכת ראש קשרי אכ"א
קצינת פנאי הצבור
2993 (19) מס'
ירי' ירחי' השל"ו
76 10 ירחי

הנדון: 415717 אברהם בן־טוב - חמונות עירום

1. בהמשך למכתבך לרמטכ"ל מ"י"ד אייר תשל"ו הנני להודיעך כי לאחרונה הוחלט להנהגת יחידות בצה"ל הקפדה בענין קטוע מקרי מות שבתחזקת הצבא.

2. לפי אותן הנחיות לא הותר תליית תמונות עירום על קירות בתחנות צה"ל.

3. צערים אלה נגקטו על מנת למנוע מגיעת ברגשותיהם של חיילים בעלי השקפות עולם כשלך.

בכבוד רב,
שולמית ליגום, מא"ל
קצינת פנאי הצבור
המטה הכללי

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לתלמידותינו החביבות

הדסה רוזנוסר
הדסה אלבום
לאה דובינסקי
בתיה קוט
בתיה צוקרברג
נופיה אליהו
לאה קינסברג
פנינה אייזנבאך
שרה כהנא
יפה פולק
יהודית קליין
אילה סטוליק
צפורה מלאכי
רחל גבירץ
מרים קניג
חנה ליבוביץ
שרה טורנמן
איבון כהן
מלכה אריה
מרים רוזנפלד
רבקה גרין
חנה שיפמן
פרידה גלבשטיין
חנה וולפא
שרה טורק
רבקה זבדי
מינה רוזנטל
רחל גרוס
אסתר בקרמן
שושנה רוטמן
רחל אוירבאך
חנה וינפלד
אריאלה צלקה
חנה אופמן
אסתר הנדלס
שולמית ויספיש

לאירוסיהן
מרכז בית יעקב
בארץ ישראל

לנישואיהן
מכון בית יעקב למורות
ירושלים

לוח המאורעות בחיי היהדות

● הגאון רבי עובדיה יוסף הי"א־ראשון לציון", יצא בקריאה שלא לערוך „כנס רבנים עולמי, בנסקו את תחי' בידם, בשפירת השבת, וקיום המצות, ובעיקר לחזנון הבנים ברוח התורה.

● בקריאה נרגשת לחמוני הציבור החרדי, חברי אגודת ישראל, לחיזוק התנועה תוך שמירה על דרכה הסקי' רית ע"י כניסה מוחלטת למועצת גדולי התורה וכיב לחיפנע מכל סחי' לוקת — נפתיים כנס רבני־ציים ר' ראשי־ישיבות, אישי תורה, וחמנים, בראשותם של הגאון רבי מנחם מנ' חם אלתר ראש ישיבת „שפת אמת" בירושלים. הגאון רבי יעקב לנדא, אביב בני ברק, הגאון רבי ביצקי מגדלסון אביב מרסב קטמיות.

המעמד המאוחר וכביר־הרגשים ש' נקרא להתיצב ולהתכנס מתוך מנמה על מיתיתיה של מיהוד האחריה ב' מחנה אגודת ישראל ובמסרה לשמור על נקיון־כפים בפעילותם של עסקני אגודת ישראל, החקיים באולמי „מר דיעיך" ברמת גן, בהשתתפותם של אדמו"רים רבני צדיק בעיר, יחבי על מדין, ראשי־ישיבות, אלמני תורה, מחנמים ואישי צבור תורניים, קהל נכבד מסלהה ושמנה של היהדות ה' חרדית וציבור בני־תורה מרבריה ה' שונים של תנועת אגודת־ישראל.

● בעמד מרסים ומפואר ביותר, בהשתתפות גאוני התורה, אדמו"ריים, רבנים, דיינים, ראשי הציבור וקהל רב מכל רחבי הארץ ומחו"ל — תנ' הה אבן הפינה לבנין המרכזי של מחיבתא „הפארת ישראל" מרחוב בירושלים. הבנין הנדש יכלול את תלמוד־התורה ואת מיכל הישיבה.

● בעמד גדולי תורה, ראשי ישי' בות ורבנים, נפרכה בירושלים הנינת התכתרת של הרה"ג ר' שמחה בונם אולדברג לרב שכונת צוות חורה.

המעמד נערך בחשתתפות מאות מ' צמן אמריקה ומרוקו.

הנר"ע יוסף קרא ליהודי מרוקו ש' בצרפת לשמור על מסורת אבותיהם בידם, בשפירת השבת, וקיום המצות, ובעיקר לחינוך הבנים ברוח התורה.

● בקריאה נרגשת לחמוני הציבור החרדי, חברי אגודת ישראל, לחיזוק התנועה תוך שמירה על דרכה הסקי' רית ע"י כניסה מוחלטת למועצת גדולי התורה וכיב לחיפנע מכל סחי' לוקת — נפתיים כנס רבני־ציים ר' ראשי־ישיבות, אישי תורה, וחמנים, בראשותם של הגאון רבי מנחם מנ' חם אלתר ראש ישיבת „שפת אמת" בירושלים. הגאון רבי יעקב לנדא, אביב בני ברק, הגאון רבי ביצקי מגדלסון אביב מרסב קטמיות.

המעמד המאוחר וכביר־הרגשים ש' נקרא להתיצב ולהתכנס מתוך מנמה על מיתיתיה של מיהוד האחריה ב' מחנה אגודת ישראל ובמסרה לשמור על נקיון־כפים בפעילותם של עסקני אגודת ישראל, החקיים באולמי „מר דיעיך" ברמת גן, בהשתתפותם של אדמו"רים רבני צדיק בעיר, יחבי על מדין, ראשי־ישיבות, אלמני תורה, מחנמים ואישי צבור תורניים, קהל נכבד מסלהה ושמנה של היהדות ה' חרדית וציבור בני־תורה מרבריה ה' שונים של תנועת אגודת־ישראל.

● בעמד מרסים ומפואר ביותר, בהשתתפות גאוני התורה, אדמו"ריים, רבנים, דיינים, ראשי הציבור וקהל רב מכל רחבי הארץ ומחו"ל — תנ' הה אבן הפינה לבנין המרכזי של מחיבתא „הפארת ישראל" מרחוב בירושלים. הבנין הנדש יכלול את תלמוד־התורה ואת מיכל הישיבה.

● בעמד גדולי תורה, ראשי ישי' בות ורבנים, נפרכה בירושלים הנינת התכתרת של הרה"ג ר' שמחה בונם אולדברג לרב שכונת צוות חורה.

המעמד נערך בחשתתפות מאות מ'

● בשבת והודיה להשי"ת קיבלו יהודי הארץ והעולם את דבר הצלחם של הטוסי מטוס האי"ברגס של חב' רת התעופה הצרפתית. בסיוע לטעלה שסברו שהו הטוסים בסחיצתם של חבלנים רוצחים בנמל התעופה אנטבה שבאוגאנדה כסמכנת מוות מרחפת עליהם בכל רגע. הטוסי היהודים ב' כל העולם ערכו תפילות להצלתם של הטוסים, במשך כל ימי האיטה עד שבעשו"ת הצלת כת מסיפה של נהיל לפרוץ לאוגנדה ולשחרר.

● בקרית צאנז נחמה מהלקת ת' יחדות בבית החולים לנאדה. שהוא בית החולים הראשון בעיר נתניה. מהנהלת בית החולים נמסר כי ב' קרוב עובדות להחמת מחלקות נוספות וון מחלקה פנימית. מחלקת נשים. מחלקה לטיפול נמרץ ותדר מיון.

בית החולים החדש יכולל באוירה דתית ישרת את כלל תושבי נתניה.

● תלמידות בית הספר חיכון סק' מרי וגן ילדים „בית יעקב" ברחוב ניקנור בשכונת הקסמנים בירושלים הלצר מבין כחלי בית־ספרן זמן קצר לפני שהתמוטטה תיקרת הקומה ה' ראשונה כתוצאה מוליקה.

הודות לפעולת החילוץ המהירה של מכבי האש המשטרה לא נפגע איש.

● בהשתתפות קהל רב מחושבי חיסה והסביבה יידיד בית וידיגרן ובראשם אדמו"ר סרס־וידיגרן שליי ט"א ואחיו ראשי ישיבת ויזיגרן בחיפה. התקיימה בביתם"ד „אהל שמה" של חסידי שאץ־וידיגרן ספר בת הגיגת לרגל פתיחת ויסוד „כולל אברכים מצוינים" בראשות ובהנהלת הרה"ג ר' מנחם דוד הגר שליט"א רב ביתמ"ד. הרב שליט"א נשא דר' שה פרתקת מחובלת בחסידות ומאמ' רי חז"ל על חשיבות לימוד התורה ברבים.

● ר' אברהם לייבגליד. סגן יו"ר אגודת ישראל באורגסינה וגציגה ב' קהילת באונס־איירס — חשתקע ב' רץ.

● הרב חיים גרינפלד רבה של קהילת „אגודת ישראל" בווינה חבר ההפיע" — ביקר בארץ.

● בחשיבת הנהגלה של „קרן הזכ' רון להרבות יהדות" שהתקיימה ב' ירושלים ייצגו את אגודת ישראל הי' הרב מנחם לדין יו"ר הועה"ם הע' לפי באי". הרב דיר יצחק לוין יו"ר הועה"ם העולמי באמריקה. ר' אלכ' סנדר שחייר חבר הנהלת אגודת יש' ראל העולמית ויו"ר מחלקת התצלה של הועה"ם באירופה ומר יוסף לובנ' שטיין חבר הועה"ם העולמי באירופה.

ברכת מזל טוב חמה ולבבית
לעובדינו המסורים

הר"ר אברהם פרוש — להולדת הנכדה
נבי איטא שטרנפלד — להולדת הבת
נבי שרה יוד — להולדת הבת

מרכז בית יעקב
בארץ ישראל

מכון בית יעקב למורות
ירושלים

תוצאות הבחירות הפנימיות לועידה הארצית של אגודת ישראל

א — השעה המסרמית — 3693 קולות (27-75 אחוז)
חי — עדות המזרח — 1244 קולות (8,94 אחוז)
יס — יוצאי בוכרה — 56 קולות (0-40 אחוז)
מ — הסיעה המאוחדת — 1740 קולות (12-55 אחוז)
ס — נאמני המזרח — 356 קולות (2-62 אחוז)
ע — אחדות המזרח — 204 קולות (1-46 אחוז)
צ — ציות והשמה — 2970 קולות (21-56 אחוז)
ש — שלומי אמונים 3460 קולות (24-88 אחוז)

להלן תוצאות הבחירות לועידה הארצית בערים הגדולות

בירושלים — הצביעו 4078 איש
א — 908 קולות; חי — 172 קולות; יט — 1 קול; מ — 279; ס — 195; ע — 137 קולות; צ — 510 קולות; ש — 1810 קולות.

בבני־ברק — הצביעו 4377 איש
א — 1352 קולות; חי — 199 קולות; מ — 895 קולות; ס — 110 קולות; ע — 28 קולות; צ — 1376 קולות; ש — 426 קולות.

בתל־אביב — הצביעו 1377 איש
א — 492; יט — 51; מ — 92; ס — 15; ע — 17; צ — 128; ש — 100; חי — 20. נפסלו 11 קולות אחוז המשתתפים בהצבעה היה 64-79.

להלן תוצאות הבחירות לסניפים המקומיים

בירושלים — הצביעו 3998 איש
א — 763; מ — 501; ס — 183; ע — 251; צ — 278; ש — 1895 קולות.

בבני־ברק — הצביעו 4367 איש
א — 1543; חי — 114; מ — 958; צ — 1451; ש — 301 קולות.

בתל־אביב — הצביעו 1282 איש
א — 892; יט — 56; מ — 99; צ — 140; ש — 63. נפסלו 32 קולות.

עולם הספרים

חוליות בשלשלת „בוני ירושלים"

השם „ירושלים" קשור בהתעניינות של האדם מישראל עם דמויות נפלאות של חכמים ובדיקים. אפילו ידיד מיוחד, אפילו בשממונה, המרגש „קרתא דשוטריא" שהסביב רבי ישראל נג'ארה מצדיק הן מבי הינת העיר, הוזי ואירה, שבכל הימים התאימו לאנשים דבי עילאה. וזן מבחינה כרונוקאלית, שבכל הזה קשות לא פסקן מרושלים אנשי אמנה והסיידי עליון.

שלשלת הראשונים לציון שיסתנו מאר ברבנות ירושלים, רובם ככולם מתעדה המסורתית, נמשכת זה יותר מ־300 שנה. התואר הרם הוקנה לגוזר אין, כולם דמויות אצילים, מגדולי האומה. מעמד מלומדי שהרים את קרן התורה וביצר מסיבתם הקובעת בחיי הציבור, הגיגונים המסורות ש־הלולו למהנה הראשלי"צ. אפילו ב־ימים שהעדת ביתהיה בין־המוסות נדרשה על הוצאת הקהילה ראוקן ה' אם הבטחת ישראל־סבא „לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין רגליו". הראשון־לציון הזה ראש לעמד כלפי מנים חוקן באחר.

ספרו החדש „בוני ירושלים" של הגה"ח רבי שמואל וינשטוק, מבני ציון הזקנים, מעביר בסך לפני הקוד הא את שלשלת הראשונים לציון ל־דורותיהם, מימות רבי משה גלנטי (הרב הגבין) עד לרבי יעקב שאול אליישר (ישיר"א ברכה) ומכלאי מקומו. המחבר, מצנע לכת, מתגלה מהב. כי בספריו הקודמים, בקטלוג חי של שבע דמויות היסטוריות וספרותיות, מלבד חילו לאורייתא, הקורא הסמוך מתקשה לחבין איך הסיגה ידו את הדמות המתאימים, הרוחניים ושפות הזיבורים של יותר מ־30 רא"ל סוגים־לציון, וכיצד הסכיל לצרף תולדותיהם בריכה אחת. המתבגב כ־ציור של חטיבה שלמה מיקסה אחת, כלשון קצרה, המבציתה, נוצע הוא באופיה המיוחד של כל אישיות לחוד ומתאר את הזיקנה הרוחנית ואת דיר־שופר הספתה בחוץ הצער המאומה. אחרי קריאת חוברת בספר מבחינים בעליל עד מה מוצלחת הבחירה של נושא הספר: הראשונים לציון.

מלבד הרבנים בעלי הזהאר הרים מי, שבכבדה המוסיפת היה להם גם תפ־קיד ייצוגי בלשר השלטונות הטורי־קיים, זרמו בירושלים עד הרבה מאו־רות. הקוהם בחר לו המחבר חבש דמויות לשחור תולדות חייהם ולקי־בוע אותם בספר. ה„מר חדש", ה„אור הזיים". המקובל רבי שלום שרעבי, רבי יונה נבון (אבי משפחת נבון הנעמה בירושלים שפר יצחק נבון המדינאי מהיוסם עליה) והרב חיד"א. שיטתו לחתבר מחצב מורה לאיזרמו. הוא כותב בחרדה קדוש מיטלנה. בהערצה סחר ובחירתה לא לחרבות בקלופין מארדן. באסר ל־אישים מפיעוד־קומתם הלא יותר דו־מיה החלה. בהקדמתו תוסך יחדותיו בדברי קדמונים. שוחשיבו יזיצת קר־רוחיהם של גדולי ישראל. חכמיו ד־צדיקיו, אם לצורך שומים הלוכת (לידע מי קדם בזמן ובמעלה ויש ל־יחס לדבריו משקל ביאות לרום עדי כן) ואם לשם הכבנונות בתוקף גדול־הם הרוחניים. הסולדה בלב את ה־מוסף לילן בצקבותיהם ולחדשות לי־הם. בחלק האחרון של הספר שיבץ עבודת־אהבה על הירושלמי מחברו הספרשיו. זהו מחקר היסטורי מקיף לפרי. תלמוד ירושלים אמנם לא נת־הבר בירושלים, קרוב לחדא שיוצ־ריך לפנו ולישבו בישיבות שהתקיימו בארץ הגליל. אבל הוא נושא שמה שמה של עיר הקודש על־שם הטר־בותה. אמן, איפוא, המחבר נדבך אל נדבך ממקורות הזיל והמסורשים. פקורות מוסמכים וקפדיים. בפרי לי־צור בנין שלם המטיל פרכי יצירה הירושלמי בזמן ובמקום. תולדות מס־דרו הישיקרי הוא התנא רבי יוחנן בן נפחא. והלדות מפרני תלמוד הי־מכל הזידות, 45 במספר, גדולי הפר־שנים המוסקים — איש כמהללו. אף הקדים מבאהות וסקירה מן המקורות על מעמד הירושלמי ועל חורת חכמי א"י.

חזיל קודאים לחכמי הזורה „בנאי אים" לפי שעוסקין בבנינו של עולם. שלמנו לא רק מהקיים אלא הזי־מיד. מוסיף הזולן להיבנות. והב־נין אינו של אבנים וסיד, אלא של עסק הזורה ובירור הלכתית הבעל־מת הליכותית. ירושלים של מטה אין לה קיום. ואינה נבנית, אלא בטורה־הני הראשה עוסקים בבנין ירושלים של מעלה. ירושלים של הר המוריה, שם יעברון אה הצלקים. במובן זה קרא המחבר שם נאה לספרו „בוני ירושלים". וכפי שבעיין הראבי"ד ה־ירושלמי רבי יעקב חיים בהמסמ"ה לספר. גם „דיבורו נאה כפלת הרי־סוך". הקריאה בספר תסכ לסמיין עינ־וקורה"רות. יבוריך. אם כן, עבור יומ־הו הסובה ופעלו הגזהר הצעיב גלבו למאורות שזרחו בשמי ירושלים ול־שבלל נשר בינם לבין הזיוד הרוב שזוכה לאכול פרי מעלליהם. יעבוד ה־הילו ויוסיף מחיל אל חיל וליהן סריר בעטר לתרעלת הרבים.

א. ספרן

הרב יצחק שמואל וינשטוק „בוני ירושלים" ג' חלקים. של שלת ה„ראשונים לציון" בחשון 300 שנה, חתשת גזוזי ירושלים היסטוריים. ומעיקה היסטוריה על הכמוד ירושלים" מחבבו ד' מפרשיו. ירושלים תשכ"ז. 224 עמ' בצירוף מפתיחות.

אנציקלופדיה „באהלי יששכר" - אוצר ערכי התורה

„באהלי יששכר" — אוצר ערכי התורה. כרך שלישי. מפעם מאוד יצירות חוריניות בהיקף כזה שיצליחו לכפס לעצמן מעמד איתן אצל ציבור הקוראים ולהופיע כסדרן „בהתאם לחבריה". על אף ההוצאות הכספיות המאמירות בכל עבודות הדפסה המרולות.

כרך ג' מתוך מערכת כוללת (אנציקלופדיה) זו. מקיפה את הערכים אלעפה — ארפכסד.

כרך זה הינו נדבך נוסף בעיצוב המקיפה של רבי אברהם יהושע העשל וינברג, אדמו"ר מסלונים־ת"א. ש־הכיל לפי התכנית כ־5.000 ערכים ד־מתפרסמת כרך אחרי כרך ברציפות. לפנינו אוצר בלום. שאוב כליל מ־באורות־חיים של התורה שבכתב ד־שבעים. עורך וסמדר בטוב טעם ודעת. המאמרים והמיסקאות המזוהים במקראות ובמדרשים מתבגשים יח־דיו. מסביב לנושא נדבך נוסף בעיצוב המקיפה של רבי אברהם יהושע העשל וינברג, אדמו"ר מסלונים־ת"א. ש־הכיל לפי התכנית כ־5.000 ערכים ד־מתפרסמת כרך אחרי כרך ברציפות. לפנינו אוצר בלום. שאוב כליל מ־באורות־חיים של התורה שבכתב ד־שבעים. עורך וסמדר בטוב טעם ודעת. המאמרים והמיסקאות המזוהים במקראות ובמדרשים מתבגשים יח־דיו. מסביב לנושא נדבך נוסף בעיצוב המקיפה של רבי אברהם יהושע העשל וינברג, אדמו"ר מסלונים־ת"א. ש־הכיל לפי התכנית כ־5.000 ערכים ד־מתפרסמת כרך אחרי כרך ברציפות. לפנינו אוצר בלום. שאוב כליל מ־באורות־חיים של התורה שבכתב ד־שבעים. עורך וסמדר בטוב טעם ודעת. המאמרים והמיסקאות המזוהים במקראות ובמדרשים מתבגשים יח־דיו.

„אמרי אברהם" — ביאורים על פרשיות התורה בדרך דרוש מוסר ר־חסידות. בשילוב דברי הלכה. מאת רבי אברהם אנגלגדר זצ"ל שמשמש כרבה של קרית בוטבוב וראש הישיבה „קדושת ציון" בבת־ים. המחבר נמנה על גדולי העדה החסידית בוטבוב לפני השואה. שהסתופה בצלו של האמ"ר רבי בנציון הריך בגולת גאליציה. בעודנו אברך צעיר ליפות נתנהן. בהמרצת רבו הקדוש. לראש־ישיבה ורב דקהלת דוברא. בסמלא מקום המיו הבהיה רבי חיים ליכרמן זצ"ל מרא דאתרא. אחרי השואה. כשזכה להישאר בחיים. עלה לארץ־ישראל ד־כיהן ברבנות בעיר יפו. עד שהוקמה קרית־החסידים בבוטבוב והחזירוהו ל־רבנו. מני אז עמד הוא בראשות הישיבה בבת־ים והעמיד תלמידים הרבה. ספרו הנכתב. מכיל חלק זעיר מים הירושיו בהלכה ובאגדה המעיר על באוגנתו. יש בדברים שמקות בלור לח כרגש. מתח ולב. והבל מטמון לייסר את המוים עיש הדרך המלולה בנסר אפרי שפר. ועיונות מוקרים רשורם מוצאם בתורת החיים. ובכל מרשה המחבר סדיים לחדש גם חי־דושי־הלכה הקשורים בקראות של מרשה זו. חלק ראשון. בראשית. 370 עמ'.

„אמרו"י בעלז" חלק רביעי — מסכת חיין של הצדיק רבי אהרן זצ"ל. האדמו"ר הרביעי לבית בעלז. כתובה בידי הרב ישראל לפמלץ. זוהי יצירה מקודמת לעמ־. חסיד מ־קלס לרבו בהערצה. ועל מסך עובי־דות. האדמו"ר רבי אהרן זצ"ל היה אריסטו־פלאים. יחיד בדורו. ופיר־מומו נפוץ בכל קצוי הגולה היקרה. דרכו בחיים מופלאה מאראית ועד אחרונה. מתקדם כמרקן. דורש טוב לעמו. וכל הבא בד אמתיו מתעטף ביראה עילאה. לפני הטוהה הי בצלו לגיון אדיר של הסיבים. עדה קדושה. שהתברגו רישומם בחיי יהדות גאלי־ציה. ביסי עבודה נחרב בית בלוז ב־אירופה. הרבי הקדוש עודד לפליטה. בנסים גלויים. תחיים את המלוכה ב־ארץ־הצבי. מכאן זרח אורו למרחוק עד לאני 18 שנה. מיום מסיראתו עד שכפיו לא שסקו בעגבדי חסידים. ה־מתרקים על זכר הימים שהתחמשו לאושו הגדולה. ומבקשים לספר אר־ותיו לדור אחרון. ריי קלפמולן אסף בעבודת־אהבה שמע של ידיעות ופרכים מהרי האדמו"ר ופעלו. הכרך שלפנינו. ועליה מתוך מדרה מקיפה של צדיק בלו. אינו אלא חלק אחד מהספר. בחלקו הנני יסופר על קו־רותיו של האדמו"ר בתקופת השואה. הצלתו. עליותו לארץ וחייו בה עד מות יפו. 320 עמ' בתוספת הצלומים ופקסימיליות.

א. ספרן

ברכת מזל טוב חמה ולבביות
למורות המסורות

גב' אשתר גרין — לנשואי הבת
גב' מרים גולדשטיין — לחולדת הבת
גב' נחמה פוקס — להולדת הבן
גב' לאה סמנלנסקי — לחולדת הבת
גב' נולדי כהל — להולדת הבת
גב' צפורה אטינגר — לנשואיה
גב' חיה פרצובין — לנשואיה
גב' רות לוין — לנשואיה
גב' אסתר סוקל — לנשואיה
גב' שפרה נוטפרוינד — לנשואיה
גב' רחל נוימן — לנשואיה

מרכז בית יעקב בארץ ישראל — מכון בית יעקב למורות ירושלים

„מזון לנפש" - מצוות של „ואהבת" שהן יסוד היהדות

אהבת המקום ואהבת הזולת, ש־בסעיפים ציוותה לנו תורה „ואהבת". הם מעמודי התווך של היהדות והם היסודות שעליהם מושתתת הזורה"ק.

עלינו לאהוב את ברוא העולמים ואהבה פשוטה כמשמעה. לא בגין כו־חו להביא עלינו אזהר ועזהר או לה־סיל עלינו עונשים. חלילה. אלא פשוט מתוך אהבה לשמה. אהבה שאינה תלויה בדבר. אהבה מהודה ובריוסה. עלינו גם להכיר לה' שזהב על כל הסדרי הבריות שהוא נוטל שמנו בכל רגע ורגע ועל הבטחון שמשרה עלינו בעצם הדבר שאנו נמצאים בתחום ראייתו והשגחתו במשך עשרים ואר־בע שעות ביממה שכן. „הנה לא ינום ולא יישן שומר ישראל" (תהלים קכ"א. ד'). ומכלים אנו חבריה לבקש ממנו כל משאלות לבנו ללא מחתכים. אף ערוכים אנו להיות מוכנים בכל רגע בלא כל הסוס לומוד את נשמנו ואת כל אשר לנו על קדוש שמו יתברך.

מאמרים אנו על אהבת הזולת ושמירת חסד עמו, ללא כל מניעים וחשבונות שבדאי תדבר שאנשול חסר עם חברי במשך מאותר יותר.

חמה. פרוסר גם. שלא להסתכל אם בסמוך של דבר יוכל הבריי להסתדר בלעדי עזרתי. אני מחוייב לעשות עמו חסד ולהקל עליו מייד כאשר נדמה לי שעזרתי תסיע בידו ותגרום לו נחת־רוח. „חכל להסיקתו ותאמר גם לגמליך אשאב עד אם כלו לשתות" (בראשית כ"ד. י"ט). רבקה אמנו ציה בעודה ילדה קטנה הולכת ושואבת מים מהבאר לאליעזר עבד אברהם אבינו ציה. לאכיסו ולעשרת גמליו. והרי יכלה רבקה להמתיק. ובצדק: „יבולים אנשים אלה לשאוב בעצמם. הרי אליעזר עצמו מעיד שעמד „על עין המים" (שם כיד. י"ג) הרוי־אומר: עליהם שלקחו עמם בצאתם לדרך. ד־בכל־זאת אין רבקה עושה הסכונות ומוכנה לכל מאמץ. ובלבד לגמול חסד עם הזולת. והיא שואבת ומשקה את כולם. זהו חסד אמיתי.

✶

אחדות יכולה לבוא רק אם יעשה „אוהבה ואחוה ושלום ורעות" בין בני האדם והיא הספתת לקיום המצוות ולהצלחות בכל שעתי החיים. „יחי בישרון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל" (דברים ל"ג. ה') — „בהתאספם יחד באגודה אחת ושלום ביניהם הוא שלכם ולא כשיש מחלו־קת ביניהם" (רש"י זצ"ל. שם).

הקב"ה מלך על ישראל משאמרות שרויות בין הבריות גנם בתנאים אלו נתן לנו את תורתו הקדושה. „ויתן שם ישראל נגד ההר" (שמות י"ט. ב'). „ויפוז ויתנו נתנים במלוקה וחונים במחלוקת. אבל כאן חשוו לב אחד. לכך נאמר: „ויתן שם ישראל נגד ההר" (מכילתא. יתרו א').

„אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה'" (שמות ט"ו. א'). „ראויים אנו לאמר שירה לבורא רק כשיעוררת אחדות. אין כתוב „אז ישיר" ר־יי בלשון רבים. אלא „אז ישיר" ב־לשון יחיד. כולם מאוחדים ומלוכדים. חזיל הקפידו מאד שתהיה אחבה שרויה בין הבריות. „אמר רב. הנותן מתנה להבירו צריך להודיעו" (שבת י". ע"ב). „שמתוך כך יהא אוהבו" (רש"י זצ"ל. שם). „אמר רבן שמעון בן גמליאל. הנותן את לחברו צריך שיהא להודיע לאמר" (ביצה ט"ז. ע"א). „לשמוח לו אות וסימן... ומתוך כך יודע אביו ואמו שהוא אוהבם. וחרבה ליתן יסוד אחד". ומסמיכה הגמרא. „בא לפני הלל גיירה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד — זו היא כל התורה כולה ואידך. פירושה הוא. זיל גמור" (שבת ל"א. ע"א). זאת אומר: ד־ה: הלל לימד את הנכרי אשר רצה להתגייר את הכלל של „ואהבת לרעך כמוך". שעל זה אמר רבי עקיבא. ב־„תורת־כהנים": „זה כלל גדול ב־תורה".

והדברים המהים. שכן לכאורה. היה צריך הלל ללמד את הנכרי כדבר ראי־סון ויסודי. את הכלל של „ואהבת את ה' אלהיך". וכדברי המגרא." בא חב־קוק והעמיקן על אחת. שנאמר: „ר־צדיק באמונתו יחיה" (מכות כ"ד. ע"א). אבל ידע הלל את אשר אמר. שכן אי אפשר להגיע לזו„ת ה' אם לפני־כן אין אוהבים את הזולת כדבעי.

האדם חייב גם להכיר טובה ותודה לזולת. בבחינת. המכיל אומר: בור שמתיה מפנו — אל תזרוק בו אבן" (במדבר־רבה כ"ב). רבש"ע אמר לי־משה רבנו ע"ה: „נקם נקמת בני יש־ראל מאת המצרים אחר תאסף אל עמיך" (במדבר ל"א. ב'). „רבי יהו־דה אומר אילו היה רוצה משה להיות כמה שנים היה חי. שאמר לו הקב"ה נקם אחר תאסף. הלה הכתוב מיתתו במדין. אלא להודיעך שכחו של משה אמר: בשביל שאהיה אעבב נקמת ישראל? סיד. וידבר משה אל העם לאמור הלצו מאתכם אנשים לצבא" (במדבר־רבה שם). ולא זאת בלבד. אלא בכדי שלא לעכב את המלחמה אף שינה משה ואמר: „נקמת ה' ב־מדין" (במדבר שם. ג'). כי את נקמת בני ישראל במדיינים. כפי שאמר ה'. היו מוכנים העם לדחות ומלבד שיאי־ריך משה ימיה. אולם נקמת ה' כבר לא יכלו ישראל לדחות.

אבל למרות כל הזהירות לקיים את דבר ה' כאמור. בכל זאת לשלמהה ו־ר שהיתה נגד מדין אין משה עצמו יוצא. כביכול המלחמה. אלא שולח הוא את פינחס בן אלעזר הכהן. שכן „מפני שנתגדל בארץ מדין. אפר אינו כדין שאני מצר לכי שעשה בו פר־ה" (במדבר־רבה שם).

(מרגים מתוך הספר „מזון לנפש" — מאת הרב יעקב יוסף אורדנסלין)

„מאיר נתיב" - מלפני מאה שנים ועד עתה

ספריו של הרב דיר ליתמן „שבאו להציל את הנוער היתודי מביצוני ה־השכלה במדינות אשכנז. הציגו אפ־נם רבות והחדיריו בנרעד השקפות יסוד על התורה הדת ונושאי דיעלה.

הוצאת „נצח" נסלה על עצמה סטיפה נכבדה לתרגם את ספריו ר־סיפריו ההיסטוריים ולהפיצם בין ילדי ישראל. לאחרונה הריל הוצאת „נצח" את הספר „מאיר נתיב" והוא ביאור רחב של מסכת — אבות מרבי מאיר ליתמן זצ"ל רבה של קהילה מיינץ עתיקת היומין. אף ספר זה בן ג' הכרכים פרש לפני הדור הצעיר בשיחוד יריעת רחבה של מידות נע־לות ודרכי קנייתם. השקפות הוריות באספקלרייתם של ראשונים כמלאכים מורייני ספורת ישראל שמעמת רבנו ע"ה בסמכות להיפש ודר אחרונו ה־מקבלים והמוסרים. הכרהבו של הרב ליתמן ראוי לאמור לחוסיף לארון ה־ספרים עוד ספר יקר ויחודי בלונון תורהם של „אבות". להאיר דרכם של בנים.

דמותו של רבה של מיינץ רבי מאיר ליתמן. מזהרת בין מאות הש־הפסד. בגדול בישראל. גדול בתורה גדול במדות ונעק רוח שהספיק מ־תוך על כל מכובותיו. והציל רבים רבים מרוחה ומעכוז של המשכלה ה־בריונאית.

אף ספרו על מסכת אבות „מאיר נתיב" נכתב בשפת הגרמנית ותר־גמה בבהירות ובשפה שופעת לשון הקודש. הספר רב ערך ומשרשי ב־פרש למתנכים. לדרשנים. לשחרי מרגי ולבני הנעורים.

בפתיחת הספר הוצגו קטים לדפו־תו של הרב המחבר רשומים בידי ה־מוסר המתינון ר' אהרן מרוסקי. ה־קובעים ברכה לעצמם. ומראים עד צד בדמותו הרב מחנים של המחבר שלא היה יודע כך. דברי פתיחה שהשליחו את ערך הספר.

שחרי הספר החדרי על מחדת ה־קודש. ישמחו ראוי להוסיף לארון ה־ספרים עוד ספר יקר ויחודי בלונון תורהם של „אבות". להאיר דרכם של בנים.

א. ב.

ברכת מזל טוב חמה ולבביות
לסופרנו הנכבד ברוך־הכשרון
ר' דוד הכהן זריצקי הי"ו
לנישואי בנו
ר' יוסף הכהן הי"ו

עם בת ר' ישראל קליין מבני ברק
בורא עולם בקנין השלם זה הבנין ותורה ובדולה יתאחדו על שלחנם

מרכז בית יעקב בארץ ישראל — מכון בית יעקב למורות ירושלים

הלכו לעולמם

● הגאון המפורסם ר׳ אלקנה זיסל׳ שפרן רבה של שכונת בית ישראל ר׳ ראש לשכת הרבנות של המוצצה ה׳ דתיה נלב״ע בירושלים. היה אחד מ׳ יחידי הסגולה שבירושלים ויצא כ׳ שליחות הגר״ח זוננפלד ז״ל רבם של המתנחלים במחנות ישראל הישוב האנדאי. כן סבל במסגרתה של אגודי כל השנה.

● בת״א נלב״ע הרה״ג ר׳ נתן איכנשטיין בן הגה״ג ר׳ יהושע זצ״ל האדמו״ר מזידיטשוב גרוסברדיין שר׳ מש בצעיריהו ברבנות ברומניה. עם עליתו ארצה יסד בת״א את ביהמ״ד דחסידי זידיטשוב וריכז סביבו את חסידי ואחרי זידיטשוב. היה סופר ר׳ חביב על כל הצבור החרדי. נספד ב׳ בית הלמן בצפת.

● בבני־ברק נלב״ע הרה״ח ר׳ מאיר רדנר. הובא למנוחות בבית ה׳ עלמין זכרון מאיר.

● הרב הגאון ר׳ יצחק יוסף זיסקי נלב״ע בירושלים. שימש רבות בעניני כראש ישיבה ביישיבה המארת צבי. הובא למנוחות בהר הזיתים.

● בבני־ברק נלב״ע הר״ר פנחס דוד פרידיצער. היה חתנו הבכור ר׳ תלמידו המובהק של הגאב״ד דשר״ בודג ר׳ עקיבא סופר. ובנו של ר׳ אברהם פרוידיצר ראש קהילת בוד־פסט ועשה רבות למען הצלת יהודים. עם עליתו ארצה סבל בשורות אנו״ר והיה חבר הנהגים העולמי ושימש ב׳ הקופה ארוכה כמנכ״ל החינוך הצע״מאי. כל ימיו קבע עתים לתורה. זכה לגדל בנים ובנות המשיכים בדרך אבות. הובא למנוחות בירושלים.

● בירושלים נספד הגאון הצדיק ר׳ שלמה כלוך. המנוח היה מתלמי׳ דיו המובהקים של בעל ה„חפץ חיים״ זי״ע. ונמנה על ה„מנין״ הידוע ש׳ נשלח ע״י לטיטות קודש. נודע כ׳ עובד ה׳ טוהלא. כן תשעים היה ב׳ מותו.

● בתל־אביב נספד הגאון הרב מרדכי צבי הורביץ לאחר מחלה קשה ומסושכת. לצרתה יסוריו הרבים היה נוסף דבשי בסתתן בסרטבנים אותו. גם ברגעיו הקשים ביותר עסק בתורה ובשבועות האחרונים לחייו בשכבו על פרש דחוי כתב חידוש תורה ב׳ מס׳ עירובין.

המנוח היה בנו של יבלח״א ר׳ שלום דוד הורביץ יו״ר אגודת ישר׳ ראל באנטורפן ותחנו של ר׳ יצחק ליפא פיטשיני מתל־אביב. בחלוייתו שהתקיימה בתל־אביב ובבני־ברק הס׳ תתף קהל המונים. השאיר אחריו אשה ושלשה יתומים רכים.

● בשיקאגו נספד הרה״ג דוד וינ׳ צ׳סער מגדולי הרבנים בשיקאגו. היה ידוע במעשיו הרבים להרבצת הורה וחסד. אחינו שהובא ארצה והוספן ב׳ לחיים רבת משתתפים בהר הזיתים בירושלים.

● בלונדון נספד הרה״ג נחום שלאף בשנת השישים והמש לחייו. שימש לאחר המואה רבה של קהלת יעלתא בפולין שם סבל רבות לחיזוק רוח שארית הפליטה. נפטר מל חסד ב׳ חסידי טובוב בנו הרב יחזקאל יבלח״א. הנו מראשי ישיבת טובוב בלונדון. המנוח הובא למנוחות כהר הזיתים.

● בירושלים הובא למנוחות הרב רב מרלא. שימש כמנהל המחלקה ל׳ מקומות הקדושים במערך הדתות ר׳ בתוקף תפקידו פעל רבות לשיפוץ רחבת הכותל המערבי וכן החקון תק׳ נות חשובות במקומות הקדושים ב׳ כלל ובפירוק בפרט. השאיר אחריו אשה שלשה בנים ובת.

● בירושלים נספד מתחיתו לוריא. שנכנסה על זקני וחשובי חסי׳ די טלזים. גולד בסבריה בה פעל רבות במסגרת אגו״ד ופסיפסי „בית יעקב״ בציר. חיבר שלשה ספרים חשובים היה: „שערי ליטוד״, „נהלי אמונה״ ו„אבקת רוכלים״. לפני מס׳ פר שנים עבר לגור בירושלים כה חשיב את נשמתו ליוצרה. בחלוייתו שהתקיימה בירושלים ובסבריה הס׳ תתף קהל המונים. השאיר אחריו דור יתרים יבורך. בנו ר׳ יחיא יבלח״א הוא מראשי אגו״ד בסבריה.

● בירושלים נספד הרה״ח משה ברים לאחר מחלה קשה ומסושכת. מחשובי חסידי ביאלן ונאמן ביתם של אדמו״ר ר״ז. נמנה על תלמידיו המקורבים של הגאון ר׳ איסר זלמן מלצר זצ״ל. השאיר אחריו דור יתר׳ רים בנים ותתנים תלמידי חכמים וסופלגים.

● הרב יוסף גולדשטיין נספד ב׳ אופן מהאומי בירושלים. היה מגדולי ה׳הלומדים בארץ ותפך ביד נדיבה בהרבת מסירת תורה וחסד. בחלוייתו הו שיבאה מבית סדרשו של האר׳ מ״ר ממודז״ין שליט״א בת״א הי׳ תתף קהל רב. הובא למנוחות בבית העלמין „שומרי שבת״ בבני־ברק.

● בסבריה נספד הרה״ח זאב שכני (בדימא). נמנה על חשובי חסידי סלו׳ נים. תלמיד חכם ובר אוריין שחק׳ דים את עיתותיו ללימוד התורה הון ההמדה מרובה. השאיר אחריו דור יקרים יבורך.

● הרה״ח אבא סינקלשטיין מאנס׳ ורדמן נלב״ם. המנוח היה ידע בעב׳ ניו הרבים והשאיר אחריו דור יש׳ רים יבורך.

● בנין זרק נספד הר״ר בנימין קוביליסקי. ארונו שהובא מארה״ב הוספן בלוויה רבת משתתפים בבית העלמין „שומרי שבת״ בבני־ברק.

● בארה״ב נספד הרה״ג מאיר לי׳ ברגן. שימש ברבנות בעיר „שלמנצ׳ ווה״. דיין ומו״צ בקיק סולד וראב״ד בעיר ריצ׳מונד שבוירג׳ינה. ארונו הובא ארצה והוספן בהר המנוחות ב״ם. השאיר אחריו דור יתרים יבורך.

● כהרצליה נספד הרב אברהם דוד ראבר. נמנה על בחירי תלמידיה של „ישיבת שעלו. מרביץ תורה ורב פעלים בפעולי צדקה וחסד. המנוח נמנה על ראשוני מחיישבי הרצליה.

● הרה״ח יחזקאל גולדשטיין מ׳ אנטורפן נלב״ם. המנוח נמנה על חשובי חסידי גור בקראקא.

● הרה״ח מנחם מנדל גוטסן נלב״ע. המנוח שהיה מראשוני המשתכ׳ נים בקרית „מאור חיים״ בירושלים נמנה על זקני חסידי ויזניץ. בחלוייתו תר השתתף קהל רב.

● בירושלים נספד הר״ר שמואל ברוזרסן. לאחר מחלה ויסורים קשים. בן 63 היה בסותו והשאיר אחריו דור ישרים יבורך.

● הרה״ח אהרן דוד ברלינר נלב״ע. היה נכדו של הגאון רבי יהושע אבדי״ק דורוין. המנוח נמנה על חסד׳ כי חסידי מדז מדז והשאיר אחריו דור ישרים יבורך.

● קהל רב ליוה למנוחות את ה׳ אברך הצעיר הרב דוד טרטסיה. המנוח נספד לאחר מחלה ממארת עם יסורים קשים. אבין יבלח״א הוא ראש הכולל בטיורין ורבו של מרשב „עס׳ דה״ בבלין.

● בבני־ברק הלכה לעולמה מרת גיטל ציטרנבוים בשיבה טובה. אלמ׳ נת הר״ח נת ז״ל מראשוני המיסדי בני־ברק. השאירה אחריה דור ישרים יבורך.

● בתל־אביב נספדה מרת חיה חיה קוטיינר. אשת יבלח״א יחיאל פינחס שיחי׳. המנוחה היתה ידועה במעשיה הטובים וזכתה להשאיר דור ישרים יבורך.

● מרת חיה מלכה מרשקוביץ. אלמנת הרב יעקב צבי ז״ל נלב״ע. השאירה אחריה דור ישרים יבורך.

● בבני־ברק נספדה מרת דבורה ביטל לסקר אשת יבלח״א ר׳ יעקב שרגא והתרסמה בבית העלמין של נדיבי מזרבד בבני־ברק.

● בבני־ברק נספדה מרת רבקה הומסן אשת יבלח״א ר׳ משה צבי הירץ שר״ב מכפר אתא. השאירה דור ישרים יבורך.

● בניו־יורק נלב״ע האשה החשו׳ בה מרת בלומה הענטשע אשת יבלח״א הענסן הציבורי החשוב מהר״ר יצחק מאיר ביוכנס.

● בארה״ב נלב״ע הרבנית מרים הלברשטם ע״ה אשת הרב ר׳ מרדכי דב הלברשטם יבלח״א מגארלין ירו׳ שלים. ארונה הובא ירצה ונטמנה ב׳ ירושלים.

● בירושלים נלב״ע הרבנית הצד׳ קת מרת שרה קלפסיאל אלמנת הרה״ג ר׳ יעקב אהרן. הובאה למנוחות בהר המנוחות בירושלים.

בת קיבוץ שחיפשה צדק ויושר ומצאה איר האמונה

(סוף מעמוד 29)

סביבה: לא בית ספר דתי, לא גן חובה, ובכלל — לתנך אותם לדברים, שאנו בעצמנו איננו יודעים. כל זה הציק עלינו.

עם זאת הרגשתי, שאינני שלמה עם עצמי — שאני חיה בשקר גורא. מתמיד. החינוך הסנטר ילדים חמו׳ דים ובסכנים מן האמת, לבדם האמ׳ ת בגנים וחכמים רבים אחרים צר׳ מו לי. פעם שאל אותי אחד אחד המעצומות בגן: „איך בני ישראל חיו במדבר 40 שנה? מה הם אכלו?״ עניתי לו, שירד להם מן מן השמים. „אז איך ירד להם להם?״ הוסיף הקטן להק׳ שות. כפי ששואלים ילדים. שאלתי את הגננת. אם אני יכולה לספר לו ולהזכיר את הקב״ה. „חה... חה... חה...״ היתה תגובתה. „אני יודעת. שהתהלה לאמיתי. את הדברים האלה תשאירי כבר לי״. הגיבה בצחוק... כך חייתי שנה אחת. כשהאמנתי ב׳ קרבי כבר מוחלשת. בסוף חשבתי, שאי אפשר להמשיך כך ולפרוח כל הקשיים עצרתי. „להחדיר אחת ולהמיד״.

ערב אחד בא בעלי לעבודתו כשהוא חבוש כפה. הכל צחקו לו. אך בשבי׳ לו זה היותה מעמד גדול. התחלנו לשמור קצת את השבת. לא לנסע. ולקראת ראש השנה תשי״ד החלטנו לשמור שבת שמש ולהכשיר את הכ׳ לים ואת המטבח כולו. קשה היה לי הכשיר את המטבח. (אני אשת עובי׳ דת ולשם כך נדרשים זמן רב ומרץ) ב׳ נגש במרץ לעבודה — ואנו עזרנו על ידו. צבענו לשם הבדל את הכלים בחוט ובאורגים.

לראש השנה נסענו לכפר־הסידים. ושם התארחנו אצל משפחת ר׳. מש׳ פחה נפלאה. סטנה הסיעות הדתית הינקת מדאת שמים אכיהנת. הולי׳ דים כל כך מחוכמים — ובעצם זה מה שחסרנו לו הוסן הם אנשים תרבותיים, אנשים שמאחים. עזרים ונושלי הסדים ללא חשבון. „איפה מוצאים דבר כזה הוים?״ חשבתי ל׳ עצמי. „שאנשים יעשו למען הזולת ללא מחשבה על כסה אלפים, שיכנסו לבנק הסודה אותו מעשה?״ מפש׳ פחת ר׳ לסדנו רבות של חנון, על מנהגים שונים. הכל היה ב׳ב הדש בשבילנו. וכל דבר חדש השתדלנו לקלוט. ובעבורנו היתה זו מחשבה שלמה. אה החלה בביתכ״ע קשה לי לשכוח. ואגב: זאת היתה הפעם ה׳ ראשונה לבקורי בביכ״ע בכלל! כ׳ שהתפלל הקהל וקרא קריאת שמע. הרגשתי פתאום טעם פלוח בפה. טעם דמעות. הוא השאיר אחריו טעם פתוק. הרגשה נפלאה בכל הגוף: עכ׳ שיו אני רואה יהודים. חשבתי לעצ׳ מי, כצת אני מבינה. מה זה להיות יהודי. מה זה בכלל לחיות ולמען מה חיים. ראיתי, כמה זה נפלא. שכולם מתפללים כאחד, כמה חזק הקשר, ש׳ נוצר בין יהודים עקב התפילה. וכמ׳ אלנו לי הדעות על הלחיים. הרגשתי מכאן מטפחת, משם מטפחת — מין עזרה הדדית. מין קשר נפשי חזק: אנחנו כלנו אנשים, כלנו ברואים, מתפללים, כלנו יהודים. הרגשתי התעלות עצומה.

ברכות מזל־טוב

כ״ק אדמו״ר מביאלה י״ם ובנו הרב דוד רבינוביץ ב״ב. הרב שמואל שצדרובסקי ת״א. כ״ק אדמו״ר מסרט־ויז׳ניץ חיפה. הרבנית מאטיל לוין ובנה ר׳ יהודה ליב י״ם. ר׳ מנחם מנדל גפנר ור׳ דוד אלימלך פישמן י״ם. הרב משה מנחם יעקבזון באר־יעקב. ר׳ שמואל אריה ויכסלבוים ב״ב. ר׳ שלום חיים פרוש ור׳ מאיר דוד הלפרין י״ם. הרב יעקב ודיגר ב״ב ובנו החה״ר ר׳ אברהם י״ם. הרב יהודה דוד וולפא ראש״ל. הרב שמואל הלוי ואזנר ב״ב. הרב אברהם שרגא ואלטר וויליאמסבורג. ר׳ ירמיה פלדמן ב״ב. ר׳ יוסף אללעך צ׳רוך. הרב יעקב דוד ויז׳ניצר ב״ב. ר׳ שמואל דסקל ב״ב. ר׳ אברהם ברוך כהנא לונדון. ר׳ יהודה פלדמן פונטריאול. הרב משה קצנלבוגן י״ם. ר׳ יואל רובינשטיין חיפה. ר׳ לייבוש שארף. הרב משה שרר אה״ב. ר׳ נתן זילברברג ב״ב. ר׳ יוסף בבצ׳יק ב״ב. הרב אלכסנדר מילר י״ם. ר׳ משה חיים ביסטריצר נ״י. ר׳ יואל קלונמן נ״י. ר׳ מנחם מנדל גנץ חדרה. ר׳ מרדכי דויטש ב״ב. ר׳ זימול קלמנוביץ י״ם. הרב שרגא וויס חיפה. ר׳ צבי בלינדר ובנו ר׳ יצחק מאיר חיפה. ר׳ שלום עוזר בראון ק״ אתא. הרב נחמיה מלין י״ם. הרב מאיר בוגנר י״ם. ר׳ מתתיהו סיגל מונטריאול. ר׳ יהושע הלר ב״ב. הרב יהושע הורוביץ. ר׳ חיים וקסלשטיין י״ם. ר׳ בנימין זאב זוסמן ברוקלין. ר׳ יוסף הכהן פלדמן. ר׳ אהרן נח בלאסבאלג בורר־באר־ק. הרב צבי מאיר פאנעט — אדמו״ר מדעעש אה״ב. ר׳ שלמה זלמן לעהרער אנטוורפן. הרב יהושע לוי ביס. ר׳ מאיר צבי רוטנברג פ״ת. הרב אברהם דב אוירבך י״ם. ר׳ קלמן גרינבוים. ר׳ שלום וקס ב״ב. ר׳ אלעזר יהודה קופלוביץ ב״ב. הרב יצחק הלברשטט ב״ב. הרב חיים לייב שומאלביץ י״ם. הרב נחום פרצוביץ י״ם. הרב שמשון ברודסקי נ״י. הרב מרדכי הלוי רוטנברג. הרב אלכסנדר זיסל הינסקי. ר׳ איתן גרין. י״ם. הרב אברהם יוסף רוזנברג. הרב צדוק שיינגרטן ווי״דוק. הרב שמואל קיבלביץ. ר׳ שמחה בונם שטרן י״ם. ר׳ יקותיאל נבנצאל ב״ב. ר׳ מאיר וידלבסקי ובנו ר׳ יעקב משה. ר׳ יהודה פרסטר ב״ב. הרב אברהם חמו ק״ גת. הרב מסעוד מדינה מש׳שמש. ר׳ ישכר היידה. ר׳ דוד מאיר הלוי דויטש ת״א. הרב יודא ארי׳ הכהן ליברמן צ׳רפת. הרב אברהם יצחק ליכטנשטיין ב״ב. ר׳ אברהם אסולין. ר׳ יצחק טולידאנו י״ם. הרב יהודה מאיר אברמוביץ ובנו ר׳ אברהם חנוך ת״א. ר׳ אברהם בורנר י״ם ובנו ר׳ אלעזר סורוטוי. ר׳ נתן גורביץ פ״ת. ר׳ לוי ווידר רמת״ג. ר׳ צבי אייזן. ר׳ ישראל וולף קומסיות. הרב שמואל יעקב רוז ב״ב. ר׳ שרגא נח קונבלביץ קומסיות. הרב חיים לייב שומאלביץ. הרב נחום פרצוביץ י״ם. הרב משמון ברודסקי ניו־יורק. ר׳ מנחם שינפלד ת״א. ר׳ יוסף זילברברג י״ם. הרב אלכסנדר הלוי פורשטיין לונדון. ר׳ נפתלי וויס י״ם. ר׳ שמחה קרויזר. ר׳ דוב אליעזר הבלין י״ם. ר׳ אברהם כץ קומסיות. אדמו״ר מסלונים ובנו הרב שמואל וינברג י״ם. ר׳ משה ארי׳ קוזליק ת״א. ר׳ יצחק לייב בילגוריי ברוקלין. ר׳ צבי זוננשיין ר׳ דב אטינגר י״ם. ר׳ ישראל דוב וויטיך לונדון. הרב דוד אויערבאך י״ם. ר׳ חיים הכהן טננבוים. הרב יצחק יחיאל יעקובוביץ הרצלי. ר׳ שלום וקס. ר׳ אליעזר יהודה קופילוביץ ב״ב.

לנישואי הנכדים — הבנים והבנות

הרב פנחס מנחם אלתר י״ם. ר׳ חיים דב רובינשטיין חיפה. הרב אריה לייב הייגה י״ם ובנו הרב שמואל ב״ב. ר׳ משה גורט ב״ב. הרב שרגא גרוסברד ב״ב. הרב צבי מרקוביץ ר״ג. הרב נתן נשטנר ב״ב. הרב יהושע מלוביצקי — אדמו״ר מלכוויץ. ר׳ ישראל שלמה אייזנבך י״ם. הרב חנה לודמיר ובנה ר׳ מרדכי לודמיר ב״ב. ר׳ שמואל לנדמן ב״ב. הרב דוד פרץ סנריה. הרב מנשה ועקנין סנריה. ר׳ אהרן זיס ת״א. ר׳ אפרים אנד ת״א. הרב ישראל אהרן קופשיץ י״ם. ר׳ ישראל שיינר פ״ת. ר׳ מרדכי יוסף קרמר ב״ב. ר׳ אברהם הופמן ב״ב. הרב בן־ציון רחמן י״ם. ר׳ משה מנחם רפפורט ובנו ר׳ יצחק ר״ג. הרב יהושע העשיל ברים י״ם. ר׳ יצחק קרניאל צ׳ירוך. ר׳ פרץ שטרסבורג נענף. ר׳ אהרן סאורימפר לונדון. הרב יעקב יהודה פולק ת״א. ר׳ ליבל בורנשטיין צ׳ירוך. ר׳ אברהם קוימפן אנטוורפן. ר׳ נחמן פלדמן ב״ב. ר׳ משה דוד גוטמן צ׳ירוך. ר׳ יעקב מאיר ויינגוט. ר׳ ראובן ויינגוט י״ם.

לאירוסי הנכדים — הבנים והבנות

הרב שמחה בונם סופר י״ם ואמו הרבנית אסתר חנה י״ם. הרב בצלאל שטרן ויינה. ר׳ יוסף יצחק רוטנברג אנטוורפן. ר׳ מנחם מנדל הוס אנטוורפן ובנו ר׳ מנשה. ר׳ חיים הובשטיין אנטוורפן. הרב יהודה שיטריט ק״ פלאטי. הרב אברהם שלזינגר נענף. ר׳ אפרים אלקינן. ר׳ נחום פלדמן. ר׳ רפאל ברלינסקי ובנו ר׳ מאיר י״ם. הרב חיים אהרן ובנו הרב יוסף בוגרד. הרב יצחק שוב י״ם.

בהכנס הנכדים — חנניים בעול המצות

הרב משה הגר ובנו הרב ישראל אליעזר חיפה. כ״ק אדמו״ר מסלונים ת״א ובנו ר׳ שמואל ב״ב. ר׳ יעקב לסלוי ת״א. ר׳ אברהם ריין פ״ת. ר׳ ברוך מרדכי קופרשטיין י״ם. ר׳ יואל יוסף בוקסבוים. הרב בן־ציון גרשוני. ר׳ שמואל גרינוולד ר׳ פנחס זליג הרשקוביץ. ר׳ ישראל לינדנפלד. הרב מנשה מצגר ר׳ יוסף מרדכי פרונטר. הרב אליעזר רובינשטיין רחובות. ר׳ מאיר ווינשטיין י״ם. הרב יואל טוביאס ב״ב. ר׳ שלמה בורשטיין ר״ג. הרב שלמה כהן ובנו ר׳ אפרים ב״ם. ר׳ שלמה אדמו״ר מגאולא י״ם ובנו הרב ירחמיאל צבי יהודה י״ם ונכדו ר׳ ברוך לייב י״ם. הרב ישעיה זאב לב לונדון. הרב ישראל גרוסמן י״ם. ר׳ אריה מיימן ב״ב. ר׳ שמעון סירוקה ב״ב. הרב זלמן דרורי ב״ב. הרב שמחה קפלן צפת. הרב בנימין מנחם אלתר ת״א. ר׳ אלכסנדר דרנר ובנו ר׳ יצחק ת״א. ר׳ משה בנצלוביץ נתחנו ר׳ אליהו ליפשיץ ב״ב.

להולדת הנכדים — הבנים והבנות

מרכז בית יעקב בארץ ישראל — **מכון בית יעקב למורות ירושלים**

„בית יעקב״, ירחון לענייני הנוער, סערות ומתמצה. בהוצאת מרכז בית יעקב בארץ, ירושלים רח׳ ברנרים ת.ד. 198. טלפון 534211, 534302 / העורך פ. לוין.
מחיר החתימה לשנה —30 ל״י בארה״ב ובאירופה 58 בדולר אויר 135 / אין המערכת אחראית על תוכן המודעות / נדפס בישראל בדפוס „ניבי בצים״, ת״א

"BETH JACOB"
Monthly for Religious Education and Thought.
Published by the Central Beth Jacob of Israel Jerusalem, P.O.B. 198.
Editor: P. Lewin.

Yearly subscription rates: $ 8
via air Mail 13
Printed in Israel,
From the U.S.A. and CANADA:
L. Zishinsky, 1672 — 53 St.
Brooklyn, N.Y. 11204

In BRITAIN: Beth Jacob Publications
22 Overlea Ro., London E. 5.
In BELGIUM:
Lange Van Runebroec Str. 1, Antwerpen.
In SWITZERLAND: Landesverband der Agudas Jisrael, Anwand Str. 60, Zurich.

בית יעקב

ירחון לעניני חנוך ספרות, ומחשבה

שנה 17 — קובץ ט״-י׳ — סיון־תמוז תשל״ו

BETH JACOB

Monthly for Religious Education and Thought

196—197 • June—July 1976 • Issue 9—10

בתוכן:

בפתח הגליון • על חדשות החודש

בעיות הזמן באספקלרית הנצח / קנאות לשם שמים, המביאה שלום על ישראל — **רבי זלמן סורוצקין** מלוצק

תנועת אגודת ישראל בארץ הקודש יוצאת למרחב / עם התורה נתון למרותם של גדולי התורה, כזו תמצית ייחודה של אגודת ישראל — **פנחס יעקב הכהן לווין** ירושלים

אגרת מאוששת ממטה או״מ / מעגל־השיטנה הערבית החל להתמוטט, „זה עונש מן השמים״ לחש את סודו אחד הדיפלומאטים הערבים וגילה מה מתרחש מאחורי הקלעים — **יצחק בן־שי**

גשר שנמתח על פני תהומות הדווי / פלוגה של „עובדי כפיה״ יהודים בצבא ההונגרי שהתפללה בבית המדרש ההרוס של גור (סיפור אישי מחוויות השואה המרטיט את הלב) — **משה פראגר**

מדמויות גדולי יהדות ספרד / הרב המשביי״ר מציל יהודים מידי „השריף״ האכזר — **אברהם שושנה**

דף הסיפורים / התמהוני — אך הוא המרחם עלינו — **דוד זריצקי**; מחירה היקר של שנאת חינם (מפי העם) **יהודה קום**

ממעינות הנצח / התורה והמצוה

ניצוץ של אמת / „מלחמת השבת״ בבני־ברק אות אזעקה על אבדן־ערכים אצל החילוניות הישראלית, אלה טוענים שהנסיעה לים „זה עונג שבת שלהם״ אך אבוי לתענוג זה לפי עדות עצמם של הדוברים החילוניים; ועוד „חזית שבתית״ בתל־אביב — **ניצוצי**

אשנב / עמיתון — בטאון סמינר בית יעקב בחיפה

על משמר קדשי ישראל / חייל מן השורה שהזעיק את הרמטכ״ל — ונענה, התכתבות מאלפת בענין נסים וכן בעניני פריצת גדרי הצניעות, המוכיחה שצריך למחות!

מדף הספרים / חוליות בשלשלת „בוני ירושלים״; אנציקלופדיה ב„אהלי יששכר״ — אוצר ערכי התורה; „אמרי אברהם״; „אדמו״רי בעלז״ חלק רביעי; „מאיר נתיב״ מלפני מאה שנים ועד עתה.

צרור מכתבים • זרקור ומכמורת

לוח המאורעות • הלכו לעולמם

גליון מוגדל המחיר: —.5 ל״י

בחוץ לארץ: —.1 $

„עולי רגל״ לארץ הקודש

תנועת התיירות לישראל היא שוב בקו עליה ובחדשים האחרונים כמעט שהוכפל מספר המבקרים בארץ — זאת מוכיחה הלשכה המרכזית לסטאטיסטיקה. אולם יש סוג מיוחד של „תיירים״ לארץ־ישראל, אשר שום מוסד סטאטיסטי אינו רושם אותם, ואלה הם עולי רגל לארץ הקודש, שלמסעם אין אופי תיירי סקרני רגיל, אלא שזה נובע ממקור הקדושה שבנפש הישראלית.

המסע המאורגן של חסידי בובוב בארצות־הברית בראשותו של האדמו״ר מבובוב, המציא דוגמה ומופת למה שמותר לכנות: „עלית רגל״ לארץ־הקודש. זו היתה הפעם הראשונה, שמסע מעין זה נערך בהיקף כזה של משתתפים. מטוס „נ׳מבו״ מיוחד של חברת „אל־על״ הועמד כולו למען חסידי בובוב. לכל אורך הנסיעה לארץ־הקודש, ואחר־כך הביקורים בארץ, ולבסוף הדרך חזרה לאמריקה. כל זה נערך במסגרת מיוחדת ובאווירה מרוממת, שאין למעלה הימנה. ועל זאת מעיד כל אחד מבין 400 המשתתפים (בלי ע״ה), שזכה להצטרף למסע זה.

המסע ברוב עם של חסידי בובוב לארץ־הקודש נתקבל באחדה ובברכה על־ידי כל חוגי הישוב בארץ. העתונות כולה הקדישה תשומת־לב לאירוע זה והעלתה על הנס את התנועה החסידית לשם „עלית הרגל״, שנוסכת רגשי עידוד וחיזוק לישוב כולו.

וכולם הדגישו זאת, שבהצלחת המסע רב חלקה של חברת הנסיעות „איידיאל טורס״ בניו־יורק, בהנהלתו של העסקן הנודע ר׳ נחמן אלבוים.

מארגן המסע, המפורסם כמומחה רב־נסיון בשדה התיירות, תיכנן הכל לשוות אופי נאות, ההולם את ההווי החסידי. וצריך לציין, שחברת „אל־על״ מצדה, גילתה יחס אוהד לעזור בכל הסידורים הנחוצים, אם אפילו זה היה קשור במאמץ רב. כך, למשל, סודר מטוס־הענק של „אל־על״ בצורה כזו, שהיתה בו „עזרת נשים״ מיוחדת, בתוך המטוס, והכל אורגן בטוב־טעם ובצורה מכובדת, לשביעות רצונם המלא של כל המשתתפים.

בצילום נראה האדמו״ר מבובוב, בשעה המרוממת, כשנחת מטוס „אל־על״ בשדה־התעופה של לוד. מאחוריו עומד מר אלבוים, אשר ליווה את המסע ודאג גם להבטיח סידורים נאותים ומכובדים, הן עבור המוני החסידים שהצטופפו בנמל־התעופה בניו־יורק, והן בשעה קבלת־הפנים הנלהבת עם הגיעם ארצה.

דמי החזרה מובטחים
Return Postage Guaranteed

ירושלים
JERUSALEM
שולם
P. P.
214